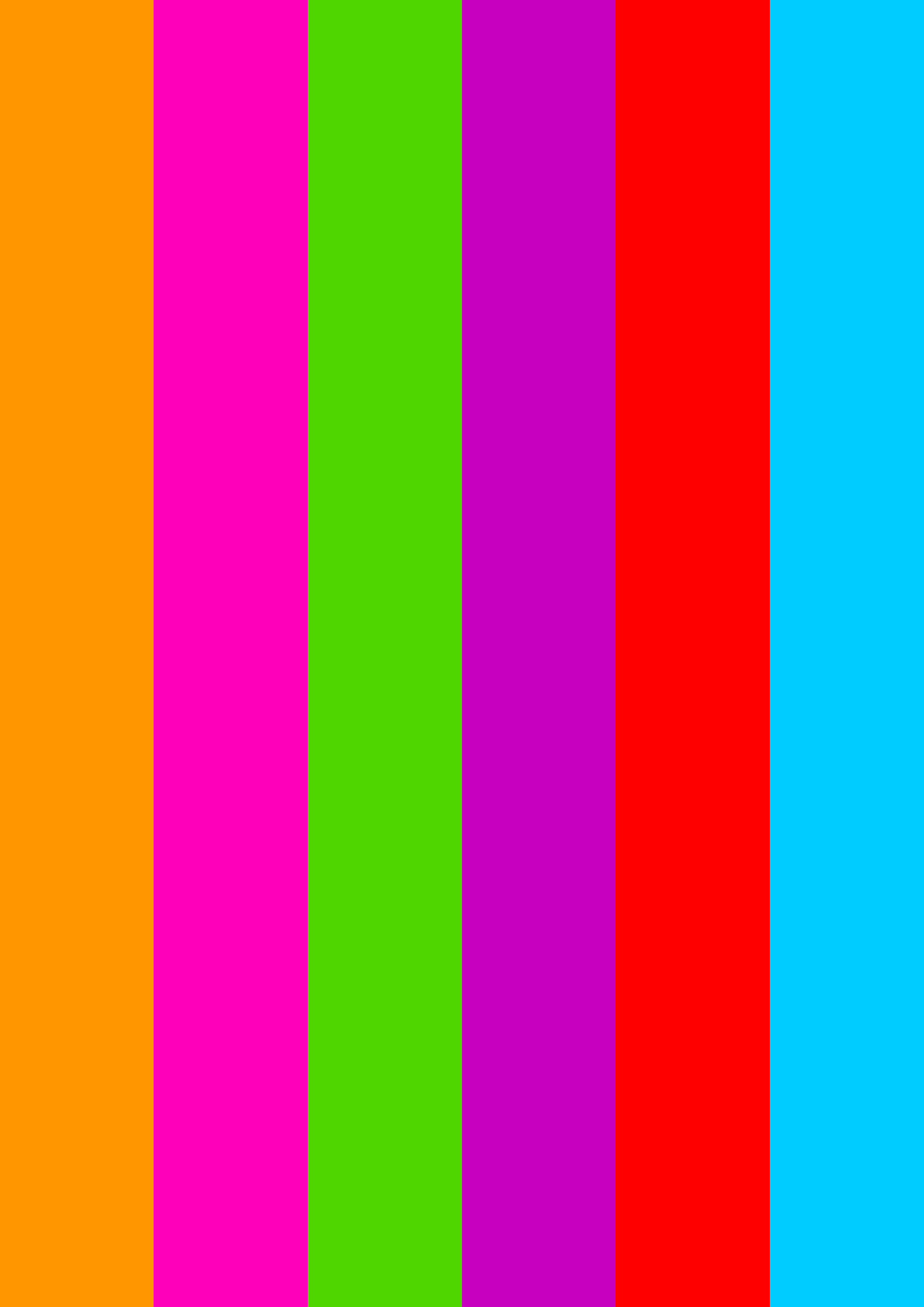


**PRO
GRAMMA
2023**

BIJ1



**BREEK
DE
KETENS**

'Laten we BIJ1 komen
om een wereld te creëren
waarin vrijheid niet langer
een abstract begrip is
maar een tastbare
realiteit voor eenieder.'

Edson Olf

BEKEN KLEUR

VOORWOORD EDSON OLF

Elke ochtend, nog voordat de zon haar eerste stralen over Rotterdam wierp, stond mijn moeder om 5 uur op om naar haar werk te gaan. Haar dag begon vroeg, veel vroeger dan die van de meeste mensen. Een vrouw van vele facetten. Zorgzaam, liefdevol, maar ook streng. Thuis wisten we altijd EXACT waar we aan toe waren als wij iets deden dat niet mocht.

Ik kan me de dag nog goed herinneren toen ze tegen mij zei dat mensen zoals wij in dit land 2 of 3 keer harder moeten werken om, misschien, als álles meezit, misschien hetzelfde te bereiken. Het bracht een wirwar van emoties teweeg. Angst. Verdriet. Machteloosheid.

Maar ook strijdbaarheid. Ik zie in dat we ondanks de ONvrijheden die we tegenkomen, moeten blijven vechten voor een rechtvaardigere wereld. Een wereld waarin iedereen wordt geaccepteerd en gewaardeerd voor wie ze zijn, een wereld waarin we allemaal vrij zijn en niet gevangen in een systeem dat ons lot bepaald. Mijn moeder was niet uniek in het feit dat ze elke ochtend zo vroeg opstond om naar haar werk te gaan. Dit is een verhaal dat duizenden mensen dag in dag uit ervaren. Ze staan vroeg op, werken lange dagen maar aan het einde van de maand houden ze niet genoeg over.

Is dit vrijheid?

Dit manifest is voor al diegenen die elke dag vechten om hun hoofd boven water te houden en gevangen zit in dit systeem van koloniale uitbuiting, racisme en kapitalisme. Van patriërchaat, haat tegen LGBTQIA+ mensen, validisme en ontoegankelijkheid. Van staatsgeweld, xenofobie en fascisme.

Het is precies hetzelfde systeem waar mijn moeder mij tientallen jaren geleden voor waarschuwde. Het systeem dat mensen uitsluit ondanks dat onze voorouders hier al eeuwenlang tegen hebben gevochten. Het is het systeem dat ons gevangen houdt in de overlevingsstand.

Binnen ditzelfde systeem moet ik mijn zoon binnenkort diezelfde waarschuwing gaan geven als die mijn moeder mij ooit gaf. En zal hij waarschijnlijk ook die angst, het verdriet en het gevoel van machteloosheid ervaren die ook ik toen ervoer. Maar ik ben hier niet om de realiteit te beschrijven; WE zijn hier SAMEN voor verandering. Voor het doorbreken van ketens, over het streven naar een samenleving waarin vrijheid en gelijkheid niet alleen woorden zijn, maar een realiteit voor iedereen. We hebben het over het bouwen van een systeem dat mensen niet gevangen houdt, maar hen bevrijdt.

Ik ben hier zodat mijn zoon over heel wat jaren een ander verhaal kan vertellen. Dat de overdracht van het verhaal **STOPT**. Dat intergenerationale trauma heelt. Samen schrijven we dat nieuwe verhaal. Samen bouwen we op het werk van de vorige generaties, aan het verhaal van de toekomst, die we door kunnen geven aan de volgende generaties. Het verhaal waarin we samen de ketens hebben doorbroken. Waarin herstel is geweest en heling heeft plaatsgevonden. Het verhaal waarin we vrij zijn.

Breek de ketens. Beken kleur.

Edson Olf

INLEIDING PROGRAMMA 2023

Beste lezer,

Wij hebben in de opmaak van dit programma verschillende woorden en begrippen gemarkeerd met een grijze achtergrond. Deze woorden staan uitgelegd in de woordenlijst achterin dit programma.

Wij wensen u veel leesplezier,

Programmacommissie BIJ1

COLOFON

©2023 BIJ1

AUTEURS

Programmacommissie BIJ1

DESIGN & OPMAAK

BUROBRAAK, Arjan Braaksma m.m.v. Quincy Sommer

FOTOGRAFIE

Myrthe Minnaert (pgn 12,18,48,76)

Patrick van Steijn (pgn 24)

Roel Wijnants (pgn 28)

Jan van der Wolf (pgn 34)

Victor Reinier (pgn 40,60,92,102)

Glenda Vijzelman (pgn 52)

Patrick van Steijn (pgn 66)

Paul Buckley (pgn 70)

Leonieke Schouwenburg (pgn 86)

David Duky (pgn 108)

INHOUDS OPGAVE

VOORWOORD EDSON OLF	5
INLEIDING PROGRAMMA 2023	7
1 ANTIRACISME EN DEKOLONISATIE	12
INSTITUTIONEEL ANTIRACISME	14
GEEN PLEK VOOR FASCISME EN RACISTISCH GEWELD	15
KOLONIALE SCHADE HERSTELLEN EN HEDENDAAGS KOLONIALISME AFBREKEN	16
2 WERK EN BESTAANSZEKERHEID	18
EEN INCLUSIEVE EN GELIJKWAARDIGE ARBEIDSMARKT	20
EERLIJKE WAARDERING & MEER ZEGGENSCHAP	21
EEN GOED LEVEN, OOK ALS JE NIET (MEER) WERKT	22
3 ECONOMIE	24
VAN PRIVATISERING NAAR NATIONALISERING	26
DEMOCRATIE OP DE WERKVLOER	26
EEN ECONOMIE ZONDER VERLIEZERS	27
4 NATUUR, MILIEU, KLIMAAT EN DIERENRECHTEN	28
KLIMAATRECHTVAARDIGHEID NU	30
NATUUR EN VERVOER	31
INTERNATIONALE KLIMAATRECHTVAARDIGHEID	32
GEEF DIEREN RECHTEN	33
5 WONEN	34
WONEN IS EEN RECHT	36
BETAALBAAR EN ZEKER WONEN	37
EEN TOEGANKELIJKE, INCLUSIEVE EN GROENE WOONOMGEVING	38
6 ZORG	40
ZORG IN PUBLIEKE HANDEN	42
LAAT DE ZORG WEER WERKEN	43
TOEGANKELIJK EN VOOR IEDEREEN	44
COVID-19, PANDEMIEËN EN POSTINFECTIEUZE AANDOENING	45

7 ARUBA, BONAIRE, CURAÇAO, SABA, STATIA EN SINT MAARTEN	48
HERSTELLEN VAN KOLONIALE SCHADE	50
RADICALE GELIJKWAARDIGHEID CENTRAAL STELLEN	50
EILANDEN DE MACHT GEVEN	51
8 ASIEL EN MIGRATIE	52
VEILIGE MIGRATIE EN MENSWAARDIGE OPVANG	54
EEN SOLIDAIRE ASIELPROCEDURE	55
UITGEPROCEDEERDE ASIELZOEKERS EN ONGEDOCUMENTEERDE MENSEN	56
LANGETERMIJNVISIE: EEN NIEUW MIGRATIEBELEID	58
9 ZELFBESCHIKKING	60
TOEGANKELIJKE ANTICONCEPTIE EN ABORTUS	62
ZWANGERSCHAP, OUDERSCHAP EN ADOPTIE	62
GESLACHTSONTWIKKELING EN GENDER (NIET-STANDAARD)	63
ONDRAAGLIJK LIJDEN EN EUTHANASIE	63
RELIGIE EN ZELFBESCHIKKING	64
10 TOEGANKELIJKHEID EN INCLUSIE	66
GELIJKE BEHANDELING EN RECHTSPOSITIE	68
TOEGANKELIJKHEID IN DE OPENBARE RUIMTE	68
TOEGANKELIJKHEID, INCLUSIE EN WELZIJN	69
11 VEILIGHEID EN JUSTITIE	70
VAN STRAFKETEN NAAR EEN RECHTVAARDIGE MAATSCHAPPIJ	72
VAN POLITIECONTROLE NAAR CONTROLE OVER DE POLITIE	73
EEN ONGEWAPENDE POLITIE	74
12 INTERNATIONALE SAMENWERKING	76
EEN EINDE AAN IMPERIALISME	78
ECONOMISCHE RECHTVAARDIGHEID	78
EEN NIEUW EUROPA	79
INVESTEREN IN VREDE	80
13 SEKSWERK	82
SEKSWERK IS WERK	84
ZEGGENSCHAP OVER EIGEN WERK EN LEVEN	84
VEILIGE WERKPLEKKEN	85

14 ONDERWIJS EN WETENSCHAP	86
VOOR BETAALBAAR EN TOEGANKELIJK ONDERWIJS	88
DEKOLONISATIE EN GELIJKE KANSEN	88
DOCENTEN VERDIENEN BETER	89
MEER WAARDERING, DEMOCRATIE EN DIVERSITEIT	90
15 DEMOCRATIE & STAATSRECHT	92
NAAR EEN DEMOCRATISCHE REPUBLIEK	94
DEMOCRATIE VOOR IEDEREEN	95
INFORMATIE- EN DEMONSTRATIERECHT	96
16 KUNST, CULTUUR EN MEDIA	98
VOOR DE MAKERS	100
EEN INCLUSIEVE CULTUURSECTOR	100
TOEGANKELIJKHEID & EDUCATIE	101
17 DIGITALE RECHTEN EN TECHNOLOGIE	102
TECHNOLOGIE EN DIGITALISERING: VAN EN VOOR IEDEREEN	104
PRIVACY EN VEILIGHEID	105
TECHNOLOGIE DIE ONS BESCHERMT	106
18 VERVOER EN TRANSPORT	108
OPENBAAR VERVOER	110
AUTOVERKEER	111
LUCHTVAART EN SCHEEPSVAART	112
WOORDENLIJST	117

HOOFDSTUK 1

ANTIRACISME & DEKOLONISATIE



NA DE KOMMA BEGINT NU

BIJ1 droomt van een wereld zonder racisme, seksisme, islamofobie, LGBTQIA+ discriminatie, kapitalisme, validisme en alle andere vormen van onderdrukking. Een wereld waarin we erkennen dat we onvolledig zijn zonder elkaar en daarom altijd solidair moeten zijn met elkaars strijd voor een volwaardig leven.

De wereld van vandaag is gebouwd op 400 jaar wereldwijd kolonialisme en slavernij. Inmiddels heeft ook de Nederlandse staat zelf het grote zwijgen over ons koloniale verleden doorbroken. Maar na de komma begint nu. We moeten de verbinding tussen ons verleden en het heden zoeken, aanwijzen en herstellen: het is tijd voor dekoloniale politiek. Want het koloniale- en slavernijverleden van Nederland vormen geen afgesloten hoofdstuk: ook vandaag de dag wordt dit boek nog geschreven. De koloniale basis van onze samenleving heeft negatieve gevolgen

voor iedereen, ongeacht huidskleur. Alleen de allerrijksten profiteren van onze racistische en koloniale wereld die solidariteit en echte verandering tegenwerkt.

We moeten deze systemen nu, voor eens en voor altijd, afbreken en vanuit intersectionele solidariteit werken naar een wereld gebaseerd op radicale gelijkwaardigheid. BIJ1 strijdt daarom voor de volgende punten:

INSTITUTIONEEL ANTIRACISME

- 1 Racisme wordt in alle opzichten aangepakt: zowel bij de overheid als in de hele samenleving. Alle ministeries, gemeenten en overheidsdiensten doen grondig onderzoek naar racisme binnen hun organisaties en voeren actief antiracistisch beleid.
- 2 We pakken discriminatie in het migratiebeleid aan. Europees en Nederlands migratiebeleid discrimineert op basis van afkomst en klasse. Voornamelijk mensen uit Azië en Afrika toegang tot Europa ontzeggen is neokoloniaal en racistisch. We verbieden discriminatie op basis van nationaliteit of verblijfsstatus.
- 3 We pakken racisme in wonen en omgeving aan. Er zijn talloze onderzoeken uitgevoerd naar discriminatie op de woningmarkt. Het is tijd om op basis daarvan antiracistisch beleid vorm te geven, onder andere door **gentrificatie** tegen te gaan. **Woningcorporaties** moeten actief aantonen dat zij niet discrimineren. Leegstaande panden krijgen maatschappelijke functies en worden onder andere gebruikt voor de ontwikkeling en emancipatie van jongeren van kleur.
- 4 We pakken racisme in het onderwijs aan. Antiracisme krijgt een belangrijke plek in lerarenopleidingen, met een nadruk op het ontleren van racistisch gedachtegoed en racistische gedragingen. Ook besteden we speciale aandacht aan het leren herkennen van en ingrijpen bij racisme op school. Elke student die stage moet lopen, krijgt gegarandeerd een stageplek in een passende en daartoe gekwalificeerde werkomgeving. Stagediscriminatie wordt streng aangepakt.
- 5 We pakken het grootschalige racisme op de arbeidsmarkt aan. Zo komt er naast een **vrouwenquotum** ook een quotum op basis van **ethniciteit** voor leiderschapsposities; moeten bedrijven stilte- en gebedsruimtes inrichten; en worden organisatiestructuren zodanig aangepast dat bedrijven hun diversiteit kunnen faciliteren en behouden. Ook worden diploma's uit niet-westerse landen erkend.
- 6 We doen uitgebreid onderzoek naar het effect van racisme in de zorg en pakken het aan. Zowel in de vorm van vooroordelen bij zorgmedewerkers, als behandelmethoden die gebaseerd zijn op onderzoek waarin mensen van kleur en vrouwen ondervertegenwoordigd zijn.
- 7 Islamofobie en moslimhaat worden, na jarenlange normalisatie, daadkrachtig aangepakt. We schaffen het hoofddoekverbod en het verbod op gezichtsbedekkende kleding af en we verbieden het vernielen van heilige schriften. Wetgeving die moslims onterecht koppelt aan onveiligheid trekken we in.

GEEN PLEK VOOR FASCISME EN RACISTISCH GEWELD

- 1 We bouwen, met meer structurele financiering, een grotere organisatie rond de Nationaal Coördinator tegen Discriminatie en Racisme (NCDR). We stellen juridische definities op van racisme, anti-Zwart racisme, antisemitisme, anti-Aziatisch racisme, moslimhaat en haat tegen Roma en Sinti. Hierbij komt ook een onafhankelijk meldpunt. De meldingen bespreken we voortaan in de veiligheidsdriehoeken.
- 2 We besteden meer aandacht aan educatie over fascisme in alle vormen. Zo kunnen we racistische en antisemitische theorieën, zoals de 'omvolkingstheorie', 'cultuurmarxisme', of leugens over een 'Joods complot', beter bestrijden. Ook verbieden en ontbinden we organisaties die racistisch gedachtegoed uitwisselen en verspreiden.
- 3 We verbieden alle vormen van *blackface* in de openbare ruimte, inclusief zwarte piet. We stellen wettelijk vast dat haatmisdrijven zwaarder worden bestraft dan nu.
- 4 Er komt een eerlijke definitie van antisemitisme. De IHRA-definitie, die het benoemen van het racistische karakter van de staat Israël als antisemitisch beoordeelt, wordt verworpen. Er komt ook erkenning voor het antisemitisme binnen de Zionistische beweging. Het bezit van nazi-attributen wordt voortaan alleen met een vergunning toegestaan. Aanbidding of verheerlijking van prominente fascistten, zoals Hitler, wordt bij wet verboden.

KOLONIALE SCHADE HERSTELLEN EN HEDENDAAGS KOLONIALISME AFBREKEN

- 1 Nederland herstelt de schade die is veroorzaakt door 400 jaar kolonialisme en slavernij. Reparaties zullen zowel materieel als immaterieel zijn. Besluitvorming over de precieze invulling van deze reparaties laten we aan de samenlevingen van de (voormalige) koloniën. Nederland ondersteunt dit proces financieel en (naar behoefte) logistiek. Naast de ABCSSS-eilanden, Suriname en Indonesië betrekken we ook alle andere getroffen samenlevingen en groepen bij het reparatieproces, waaronder de Zuid-Molukken, West-Papoea, Tobago, Noord-Brazilië, West Afrika, Zuid Afrika en de oorspronkelijke bewoners van New York en New Jersey.
- 2 Er komt een 'consensusrijkswet herstelmaatregelen' voor het gehele Koninkrijk, zodat het uitvoeren van herstelbeleid bij wet wordt gegarandeerd en niet afhangt van de welwillendheid van een willekeurige Europees-Nederlandse regering.
- 3 Ook in het Europese deel van Nederland komt heling van kolonialisme centraal te staan. Dekolonisatiebeleid is bij alle ministeries prioriteit. We besteden structureel geld aan:
 - a. onderzoek naar de huidige effecten van kolonialisme
 - b. het verspreiden van de opgedane kennis hiervan
 - c. de invoering van passende maatregelen.Belangrijke prioriteiten voor dekolonisatiebeleid zijn overheidsinstanties waar burgers direct mee te maken hebben, zoals de Belastingdienst, UWV en DUO.
- 4 Het toekomstige Nationale Slavernij Museum is gratis en kent gegarandeerd een structurele financiële basis. Daarnaast bieden het Nationale Slavernij Museum en

- de Nederlandse staat, waar gewenst, financiële en andere hulp bij het opzetten van verwante musea in het Caribische gedeelte van het Koninkrijk en bij de samenwerking tussen deze musea.
- 5 We besteden speciale aandacht aan mentale en geestelijke dekolonisatie. We breken met het beleid van de Nederlandse staat waarin de infrastructuur voor het koloniale gedachtegoed en het witte superioriteitsdenken wordt voortgezet. Dit gebeurt onder andere door dekolonisatie in het onderwijs in curricula, gedekoloniseerde lesmethodes en het erkennen van de waarde van niet-Westerse kennis en cultuur. Ook laten we de koloniale verheerlijking, bijvoorbeeld middels standbeelden en straatnamen, uit het straatbeeld verdwijnen.
- 6 We erkennen als nationale feestdagen: 1 juli (Keti Koti), 17 augustus (*Dia di lucha pa libertat* of *Dia di Tula* en de Onafhankelijkheidsdag van Indonesië), 10 oktober (het opheffen van de Nederlandse Antillen), 25 november (de Onafhankelijkheidsdag van Suriname), en 18 maart (*Dia di Himno y Bandera*, de Arubaanse Dag van het Volkslied en de Vlag). We maken 3 mei 'dag van de empathie', als onderdeel van de herdenking en viering rondom 4 en 5 mei. Op deze dag komen mensen samen en herdenken we het koloniaal verleden en de vele slachtoffers die Nederland heeft gemaakt in het verleden.

HOOFDSTUK 2

WERK & BESTAANSZEKERHEID



ALLES IS ALTIJD AL VAN ONS

Bestaanszekerheid en een goed leven voor iedereen moet de norm zijn. In de huidige economie wordt onze arbeidskracht als product verkocht. Op het werk dat wij doen maken bedrijven en aandeelhouders enorme winsten. BIJ1 gelooft in een wereld waar werk geen uitbuiting meer is en waarin werkende mensen de vruchten plukken van hun eigen arbeid. Een wereld waarin je waarde als mens niet afhangt van of je werkt of hoe productief je bent. Ook huishoudelijk werk, mantelzorg en vrijwilligerswerk is van onschatbare waarde voor onze maatschappij: onze economie zou niet kunnen draaien zonder. Het is tijd dat we ophouden met bepaalde vormen van werk niet te waarderen of belonen.

We moeten ruimte maken voor de grote diversiteit aan vormen waarop mensen hun leven inrichten, ongeacht gender, gezinssamenstelling, etniciteit of fysieke beperking. BIJ1 staat voor inclusie en gelijkwaardigheid in werk en inkomen. Iedereen heeft zeggenschap over het eigen werk. Er is een eerlijke verdeling van betaald én onbetaald werk. Daarnaast pleiten wij voor het per direct fors verhogen van het minimumloon, om de grote inkomenskloof

te dichten en de groeiende armoede onder werkende mensen tegen te gaan. Vaste contracten en zekerheid worden weer de norm in plaats van de uitzondering, en met goede CAO's en betere rechten voor stakers brengen we de macht terug naar de werknemers.

Samen pakken we terug wat altijd al van ons was. BIJ1 doet dat onder meer door te strijden voor de volgende punten:

EEN INCLUSIEVE EN GELIJKWAARDIGE ARBEIDSMARKT

- 1 We schaffen de 40-urige werkweek af en gaan naar een 30-urige werkweek met loonbehoud en een evenredige werving van personeel, zodat de werkdruk niet wordt verhoogd. We maken partnerverlof gelijk aan kraam- en bevallingsverlof (100% inkomen doorbetaald). We voeren transitieverlof en menstruatieverlof in. Kinderopvang wordt gratis.
- 2 We schaffen de mislukte Participatiewet geheel af. Mensen met een (onzichtbare) beperking krijgen evenveel betaald als vakgenoten zonder beperking met hetzelfde werk. We maken vóór 2025 een einde aan inkomensongelijkheid, zoals de genderloonkloof. We stellen discriminerende bedrijven juridisch verantwoordelijk.
- 3 Arbeidsmigranten en ongedocumenteerde mensen krijgen dezelfde rechten als elke andere werknemer. Ongedocumenteerde mensen die te maken krijgen met geweld of dwang op het werk, kunnen dit melden zonder dat ze risico lopen op uitzetting. We zien toe op betere bescherming van de rechten en beloning van arbeidsmigranten.
- 4 Reproductieve arbeid is onbetaald werk dat nog vaak als 'vrouwenwerk' wordt gezien, zoals mantelzorg, huishoudelijk werk, of zorg voor kinderen. We compenseren dit beter. Waar mogelijk socialiseren we huishoudelijk werk, door bijvoorbeeld openbare keukens.
- 5 We zien strenger toe op de geldende regels voor het faciliteren van noden van werknemers, zoals kolven of bidden op de werkvloer.
- 6 We werken aan toegankelijke werkplekken. Dit doen we door onder andere het recht op thuiswerk vast te leggen en meer (onafhankelijke) ondersteuning op de werkvloer te realiseren.
- 7 We zetten in op sociale ontwikkelbedrijven waarbij mensen meer eigen regie en ondersteuning op de werkvloer krijgen. Zo krijgen werkende mensen die door een beperking 'urenbeperkt' zijn, de optie om weer te gaan werken als ze hier zelf voor kiezen. Mensen voor wie een sociaal ontwikkelbedrijf naar eigen inzicht geen gepaste optie is, bestraffen we niet.

EERLIJKE WAARDERING EN MEER ZEGGENSCHAP

- 1 Bedrijven en werkplekken worden democratisch bestuurd en komen in handen van werknemers, in plaats van in handen van bedrijfseigenaren.
- 2 We leggen de inflatiecorrectie van de lonen wettelijk vast, zodat de lonen automatisch met de inflatie meestijgen.
- 3 We verhogen het minimumloon per direct naar 16 euro per uur. Het minimumloon stijgt verder jaarlijks tenminste mee met de **automatische prijscompensatie** en is niet minder dan 60% van het **mediaanloon**. AOW en bijstand stijgen automatisch mee met het minimumloon. Het minimumloon geldt voor iedereen, zonder uitzonderingen. We schaffen dus het minimumjeugdloon af en trekken dit gelijk met het minimumloon voor volwassenen.
- 4 We bestrijden krapte op de arbeidsmarkt in sectoren als zorg, onderwijs en openbaar vervoer, door flinke loonsverhogingen door te voeren. Zo maken we duurdere flexwerkers in deze sectoren grotendeels onnodig.
- 5 Werknemers die langer dan negen maanden met een tijdelijk contract werken, krijgen een vast contract. We verbeteren de ontslagbescherming en gaan **schijnzelfstandigheid** tegen.
- 6 We creëren vrijheid voor werknemers om eigen werktijden te bepalen of om in deeltijd te werken en zorgen voor eerlijke vergoedingen voor stages.
- 7 De positie van de vakbonden wordt versterkt en het stakingsrecht wordt uitgebreid. Niet de werkgevers en de rechter bepalen of een staking proportioneel is, maar de werknemers. Loon moet worden doorbetaald tijdens een staking. We zorgen dat alle bedrijfstakken een CAO hebben, zodat bescherming van werknemers beter geregeld is. Bij CAO-onderhandelingen doen alleen vakbonden mee die onafhankelijk zijn van werkgevers, geen zogenaamde 'gele bonden'.
- 8 We verplichten bedrijven op de werkplek om ruimtes te bieden waar werknemers kunnen samenkomen om elkaar te spreken en gezamenlijke (vakbonds)acties te organiseren.
- 9 We vieren de werkende mens en diens bijdrage aan de maatschappij. Zoals in de rest van Europa maken we 1 mei (Dag van de Arbeid) tot een nationale feestdag.

EEN GOED LEVEN, OOK ALS JE NIET (MEER) WERKT

- 1 We besteden meer geld aan scholingsprogramma's voor mensen zonder werk. We schaffen de tegenprestaties, sancties, boetes en verplichte sollicitaties voor mensen in de bijstand af.
- 2 We laten de medische keuringen bij arbeidsongeschiktheid niet langer door de uitkeringsinstantie zelf doen, maar door onafhankelijke artsen.
- 3 We richten een Nationaal Pensioenfonds op, waarbij collectiviteit voorop staat en waar ook ZZP'ers aanspraak op kunnen maken.
- 4 We verlagen de AOW-leeftijd naar 65. Het blijft wel mogelijk om door te werken. Ook zien we strenger toe op arbeidsmarktdiscriminatie op basis van leeftijd.
- 5 We versoepelen de regels voor de aanvullende inkomensvoorziening ouderen (AIO). Hier maken veel ouderen met een migratieachtergrond aanspraak op vanwege het AOW-gat.

ECONOMIE



EEN ECONOMIE VAN IEDEREEN

BIJ1 staat voor een economie die werkt voor iedereen en niet alleen voor een klein groepje mensen. Onze ideale economie is socialistisch: een economie die de rechten en gezondheid van mens, dier en planeet altijd voorop stelt. Ons huidige kapitalistische systeem is onhoudbaar. Voor een toekomstbestendige economie moeten we afscheid nemen van een systeem dat vermogenden, aandeelhouders en grote beursgenoteerde bedrijven in staat stelt onze democratie in te perken en mensen wereldwijd uit te buiten. Want er is meer dan genoeg voor iedereen.

Dat betekent een radicale democratisering van de economie. BIJ1 durft te dromen van een systeem dat er nu nog niet is. We werken stapsgewijs, van de grond af aan, naar een democratisch socialisme. De groeiende kloof tussen Nederlanders met lage lonen en de allerijksten wordt gedicht. Een rechtvaardige economie die voor ons allemaal werkt en waarbij iedereen gelijkwaardig kan deelnemen. Vrij van racisme, genderongelijkheid, validisme en andere vormen van discriminatie. Dat betekent ook dat we een einde maken aan ons aandeel in het economisch

imperialisme, waarbij het Globale Noorden het Globale Zuiden uitbuit. Oneindige groei is niet mogelijk op onze eindige wereld. Daarom beginnen we met ontgroeien ('degrowth'). Onze overproductie en onstilbare honger naar grondstoffen en energie putten mens, dier en planeet uit, met name in het Globale Zuiden.

Niet groei en winst, maar vrijheid en gelijkwaardigheid horen het einddoel te zijn van een economie. Om de weg naar deze economie vrij te maken, strijdt BIJ1 onder meer voor de volgende punten:

VAN PRIVATISERING NAAR NATIONALISERING

- 1 We brengen belangrijke sectoren van de economie in publieke handen, zoals banken, pensioenfondsen, het openbaar vervoer, energievoorziening, volkshuisvesting en de zorg. De financiële en energiesector hebben hierbij de hoogste urgentie.
 - 2 Nederland is niet langer een belastingparadijs. We maken het oprichten van een brievenbus-bv onmogelijk en pakken bestaande brievenbus-bv's aan. Daarnaast worden mazen in de wet die belastingontwijking faciliteren opgespoord en gesloten.
 - 3 We veranderen het belastingstelsel fundamenteel. Veel indirecte consumentenbelastingen worden afgeschaft. We vangen dit op door progressieve belastingen op inkomen en vooral op hoge vermogens en winst. Erf- en schenkbelasting worden sterk verhoogd. Zo komt er een einde aan de dynastieke werking van kapitaal.
 - 4 Er komt een limiet op vermogen, waarboven een marginaal belastingtarief van 100% geldt.
- De hoogte van deze limiet wordt democratisch besloten. Daarnaast versoepelen we de onteigeningswetgeving ook op het gebied van kapitaal zoals aandelen.
- 5 Private bedrijven die in Nederland hun producten verkopen gaan forse winstbelasting betalen. We stoppen voordelige belastingconstructies gericht op beursgenoteerde bedrijven. Daarnaast stimuleren we lokale productie en distributie zo veel mogelijk.
 - 6 We schalen de private effectenbeurs stapsgewijs af en vervangen deze door een collectief couponsysteem, waarin elke Nederlandse burger een gelijk aantal niet-verkoopbare coupons ontvangt op hun achttiende verjaardag. Deze coupons kunnen worden geïnvesteerd in publieke beleggingsfondsen en worden na overlijden niet geërfd door nabestaanden, maar wederom eigendom van de overheid. De overheid kan deze coupons vervolgens weer uitschrijven aan een volgende generatie.

DEMOCRATIE OP DE WERKVLOER

- 1 We maken de werknemerscoöperatie de standaard eigendomsstructuur voor nieuw opgerichte rechtspersoonlijkheden.
- 2 We verplichten elk bestaand beursgenoteerd bedrijf met meer dan 100 werknemers ertoe een werknemersfonds op te richten, waaraan deze bedrijven jaarlijks

- een aantal nieuwe aandelen, proportioneel aan de jaarwinst, uitschrijven. Het werknemersfonds wordt uitsluitend beheerd door de werknemers van dit bedrijf.
- 3 Er wordt grootschalig onderzoek gedaan naar het duurzaam oprichten van publieke banken en investeringsfondsen die uitsluitend coöperatieven bedienen.
 - 4 Bij faillissement assisteert de overheid werknemers als een democratiserende overkoop gewenst is, zo mogelijk ook financieel. Waar nodig wordt een vakbond betrokken bij dit overkoopproces.
 - 5 We verplichten multinationale bedrijven met dependances in Nederland ertoe een plan te schrijven, waarin uiteengezet wordt hoe er binnen afzienbare tijd minimaal 51% van de aandelen aan de werknemers van de desbetreffende dependance wordt verkocht. Als hier geen gevolg aan wordt gegeven, ontzeggen we het recht om binnen Nederlandse grenzen te opereren.

EEN ECONOMIE ZONDER VERLIEZERS

- 1 Het recht op huisvesting, voeding en gezondheidszorg wordt geherformuleerd verankerd in de Grondwet, zodat deze mensenrechten niet langer enkel een inspanningsverplichting vereisen, maar een garantie. We zetten de grenzen open voor mensen, niet voor kapitaal: we gaan kapitaalvlucht tegen. In internationaal verband investeren we in het opsporen van belastingontduikers.
 - 2 We zetten de grenzen open voor mensen, niet voor kapitaal: we gaan kapitaalvlucht tegen. In internationaal verband investeren we in het opsporen van belastingontduikers.
 - 3 We leggen de gedeelde verantwoordelijkheid van schuldeisers voor schulden wettelijk vast.
- We stimuleren het kwijtschelden van schulden. Bij betalingsregelingen wordt in de eerste plaats gekeken naar draagkracht, niet naar inkomen. Het verplicht aflossen van schulden binnen een bepaalde tijd schaffen we af.
- 4 We verbieden incassobureaus en schuldhulporganisaties die geld verdienen aan andermans schulden. De overheid neemt zelf de schuldhulpverlening weer in handen. Daarnaast neemt de overheid schulden vaker over, zodat er maar één schuldeiser is en schulden niet oplopen. Ook saneert de overheid vaker schulden, zodat mensen een nieuwe start kunnen maken.

HOOFDSTUK 4

NATUUR, MILIEU, KLIMAAT & DIERENRECHTEN



EEN LEEFBARE PLANEET

BIJ1 vecht voor een wereld waarin ecosystemen, mens en dier duurzaam met elkaar samenleven. De tijd van aarzelen en schijnoplossingen is voorbij. We hebben radicale systeemverandering nodig: niet langer kapitalisme, niet langer groei. We toetsen voortaan alle benodigde klimaatmaatregelen op klimaatrechtvaardigheid.

Dat betekent dat de kosten van klimaatbeleid worden gedragen door de grootste vervuilers. Niet door burgers en zeker niet door landen die nauwelijks hebben bijgedragen aan de klimaat- en biodiversiteitscrisis, maar wel als eerste te maken krijgen met de gevolgen ervan. Die gevolgen kunnen we voorkomen als Westerse landen hun verantwoordelijkheid zouden nemen voor de crises die zij zelf veroorzaken. Het feit dat dit niet gebeurt, omdat de gevolgen minder voelbaar zijn in de Westerse wereld, noemen we klimaatracisme. Voor klimaatrechtvaardigheid strijden gaat voor ons dan ook altijd gepaard met het bestrijden van klimaatracisme. BIJ1 pleit voor meer aandacht voor klimaatracisme binnen het Koninkrijk, omdat de gevolgen van de klimaatcrisis het sterkst voelbaar zijn in het Caribische deel.

Toch neemt de Nederlandse regering te weinig verantwoordelijkheid voor het aanpakken van deze gevolgen. Dat is een erfenis van ons koloniaal verleden; de klimaatcrisis begon immers bij kolonialisme en slavernij. Ook in Europees Nederland moeten we klimaatongelijkheid aanpakken: de gevolgen van hoge uitstoot en slechte luchtkwaliteit raken vooral mensen in een zwakkere sociaaleconomische positie. Dat is onrechtvaardig.

Wij zullen onze manier van productie en consumptie en onze verhouding tot al het leven op onze planeet volledig moeten herzien om te komen tot een rechtvaardige, circulaire en duurzame samenleving. Het leren, waarderen en volgen van de kennis van inheemse volkeren dient daarbij uitgangspunt te zijn. BIJ1 heeft hiervoor onder meer de volgende plannen:

KLIMAATRECHTVAARDIGHEID NU

- 1 De Nederlandse overheid roept per direct de klimaatcrisis uit. Zij is daarbij eerlijk en transparant over de gevolgen van de klimaatcrisis en hoe beleid hier (zowel positief als negatief) invloed op heeft.
- 2 De Nederlandse uitstoot van broeikasgassen is in 2025 minstens 75% lager (in scope 1, 2 én 3 emissies) dan in 1990 en staat in 2030 op nul. Deze doelen leggen we wettelijk en bindend vast.
- 3 We onderzoeken hoe we desinformatie over klimaatverandering kunnen bestrijden.
- 4 We beginnen direct met het stopzetten van subsidies op (de productie van) fossiele brandstoffen en fossiele industrie. Ook subsidies voor biomassa centrales zetten we per direct stop. Er komen geen nieuwe vergunningen voor olie- en gasvelden, zowel op land als op zee. We bouwen de huidige olie- en gasproductie af, waarbij rechtvaardige oplossingen voor de werknemers voorop staan.
- 5 Uit klimaatrechtvaardige overwegingen sluiten we sterk vervuilende bedrijven niet. We nationaliseren en vergroenen ze. Het sluiten van deze bedrijven zorgt niet alleen voor massaal banenverlies, maar leidt ook tot verplaatsing van het probleem naar landen buiten Europa, waar ze klimaatracisme verder in de hand werken. Ziek makende bedrijven, zoals Tata Steel, worden per direct gesloten.
- 6 Alle bedrijven die in Nederland producten maken of verkopen, moeten schade van hun producten op mens, dier en klimaat in kaart brengen. In het geval van misstanden moeten bedrijven zorgen voor genoegdoening en structurele aanpassingen in hun bedrijfsvoering.
- 7 We nationaliseren energiebedrijven en investeren in (nieuwe) duurzame energie-alternatieven. We passen op dat de energietransitie niet leidt tot dezelfde koloniale werkwijze en mens-, dier- en natuur-uitputtende situaties als de fossiele industrie. We verhogen het budget voor het warmtefonds en laten mensen met lagere inkomens niet opdraaien voor de kosten van de energietransitie. We schaffen de marktwerking in de energiesector volledig af. We maken alle energiebedrijven weer nutsbedrijven. Elektriciteit en warmte worden gratis voor huishoudelijk gebruik. Wanneer het doel van nul CO₂-uitstoot bereikt is, houden we een koolstofvrij energienetwerk in stand met een zo laag mogelijk grondstoffengebruik.
- 8 De overheid zorgt ervoor dat huurders, die zelf niet of nauwelijks invloed hebben op hoe groen hun woning is, niet buiten de boot vallen. Bijvoorbeeld door verhuurders te beboeten als ze

hun woningen niet snel genoeg vergroenen. We onteigenen verhuurders die herhaaldelijk hun huurders in de kou laten staan.

Deze woningen brengen we onder in een woningbouwvereniging zonder winstoogmerk.

NATUUR EN LANDBOUW

- 1 We bouwen de dierlijke bio-industrie af en zorgen dat deze uiteindelijk verdwijnt. Dit moet deels gebeuren door het uitkopen, sluiten en onteigenen van veehouders, te beginnen met grote intensieve veehouders (megastallen). Daarnaast moet de overheid sterk investeren in volledig plantaardige landbouw en nieuwe initiatieven daartoe ondersteunen. We ondersteunen (financieel) de regeneratieve landbouw (zoals voedselbossen), in het bijzonder agrarische bedrijven die hiernaar overstappen. Dit zal onder andere gebeuren door subsidies die nu naar de dierlijke bio-industrie gaan om te leiden naar regeneratieve landbouw.
 - 2 Het spuiten van glyfosaat wordt ook voor agrarische bedrijven illegaal. We verbieden de verkoop van glyfosaat in Nederland. Ook bestrijden we het uitrijden van mest buiten de toegestane periodes strenger. Overtredingen van deze aard op boerenland doen het maximale uitkoopbedrag dalen.
 - 3 We schalen de Nederlandse subsidies aan de vis-, vlees- en zuivelindustrie af, op termijn naar nul. Binnen Europa pleiten we voor hetzelfde.
- Het vrijgemaakte geld besteden we aan het stimuleren van banen in de plantaardige landbouw- en voedselindustrie en aan omscholing van werkers in de bestaande dierlijke landbouw en visserij.
- 4 Biodiversiteit wordt een prioriteit. We passen maaibeeld aan om de natuur de ruimte te geven en we maken plaats voor meer (kleine) ecosystemen in parken en natuurgebieden. Met een nationaal bomenplan breiden we het aantal bomen in Nederlandse steden fors uit. Belangrijke ecosystemen, natuurgebieden en wilde dieren moeten rechten krijgen om bescherming, behoud en eventueel herstel te waarborgen. De Waddenzee en de Maas merken we als eerste als zelfstandige rechtspersoonlijkheden aan.
 - 5 Er komen meer beschermde zeereservaten en we breiden bestaande reservaten uit. In deze reservaten is geen plaats voor visserij, gaswinning of andere schadelijke activiteiten. Buiten deze zeereservaten passen we het 'nee, tenzij'-principe toe voor economische activiteiten voor herstel en behoud van mariene ecosystemen.

6 Nederland zal nooit klimaat- en natuurbeschermingsverdragen ontduiken of aanpassen in het belang van de industrie. De belangen van natuur gaan altijd boven de

belangen van haar uitbuiters. We blijven bijvoorbeeld aalscholvers beschermen en zullen het aanleggen van racebanen in natuurgebied verbieden.

INTERNATIONALE KLIMAATRECHTVAARDIGHEID

1 Bedrijven die verantwoordelijk zijn voor het aanrichten van klimaatschade en humanitaire rampen houden we verantwoordelijk voor misdaden tegen mens en natuur. Om dit te bereiken werken we mee aan uitlevering van Nederlandse daders naar landen waar ecologische misdaden zijn gepleegd. **Ecocide** wordt strafbaar.

2 Er komt een reclameverbod voor de fossiele industrie en vliegmaatschappijen, en reclame die overconsumptie stimuleert wordt aangepakt.

3 Nederland zet zich in voor een forse herziening van het Europees landbouwbeleid, waarbij alleen nog subsidies worden verstrekt aan **circulaire landbouw**.

4 Nederland draagt er internationaal zorg voor dat de duurzame energietransitie geen koloniaal project is. Nederland buit mensen in het Globale Zuiden niet uit en onttrekt geen grondstoffen aan landen in het Globale Zuiden om de levensstijlen

van mensen in rijke landen in stand te houden. We zetten ons in tegen de negatieve gevolgen die de duurzame energietransitie heeft voor de mensenrechten in landen waar de benodigde grondstoffen worden gewonnen, vooral als dit conflictgebieden zijn.

5 De **ABCSSS-eilanden** liggen in de frontlinie van de klimaatcrisis en zullen als eerst getroffen worden door de zeespiegelstijging. De gevolgen van de klimaatcrisis zullen de bestaande armoede op de eilanden ook verergeren. We stellen daarom een eerlijk deel van het klimaatbudget beschikbaar voor de **ABCSSS-eilanden**, waarbij er aandacht komt voor kustbescherming, bescherming van de koraalriffen, en een omschakeling van de energievoorzieningen. Het Rijk stelt expertise en middelen beschikbaar voor waterbeheer.

6 We stellen een algeheel verbod in op de import van, handel in en doorvoer van producten die leiden tot ontbossing. Hierbij wordt kritisch

gekeken naar het aanplanten van compensatiebossen als schijnoplossing.

- 7 We beëindigen diplomatieke steun aan projecten die te maken hebben met (het produceren van) fossiele brandstoffen. Bedrijven die

grotendeels investeren in fossiele brandstoffen worden uitgesloten van handelsmissies. We maken financiering van ontbossing, landroof en productie van fossiele brandstoffen voor zowel private als publieke financiële instellingen onmogelijk.

GEEF DIEREN RECHTEN

- 1 Dieren zijn er voor zichzelf, niet voor ons. We nemen dierenrechten op in de grondwet. We verbieden dierenfokkerijen en handhaven op illegale verkoop en mishandeling van dieren.
- 2 We keren subsidies uit aan dierenasiels, dierenartsen en de dierenambulance om opgevangen dieren een prettig thuis te geven, euthanasie tot een minimum te beperken en dieren de betaalbare zorg te geven die ze nodig hebben.
- 3 We sluiten dolfinaria, en sluiten op termijn alle dierentuinen. Eisen voor het welzijn van dieren op de kinderboerderij worden strenger. Dieren uit de entertainmentindustrie worden opgevangen en krijgen een rustige verblijfplaats.
- 4 Hobbyjacht wordt verboden, en mishandeling van wilde dieren wordt gestraft volgens de richtlijnen voor strafvordering

dierenmishandeling. We verbieden fokkerijen voor bont en de import van bont. Er wordt gehandhaafd op het *foie gras*-verbod.

- 5 Niet-medische producten in onze winkels en drogisterijen zijn proefdiervrij. Ondertussen investeren we in een transitie naar een proefdiervrije wetenschap.
- 6 De inzet van dieren tijdens politieoptredens, zoals politiepaarden en surveillancehonden, wordt verboden.
- 7 We behouden de zeer beschermde status van de wolf, en het doden van wolven blijft strafbaar. Veehouders en boeren krijgen voorlichting over het beschermen van hun dieren zonder wolven te doden. Voor preventieve maatregelen zoals wolfwerende hekken komt subsidie waar dat nodig is.

HOOFDSTUK 5
WONEN



VAN WONINGMARKT NAAR VOLKSHUISVESTING

BIJ1 strijdt voor een maatschappij waarin iedereen een veilige, toegankelijke en betaalbare woning heeft. Wonen hoort een recht te zijn, geen verdienmodel. De huidige wooncrisis is een gevolg van neoliberaal wanbeleid en vraagt om een radicale aanpak. We zetten ons in voor een wereld waarin de basisbehoefte van een goede woning voor iedereen wordt gegarandeerd.

BIJ1 wil dat iedereen van een woning verzekerd is. Ongeacht huidskleur, religie, levenswijze, gender, seksuele geaardheid, fysieke gesteldheid, sociaaleconomische positie of verblijfsstatus. We zetten ons in om dak- en thuisloosheid bij de wortels aan te pakken en een betaalbare, leefbare woning te garanderen voor iedereen. Het huidige woonbeleid is ondemocratisch en niet toereikend: daarom strijden we voor het stimuleren van andere manieren van wonen, zoals wooncoöperaties, stoppen we met het subsidiëren van koopwoningen via de hypotheekrenteaftrek, en reguleren we huurprijzen. Daarnaast mag het opknappen van traditionele volkswijken niet langer leiden tot het verdringen van de bewoners. Gentrificatie raakt gezinnen met een laag inkomen of een migratieachtergrond

(of allebei) disproportioneel hard. Hun woonrecht en thuis dienen te worden beschermd. We pakken huisjesmelkers aan en zetten ons in voor vergroening en toegankelijkheid van de woonomgeving. We strijden voor een nieuwe aanpak waarbij de behoeften van bewoners, in het bijzonder mensen met een beperking, voorrang krijgen bij nieuwe bouwplannen. Ook ondernemen we meer actie tegen klimaatgerelateerde schade, vooral op de ABCSSS-eilanden, die het hardst getroffen worden door bijvoorbeeld overstromingen en orkanen.

Om iedereen van een betaalbare en leefbare woning te kunnen voorzien heeft BIJ1 de volgende plannen:

WONEN IS EEN RECHT

- 1 We dwingen het recht op wonen wettelijk af. We verbieden het niet benutten van woningen en panden en heffen het kraakverbod op. We handhaven de bestrijding van leegstand actief, onder andere door middel van onteigening. Daarnaast voeren we zelfbewoningsplicht in en bestrijden we speculatie op de woningmarkt.
- 2 We zorgen voor voldoende betaalbare woningen voor jongeren, studenten en starters. Daarnaast ontwikkelen we een nationale jeugdstrategie waarbij jongeren betrokken worden in de ontwikkeling van nieuwe jongerenwoningen. Ook worden jongeren op hun zestiende automatisch ingeschreven als woningzoekende in hun woonplaats.
- 3 We maken het bestrijden van dak- en thuisloosheid een doelstelling van het nationaal woonbeleid. Dit doen we door middel van de Housing First-aanpak. Hiertoe realiseren we direct genoeg gratis zelfstandige woningen voor alle dak- en thuisloze mensen en stellen genoeg capaciteit voor zorg en begeleiding beschikbaar. Het doel is om in 2030 nul dakloze mensen te hebben (Lissabon Verklaring). Daarbij garanderen we ook de opvang van dakloze arbeidsmigranten en ongedocumenteerde mensen.
- 4 We zetten stevig in op de bouw van meer sociale huurwoningen en streven naar een woningvoorraad met ten minste 50% sociale huur. Dit doen we onder andere door beter grondbeleid: we verwerven actief private grond voor sociale woningbouw en maken het eenvoudiger om grond te onteigenen (bijvoorbeeld van leegstaande panden en huisjesmelkers) voor volkshuisvesting.
- 5 We zetten extra in op het bouwen van passende, betaalbare en goede woningen voor jongeren en ouderen. De inkomensgrens voor sociale huur verdwijnt op den duur. Er komen voldoende sociale huurwoningen voor iedereen in Nederland. We stoppen met vrije-sectorhuur en middenhuur.
- 6 We stimuleren wonen in zelfbeheer. We richten hiertoe onder andere democratisch georganiseerde, regionale wooncoöperaties op en stimuleren de garantstelling door derden (bijvoorbeeld gemeenten). Hierdoor wordt het voor wooncoöperaties makkelijker hun projecten te financieren. We nationaliseren alle bestaande woningcorporaties.

BETAALBAAR EN ZEKER WONEN

- 1 We maken huren betaalbaarder, door de regels voor huurprijzen te koppelen aan het minimumloon. Het huurtoeslagsysteem wordt hiermee overbodig. We stoppen met het subsidiëren van koopwoningen door de hypotheekrenteaf trek af te schaffen. Het geld dat we hiermee besparen gebruiken we om meer toegankelijke en duurzame sociale huurwoningen te bouwen.
- 2 We schrappen de tijdslimiet van twee jaar op het toetsen, en dus kunnen teruggeisen, van te veel betaalde aanvangshuur. We verplichten verhuurders om bij nieuwe bewoners binnen vijf jaar de woning te toetsen aan de hand van het puntenstelsel.
- 3 Omdat wonen een recht is, mag het geen markt zijn waar beleggers rijk van kunnen worden. Wij beschermen huurders tegen huisjesmelkers. Huisjesmelkers kunnen niet langer hun zakken vullen over de ruggen van kwetsbare huurders. Zij maken misbruik van de wooncrisis door veel te hoge huurprijzen te vragen, onderhoud te verwaarlozen en soms zelfs huurders te intimideren. We beginnen met het onteigenen van de grootste private beleggers en particuliere huisjesmelkers.
- 4 We voeren een verhuurvergunning in met strenge kwalificatie-eisen en investeren in gemeentelijke controlediensten die er op toezien dat aan deze kwalificatie-eisen wordt voldaan.
- 5 We maken huurcontracten voor onbepaalde tijd de standaard. Voor private huur stellen we een verhuurplafond in, gebaseerd op een eerlijk puntenstelsel. Hierin wordt de kwaliteit van de woning meegenomen.
- 6 Makelaars, bemiddelaars of verhuurders die discrimineren, verliezen het recht om deze functies nog langer te beoefenen en worden vervolgd en onteigend.
- 7 We maken beleid om kwetsbare huurders beter te beschermen en schaffen de kostendelersnorm af. Ook de partnertoets en inkomensafhankelijke bijdragen uit wetten zoals de Participatiewet schaffen we af. Zo maken we samenwonen ook voor mensen met een beperking makkelijker. We verbreden de mogelijkheden voor een urgentieverklaring, zodat slachtoffers van onveilige woonsituaties sneller geholpen worden. Voor de meest kwetsbare mensen creëren we een extra klasse binnen de sociale huursector, met huren die niet hoger zijn dan 350 euro per maand.
- 8 We ontwikkelen beleid om gentrificatie tegen te gaan. Mensen die al in een wijk wonen mogen na de verbouwing van hun huurwoning terug verhuizen met behoud van dezelfde huurprijzen. Hierbij kijken we ook naar behoud van kleinschalige commercie en lokale cultuur. Medebewoners in een huurwoning krijgen het recht om in de

woning te blijven wonen na overlijden van de huurder van de woning.

- 9 Ook op Bonaire, Statia en Saba wordt gentrificatie aangepakt. We

voorkomen het verder opstuwende van de huurprijzen door de komst van ambtenaren, stagiairs en anderen uit Nederland, ten koste van de inwoners van de eilanden.

EEN TOEGANKELIJKE, INCLUSIEVE EN GROENE WOONOMGEVING

- 1 We maken zoveel mogelijk nieuwbouw- en bestaande woningen geschikt voor mensen met een beperking. Het VN-verdrag Handicap is hierin het uitgangspunt. Ook nieuwe wijken laten we door ervaringsdeskundigen op toegankelijkheid toetsen. Het gaat hierbij ook om toegankelijkheid voor vrouwen, kinderen, jongeren en mensen van kleur.
- 2 We zetten in op vergroening van de woonomgeving, tenzij dit andere recreatieve mogelijkheden zoals skaten of basketballen verhindert. We verplichten verhuurders om, zonder kosten voor de huurder, woningen op te knappen naar energielabel B of hoger en van het aardgas te halen. We stellen geld beschikbaar voor de verduurzaming en isolatie tegen hitte en kou van (sociale) woningen.
- 3 We creëren een adequate schadecompensatieregeling voor woningen met aardbevingsschade. Ook doen we onderzoek naar de gevolgen van extremer weer en de gevaren voor bestaande bebouwing, natuur en dier. Het gaat dan onder andere om droogte, verlaagde grondwaterstanden en bodeminklinking. We ontwikkelen een nationaal plan om bij veranderend klimaat veilige en toegankelijke huisvesting te verzekeren voor iedereen, met speciale aandacht voor Bonaire, Statia en Saba.
- 4 We democratiseren de woonomgeving. Bewoners krijgen meer inspraak over buurtrenovaties. We nemen bewonersinitiatieven en vernieuwende woonvormen meer mee in verbeteringsplannen van gebouwen. Huurders (zowel individueel als collectief) krijgen meer invloed op woningverbeteringen via initiatiefrecht.
- 5 Vijandige architectuur maakt steden minder leefbaar en raakt daklozen, ouderen en mensen met beperkingen het hardst. We stimuleren steden om banken en zitplekken te plaatsen waar mensen ongehinderd op kunnen rusten. We verwijderen vijandige architectuur uit publieke ruimtes.

HOOFDSTUK 6
ZORG



DE MENS CENTRAAL

BIJ1 vecht voor een zorgsysteem dat van, voor en door iedereen is. Op dit moment is de zorg een verdienmodel voor zorginstellingen. Dit gaat ten koste van de betaalbare, toegankelijke en gelijkwaardige zorg waar wij allemaal recht op hebben. Niet het geld, maar de mens hoort centraal te staan. De zorg moet bestuurd worden door de mensen die daadwerkelijk met zorg in aanraking komen: de zorgverlener en degene die zorg ontvangt. Zo werken we naar een zorgsysteem dat voor iedereen werkt.

We hebben de zorg lange tijd overgelaten aan de verwoestende vrije markt. Het heeft ervoor gezorgd dat zorginstellingen gericht zijn op het eindeloos vergroten van hun winsten, wat de zorg alleen maar duurder heeft gemaakt. Daarnaast zorgt de complexe bureaucratie ervoor dat mensen steeds moeilijker bij de juiste zorg komen. Zorgmedewerkers worden te weinig betaald, personeel valt voortdurend uit vanwege de

hoge werkdruk en er is sprake van enorme wachtlijsten. Kortom: het zorgsysteem moet op de schop. Daarom brengen we de zorg weer in publieke handen en zetten we ons in voor een betaalbaar, toegankelijk en rechtvaardig zorgsysteem.

Zorg moet niet langer draaien om geld, maar om mensen. BIJ1 strijdt daarom onder meer voor de volgende punten:

ZORG IN PUBLIEKE HANDEN

- 1 Zorg mag geen winstmodel zijn. We stoppen private zorginstellingen en nemen alle zorginstellingen weer in publieke handen. Zo maken we een einde aan zogeheten 'zorgcowboys', houden we noodlijdende zorgorganisaties overeind en werken we organisatiebelangen en concurrentie de deur uit.
- 2 We zetten een Nationaal Zorgfonds op dat de zorgverzekeraars gaat vervangen. Het Nationaal Zorgfonds dekt alle zorg, inclusief tandheelkunde. Om dit te kunnen betalen, heffen we progressieve belastingen. We schaffen premies en eigen bijdragen af.
- 3 In plaats van geld te verspillen aan managers, commercie en aanbestedingstrajecten, investeren we meer in personeel en kwalitatieve zorg. Zo blijft ook de continuïteit van zorg gewaarborgd. Door de zorg in publieke handen te nemen, wordt het aanbod daarbij beter afgestemd op de zorgvraag, worden prijzen laag gehouden en werken we lange wachtlijsten weg. Kleine initiatieven krijgen meer ruimte.
- 4 De zorgprofessional komt weer aan het roer en niet langer mogen regeltjes, financiële verantwoording en overheidsinstanties de dienst uitmaken. We slopen de bureaucratie uit de zorg en zorgen ervoor dat zorgprofessionals indicaties stellen, in plaats van de landelijke overheid en gemeenten.
- 5 We verlagen de werk- en regeldruk door de administratieve lasten te verminderen en tijdschrijven af te schaffen. Ook gaan we alle zorgmedewerkers, van verplegers in de medische zorg tot de jeugdzorgmedewerkers, eerlijker betalen. Mensen die intensief (mantel)zorg bieden, worden financieel gecompenseerd met een inkomen en opbouw van WW- en pensioenrechten.
- 6 We stoppen de stapeling van zorgkosten en boetes op ziek-zijn voor mensen met een levenslange en levensbrede beperking. We zorgen dat deze mensen ook niet bij herhaling hoeven te bewijzen dat ze passende zorg en ondersteuning nodig hebben. Zij moeten vanuit eigen regie toegang hebben tot een passend en samenhangend pakket aan zorg en ondersteuning.
- 7 Wij zetten ons in voor vergoeding van afbouwmedicatie middels de taperingstrip.
- 8 We investeren in publieke volksgezondheid, waarbij preventie, opsporing van uitbraken en pro-actieve maatregelen essentieel zijn. Ook hier staat menselijk welzijn centraal en niet de economie. Er komt eerlijke communicatie over gezondheidsrisico's, waaronder

pathogenen of vervuiling. Ook wordt het gebruik van non-farmaceutische beschermingsmaatregelen bevorderd,

zoals luchtfilters op scholen en mondneusmaskers in de zorg en andere openbare gebouwen.

LAAT DE ZORG WEER WERKEN

- 1 Huisartsenpraktijken worden zorgcentra in de wijk. Hier komen diverse zorgvormen samen en kun je terecht met iedere zorg- of ondersteuningsvraag. We investeren fors in gespecialiseerde praktijkondersteuning.
- 2 We waarborgen continuïteit van zorg. 'Één plan, één regisseur' vormt de basis van hulp voor mensen met een zorg- of ondersteuningsvraag, onder welke zorgwet die vraag ook valt.
- 3 De 'harde knip' wanneer je achttien jaar wordt, moet uit de Jeugdzorg. De Big 5 gaat daarbij werken als basisaanpak voor bestaanszekerheid in het leven van jongeren. Jongeren die uit het zicht raken van instanties, ook wel 'spookjongeren', kunnen nog steeds aanspraak maken op alle voorzieningen. We sporen deze jongeren actiever op om ze te kunnen helpen.
- 4 Meer zelfbeschikking voor mensen die zorg krijgen. Iedereen krijgt de vrijheid te kiezen bij welke hulpverlener men geholpen wil worden. We voeren gedwongen zorg in lijn met het VN-verdrag Handicap uit. We regelen meer zelfbeschikking voor personen die onbegrepen gedrag vertonen. We verbieden onnodig vrijheidsbeperkende maatregelen in instellingen.
- 5 We zetten ons in voor een geestelijke gezondheidszorg (GGZ) zonder doorgeslagen diagnostisering, lange wachtlijsten, personeelstekorten, separeercellen en burn-outs onder medewerkers. Via een radicale omslag in de GGZ wet- en regelgeving, werken we toe naar een GGZ waar de menselijke maat centraal staat.
- 6 Onze ouderen verdienen respect. We verhogen de kwaliteitscriteria voor verzorgingstehuizen. Zij mogen geen 'dumpplek' zijn. Daarom ondersteunen we het initiatief van zorgbuurthuizen, die sociale functies en zorg samenbrengen.
- 7 We maken het eenvoudiger en toegankelijker om klachten of bezwaren in te dienen en recht te halen wanneer dat nodig is. Iedereen krijgt toegang tot onafhankelijke cliëntondersteuning.
- 8 Om het werk van de ervaringsdeskundigen te erkennen en gelijkwaardig te behandelen met andere beroepsgroepen, nemen we de functie ervaringswerker in de zorg- CAO's op. Voor de betaling van ervaringsdeskundige vrijwilligers

stellen we landelijke richtlijnen op. De inzet van ervaringskennis wordt een vast onderdeel van het curriculum in alle opleidingen voor hulpverleners.

- 9 Voor zorg die werkt is een betrouwbaar aanbod essentieel. We reguleren strenger wat makers van supplementen en dergelijke middelen zonder bewijs op hun producten mogen zetten, om het verschil tussen zorg en kwakzalverij voor de consument duidelijk te maken.

- 10 We maken prijsonderhandelingen over medicijnen tussen het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) en farmaceuten openbaar, zodra de deal gesloten is. Zo is voor iedereen duidelijk hoeveel de farmaceut aan middelen verdient en hoe waardevol de onderhandelingen zijn.

TOEGANKELIJK EN VOOR IEDEEREEN

- 1 We zien beter toe op naleving van het VN-verdrag Handicap in het sociaal domein door een landelijk normenkader op te stellen.
- 2 In opleidingen van GGZ-hulpverleners krijgt neurodiversiteit voldoende plek. Zo krijgen toekomstige hulpverleners meer kennis over de variatie in het menselijk brein. We verbieden ABA-genezingstherapie voor autisme en therapieën die daarvan afgeleid zijn.
- 3 Chronische stress en trauma, veroorzaakt door racisme of andere vormen van uitsluiting en discriminatie, krijgen meer erkenning als oorzaken van gezondheidsproblemen zoals depressie en hart- en vaatziekten.
- 4 De witte cis man staat te veel centraal bij medisch onderzoek. We investeren meer in onderzoek naar ziektebeelden, geneesmiddelen en

behandelmethode bij mensen die niet wit, cis en/of man zijn.

- 5 We schaffen de body mass index (BMI) als beoordeling voor het toezeggen van medische ingrepen (inclusief transzorg) af. We beboeten artsen en verzekeringen die gebruik maken van deze verzonden methode.
- 6 We schenken in de opleiding van medisch personeel, medewerkers in thuis- en ouderenzorg, en andere hulpverleners, meer aandacht aan de bestrijding van racistische stereotypen. Cultuursensitieve zorg krijgt hierin een belangrijke plek.
- 7 We betalen de inzet van tolken, waaronder gebarentolken, niet uit het budget van de zorgvrager, maar vergoeden dit standaard vanuit de overheid.

- 8 Het aantal gevallen van suïcidaliteit in combinatie met dak- en thuisloosheid is zorgelijk hoog, vooral onder LGBTQIA+ jongeren. We zorgen daarom voor betere, structurele financiering, zetten in op passende zorg, goede begeleiding en suïcidepreventie. Hierbij schenken we speciale aandacht aan LGBTQIA+-mensen. Verspreid over het land richten we *safe houses* voor hen in. Ook creëren we een Nationaal Meld- en Schakelpunt LGBTQIA+- in Nood met doorzettingsmacht.
- 9 We vergroten het aanbod van transzorg, waardoor wachtlijsten snel afnemen. Monopolievorming wordt bestreden door kennis te delen tussen huidige behandelcentra en nieuw te openen genderpoli's. De toegang tottranszorg wordt gemakkelijker en niet belemmerd door zorgverleners die als poortwachter optreden. Zelfbeschikking wordt het uitgangspunt: de trans persoon bepaalt zelf welke zorg nodig is. We zien transgender zijn dus niet meer als een aandoening waarvoor een diagnose nodig is, maar als een normale variatie op het menselijk bestaan.
- 10 Transgenderzorg wordt volledig vergoed. Hormoonbehandelingen worden gemakkelijk verkrijgbaar via de huisarts. In de opleiding van artsen en andere zorgverleners wordt voldoende aandacht besteed aan transzorg en gendersensitiviteit.

COVID-19, PANDEMIEËN EN POSTINFECTIEUZE AANDOENINGEN

- 1 We zorgen ervoor dat vaccinaties tegen nieuwe varianten van het virus SARS-CoV-2 worden ontwikkeld en beschikbaar gemaakt worden over de gehele wereld. Om alle beschikbare kennis en middelen te bundelen doen we dit bij voorkeur in internationaal verband. We wachten echter niet op actie vanuit het buitenland.
- 2 We investeren structureel in (biomedisch) onderzoek naar postinfectieuze aandoeningen zoals long COVID en ME/CVS. We richten passende zorg in, bijvoorbeeld in specialistische poliklinieken. We starten ook een voorlichtingscampagne over het bestaan en de effecten van deze aandoeningen. Naast diagnose en behandeling is ook het voorkómen van postinfectieuze aandoeningen een prioriteit.
- 3 Alle openbare gebouwen en scholen worden verplicht voorzien van luchtreinigingssystemen om gezonde luchtkwaliteit te verzekeren. De arbeidsinspectie gaat handhaven dat deze standaard ook geïmplementeerd wordt op werkplekken.

- 4 Bij alle maatregelen in het kader van pandemieën besteden we extra aandacht aan gemeenschappen die een grotere afstand hebben tot reguliere medische zorg.
- 5 De overheid erkent dat de COVID-19-pandemie in feite niet voorbij is en dat test- en andere maatregelen te vroeg zijn afgeschaald. We heropenen test- en vaccinatie locaties. Isolatie voor besmette individuen wordt weer de norm.
- 6 Nederland ondersteunt het heropstarten van COVID-19 maatregelen in het Caribische deel van het Koninkrijk desgewenst financieel en logistiek.
- 7 Er komt erkenning en een landelijke tegemoetkoming voor de slachtoffers van het COVID-19-‘uitraasbeleid’.

HOOFDSTUK 7

ARUBA, BONAIRE, CURAÇAO, SABA, STATIA EN SINT MAARTEN



RADICALE GELIJKWAARDIGHEID EN HERSTEL IN HET KONINKRIJK

BIJ1 gelooft in een samenleving waar iedereen, of je nu in het Europese of het Caribische gedeelte van het Koninkrijk woont, een menswaardig bestaan leidt. Een bestaan vrij van armoede, racisme en andere vormen van discriminatie en onderdrukking. Een nieuwe realiteit waarin de doorwerkingen van kolonialisme en slavernij afgebroken zijn. Een nieuwe vorm van samenwerken met Aruba, Bonaire, Curaçao, Saba, Statia en Sint Maarten, waarin de belangen van de eilanden centraal staan. Een nieuwe relatie gebaseerd op antikolonialisme en radicale gelijkwaardigheid.

Het Nederlandse Koninkrijk is nog steeds een koloniale macht. Zelfs als dit niet meer officieel zo genoemd wordt. In het Caribische deel van het Koninkrijk zijn de eilanden Bonaire, Statia en Saba sinds 2010 bijzondere gemeenten van Nederland, terwijl Aruba, Curaçao en Sint Maarten officieel autonome landen zijn binnen het Koninkrijk. Het Koninkrijk is officieel gelijkwaardig en de eilanden zelfstandig, maar de vuistregel is: “wie betaalt, bepaalt”. Oftewel: je doet wat Nederland wil en anders krijg je niks. Toen Aruba, Curaçao en Sint Maarten financiële hulp nodig hadden tijdens de coronapandemie,

wilde de Nederlandse overheid alleen leningen geven. En alleen als alle eisen van Nederland opgevolgd werden. Nederland deed hetzelfde toen Sint Maarten verwoest werd door orkaan Irma. Dit moet radicaal anders.

Wij willen herstel en reparatie van koloniale schade en willen de eilanden de macht geven om dingen zelf te kunnen bepalen. Nederland heeft daarbij de plicht om, waar gewenst, de eilanden te ondersteunen, zonder voorwaarden. BIJ1 strijdt daarom onder meer voor de volgende punten:

HERSTELLEN VAN KOLONIALE SCHADE

- 1 Alle schulden van de eilanden worden kwijtgescholden. Hier mogen geen eisen aan verbonden worden.
- 2 Nederland herstelt de schade van het slavernijverleden en de doorwerking daarvan in het heden. De invulling van het herstelproces (naar aanleiding van de excuses voor de slavernij en het kolonialisme) en de uitkomsten, leggen we juridisch bindend vast in een **consensusrijkswet** herstelmaatregelen. Deze reparaties zullen zowel **materieel als immaterieel** zijn. Besluitvorming over de precieze invulling is aan de samenlevingen van de eilanden. Nederland ondersteunt dit proces volledig financieel en naar behoefte logistiek.
- 3 Er komt tijdens herstelgesprekken aandacht voor ecologische schade. Voor alle zes de eilanden onderzoeken we hoe Nederland mogelijke effecten van klimaatverandering, -schade en de benodigde maatregelen kan financieren en faciliteren.
- 4 Er komt speciale aandacht voor mentale en geestelijke **dekolonisatie**. Het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties moet actief dekoloniaal en antiracistisch beleid voeren. Nederland maakt geld vrij voor projecten om geïnternaliseerd racisme op de eilanden te adresseren. De exacte invulling wordt lokaal besloten.
- 5 Nederland doet op korte termijn grote investeringen in de onderwijssystemen op de eilanden. Bij het ontwikkelen van het onderwijs krijgen de eilanden alle ruimte om ook Caribische, Zuid-Amerikaanse en **Pan-Afrikaanse** perspectieven op het onderwijs mee te nemen.

RADICALE GELIJKWAARDIGHEID CENTRAAL STELLEN

- 1 Het **Statuut der Nederlanden** wordt in overleg met de eilanden hervormd. Het uitgangspunt wordt een nieuw statuut waar daadwerkelijke gelijkwaardigheid centraal staat. Nederland maakt dit financieel mogelijk.
- 2 We voeren onmiddellijk een bestaansminimum voor Bonaire, Statia en Saba in, gebaseerd op de werkelijke levenskosten. Het minimumloon mag niet lager liggen dan het bestaansminimum. Kinderopvang wordt gratis en we voeren ook alle andere regelingen van het Nederlandse socialezekerheidsstelsel in. Er is speciaal aandacht voor het feit dat de levenskosten in het Caribische

deel van het Koninkrijk hoger zijn dan in Nederland. De uitkeringen zijn hetzelfde of hoger dan in Europees Nederland.

- 3 Er komt extra aandacht voor bestaansminima op, en armoedebestrijding met, Aruba, Curaçao en Sint Maarten. Nederland neemt financiële verantwoordelijkheid, maar de overheden van de eilanden beslissen over de uitvoering.
- 4 Bewindslieden en ambtenaren die met Aruba, Bonaire, Curaçao, Saba, Statia of Sint Maarten te maken hebben, krijgen training gebaseerd op

antiracisme en dekolonisatie.

- 5 Nederland biedt jongeren van de Caribische eilanden betere ondersteuning bij een studie in Nederland. Zij moeten zich in Nederland thuis kunnen voelen en hun studie succesvol kunnen afronden, zonder studieschuld. Ook het aanvragen van studiefinanciering, het vinden van huisvesting en het wegwijs worden in de Nederlandse bureaucratie wordt toegankelijk gemaakt. Academische kennisuitwisseling binnen het Koninkrijk wordt blijvend gestimuleerd.

EILANDEN DE MACHT GEVEN

- 1 We schaffen de Rijksministerraad af en vervangen deze door een nieuwe vorm van Koninkrijkbreed overleg. Hierin komen de relevante ministers van alle landen samen. Ze hebben een gelijke stem bij alle beslissingen.
- 2 De Nederlandse overheid mag nooit meer zomaar ingrijpen op Bonaire, Statia en Saba en democratisch gekozen besturen afzetten. We maken de rol van het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties kleiner, door de eilandsraden meer macht te geven in het vormen van lokaal beleid.
- 3 We behouden en versterken de autonomie van de overheden van Aruba, Curaçao en Sint Maarten.

Nederland dicteert niet meer hoe de eilanden bestuurd moeten worden. Westerse bestuurlijke eisen worden losgelaten.

- 4 Nederland maakt het een prioriteit om samen met Aruba, Curaçao en Sint Maarten op korte termijn een geschillenregeling binnen het Koninkrijk vast te leggen.
- 5 Alle parlementen in het Koninkrijk krijgen evenveel macht om wetsvoorstellen voor rijkswetten in te dienen. Deze moeten voortaan in alle parlementen van de betrokken landen worden goedgekeurd. Nederland start gesprekken om samen met de eilanden tot een structurele oplossing voor het democratisch deficit te komen.

HOOFDSTUK 8

ASIEL & MIGRATIE



BESCHERM MENSEN, GEEN GRENZEN

BIJ1 staat voor een wereld waarin het recht om vrij te kunnen reizen beschermd en gestimuleerd wordt. Grenzen, vaak met willekeur getekend, zijn een koloniaal litteken dat in het heden nog steeds pijn doet. Daarnaast werken ze hedendaags economisch kolonialisme in de hand. Een radicale omslag in ons asiel- en migratiebeleid is nodig. We stoppen met het gewelddadige grensbeleid en zorgen voor rechtvaardige opvang, veilige migratie en een wereld zonder grenzen.

Door mensen als gelijkwaardig te zien, in plaats van als last, brengen we medemenselijkheid terug in het asiel- en migratiebeleid. Het is hoog tijd om de rechtspositie van vluchtelingen en arbeidsmigranten te verbeteren. De terechte warmte waarmee een grote groep vluchtelingen met Oekraïens paspoort werd onthaald, willen wij voor alle vluchtelingen mogelijk maken, ongeacht hun land

van herkomst. Zo verdient iedereen het om te kunnen werken, studeren en een woning te hebben. Goede, menswaardige opvanglocaties zijn daarbij een eerste vereiste.

Wij werken toe naar een wereld waarin mensen worden beschermd, in plaats van grenzen. Dit doet BIJ1 op de volgende manieren:

VEILIGE MIGRATIE EN MENSWAARDIGE OPVANG

- 1 Ieder mens moet vrij zijn om te verhuizen, te werken en te zijn waar men wil, en overal ter wereld als volwaardig mens erkend te worden. We verbieden discriminatie op basis van nationaliteit of status.
- 2 Nederland pleit binnen de Europese Unie actief voor meer toegankelijke en veilige vluchtroutes en betere toegang tot asielpcedures. Internationale migratiedeals, zoals de Tunesië-deal, worden teruggedraaid. We pleiten in EU-verband voor onmiddellijke opzegging van dit soort deals en sluiten ook geen nieuwe migratiedeals.
- 3 Hulpverlening heeft als doel om hulp te verlenen waar nodig. De overheid handelt niet in mensenlevens. Onaanvaardbaar is dan ook:
 - a. betere bescherming van zogenaamd 'echte vluchtelingen' ten koste van andere migranten
 - b. het bevoordelen van mensen op basis van nationaliteit
 - c. het afdwingen van medewerking aan deportaties en terugkeer van de ene persoon, in ruil voor werkvisa voor een ander
 - d. geld voor ontwikkelingssamenwerking gebruiken voor grensbewaking, om mensen te ontmoedigen naar Europa te reizen, of om migratiedeals af te dwingen.
- 4 Alle vluchtelingen zijn welkom. Mensen die aanspraak willen maken op vluchtstatus kunnen bij Nederlandse ambassades een aanvraag indienen. We stellen geen maximum aan het aantal aanvragen en inwilligingen.
- 5 Asielzoekers mogen tijdens hun procedure werk zoeken en een studie beginnen. Ook ongedocumenteerde mensen mogen werken en studeren. Asielzoekers krijgen gelijk vanaf aankomst een BSN-nummer en toegang tot de arbeidsmarkt. Ook andere migranten, zoals ongedocumenteerden en iedereen met een andere nationaliteit dan die van één van de lidstaten van de EU, krijgen een BSN-nummer en toegang tot de arbeidsmarkt. Ook het recht om een coöperatie of eigen bedrijf te starten, of als freelancer te werken, is toegankelijk voor iedereen.
- 6 We maken migratie niet alleen toegankelijk voor de elite, maar voor iedereen. We versoepelen de criteria voor werkvisa. De inkomenseis vervalt en bedrijven hoeven niet te bewijzen dat er op de Nederlandse arbeidsmarkt geen personeel te vinden is. Mensen die een werkvisum of tewerkstellingsvergunning hebben, mogen overal werken. Dus niet alleen bij één werkgever. Zo voorkomen we een machtspositie en mogelijke uitbuiting door de

werkgever. Iedereen die een visum of verblijfsvergunning heeft in een ander EU land mag ook vrij in Nederland werken.

- 7 In navolging van Portugal en Duitsland zorgen we voor een visum voor mensen die werk zoeken in Nederland. Zij hoeven dus nog geen baan gevonden te hebben. Opleidingsniveau speelt bij toekenning geen rol. Ieder mens verdient de kans om hier te werken en is hier hard nodig. Mensen uit oorlogsgebied kunnen er uiteraard ook aanspraak op maken.
- 8 We zorgen voor structurele doorstroom vanuit asielzoekerscentra (AZC's) naar vaste woningen: wonen is een recht van iedereen. Crisiscentra worden gesloten.
- 9 De Dienst Terugkeer en Vertrek (DT&V) wordt opgeheven. De Afdeling Vreemdelingenpolitie, Identificatie en Mensenhandel (AVIM, vroeger 'Vreemdelingenpolitie' genoemd) doet niet langer onderzoek naar de identiteit en de verblijfsrechtelijke status van asielzoekers. We vormen deze afdeling om tot een taskforce die zich enkel nog bezighoudt met

onderzoek naar mensenhandel en (online) identiteitsfraude. Mensenhandel wordt beter aangepakt en er komt een integrale strategie voor het bestrijden van (mensen) handel in minderjarige asielzoekers. Slachtoffers van mensenhandel en uitbuiting krijgen een permanente verblijfsvergunning op humanitaire gronden. Smokkelen wordt **gedecriminaliseerd**.

- 10 We investeren structureel meer in materiële, persoonlijke en medische ondersteuning van vluchtelingen in gedegen AZC's met goede voorzieningen. Deze ondersteuning en voorzieningen voldoen aan de minimumstandaarden, die ook voor Nederlandse staatsburgers gelden.
- 11 We schenken in AZC's meer aandacht aan **LGBTQIA+** personen, in het bijzonder trans personen. Zij hebben toegang tot zorg die wordt geboden in een veilige omgeving. Indien wenselijk is deze zorg afgestemd op niet-Westerse ideeën over gender en seksualiteit. De toegang tot hormoontherapieën en (HIV-) medicatie is permanent betrouwbaar georganiseerd, in alle vormen van opvang voor vluchtelingen.

EEN SOLIDAIRE ASIELPROCEDURE

- 1 De Immigratie- en Naturalisatiedienst (IND) neemt een besluit tot toekenning van een verblijfsvergunning binnen een termijn van acht weken, met een uiterlijke uitloop tot zes maanden als nader onderzoek nodig is. We investeren in ‘hoor- en beslismedewerkers’ bij de IND, om **cultuursensitief** te communiceren met asielzoekers, hen te benaderen en beoordelen vanuit de context en waardigheid van de asielzoeker.
- 2 We nemen gender als aparte vervolgingsgrond op in het Nederlandse asielbeleid. We stellen verplichte trainingen in over trauma bij slachtoffers van seksueel geweld, voor de medewerkers van alle organisaties in de asielketen.
- 3 We versoepelen de criteria voor familiehereniging en passen de criteria voor familieleden van EU-burgers ook toe op Nederlanders en migranten van buiten de EU. Extra ruime mogelijkheden voor vluchtelingen tot familiehereniging blijven bestaan. Ook niet-traditionele vormen van familie, zoals LGBTQIA+ families en banden buiten het Westerse idee van het ‘kerngezin’, komen in aanmerking voor hereniging.
- 4 De inburgeringstoets wordt door de overheid afgenomen en verandert in een **naturalisatiecursus** die mensen in twee jaar tijd mogen afronden. Iedereen krijgt de kans om Nederlands te leren: er is gratis taalles tot C1 niveau voor iedereen die dat nodig heeft. Dus ook voor mensen met de Nederlandse nationaliteit, ongedocumenteerde mensen, arbeidsmigranten en asielzoekers.
- 5 De sociale advocatuur blijft bestaan en blijft onvoorwaardelijk beschikbaar gedurende de gehele asielprocedure. Bij elk gesprek met de AVIM of het IND is een onafhankelijk vertrouwenspersoon of vertaler (of allebei) aanwezig, die de asielzoeker bijstaat.
- 6 Minderjarige asielzoekers die langer dan drie jaar in Nederland wonen krijgen verblijfsrecht. Ze behouden hun verblijfsrecht als ze meerderjarig worden.
- 7 Vanwege het niet nakomen van afspraken sinds 2018, vindt herbeoordeling plaats van alle sinds 2018 afgewezen LGBTQIA+ asielzoekers. Dit doen we vanaf nu niet meer met een Westers perspectief. We zorgen voor duidelijkheid over wat de IND onder homoseksualiteit verstaat. Verklaringen van derden nemen we mee als nieuwe feiten. LGBTQIA+-coördinatoren moeten een verplichte motivatie geven bij afwijzingen.

UITGEPROCEDUREERDE ASIELZOEKERS EN ONGEDOCUMENTEERDE MENSEN

- 1 Er komt direct een generaal pardon voor alle uitgeprocedeerde asielzoekers en ongedocumenteerde mensen die zich in Nederland bevinden. Hierbij is speciale aandacht voor ongedocumenteerde mensen uit de voormalige koloniën, zoals Suriname. Maar we richten ook permanente mechanismen voor regularisatie in, zodat een pardon nooit meer nodig hoeft te zijn. Deze mechanismen werken in ieder geval op basis van de volgende criteria:
 - a. Mensen die werk zoeken, of hebben gevonden, kunnen via de aanvraag van **werkvisa** of **werkzoekvisa** regulariseren. Ook mensen in de asielprocedure of met een tijdelijke vergunning kunnen de aanvraag doen. De aanvraag kan in Nederland ingediend en toegekend worden.
 - b. Na een (irregulier) verblijf van drie jaar hebben mensen stevige banden opgebouwd en hebben zij recht op regularisatie.
 - c. Ouderen, zieken, kinderen en andere kwetsbaren hebben om humanitaire redenen recht op regularisatie.
 - d. Burgemeesters en staatssecretaris krijgen de **discretionaire bevoegdheid** om aan mensen die niet in bovenstaande categorieën vallen alsnog een verblijfsvergunning te verstrekken.
- 2 We schaffen de Koppelingswet af. Deze wet zorgt ervoor dat ongedocumenteerde mensen beperkte of geen toegang hebben tot zorg, onderwijs, onderdak, werk en nog veel meer levensbehoeften. We sluiten ongedocumenteerden niet uit. We verwelkomen hen juist en behandelen hen gelijk.
- 3 We zorgen voor een betere bescherming van persoonsgegevens. (Semi-) overheidsorganen mogen geen informatie over iemands verblijfsstatus delen met andere organen. We verbieden hen melding te doen van (vermoeden van) illegaliteit. Ook vervalt de identificatieplicht.
- 4 Nederland verleent verblijfsrecht aan staatlozen in Nederland door hen een Nederlands paspoort te geven.
- 5 Niemand wordt opgesloten vanwege hun verblijfsstatus ('vreemdelingenbewaring'). We sluiten alle detentiecentra voor uitgeprocedeerde asielzoekers en ongedocumenteerde mensen. Zo ook detentie-achtige faciliteiten zoals **handhaving- en toezichtslocaties (HTL)**, **vrijheidsbeperkende locaties (VBL)** en **procesbeschikbaarheidslocaties (PBL)**. Nederland stopt met deportaties.

- 6 Afgewezen asielzoekers die onuitzetaar zijn omdat hun land van herkomst hen niet erkent krijgen alsnog de vluchtelingenstatus toegekend. Beroep tegen besluit tot uitzetting mag afgewacht worden in Nederland. We steunen mensen in afwachting en vangen hen zo nodig op.
- 7 Voedselbanken worden toegankelijk voor ongedocumenteerde mensen, ongeacht nationaliteit en verblijfsstatus. Datzelfde geldt voor medische zorg.

LANGETERMIJNVISIE: EEN NIEUW MIGRATIEBELEID

- 1 Migranten en asielzoekers krijgen dezelfde rechten als Nederlanders, ongeacht hun documenten of gebrek daaraan. Nederland opent de grenzen voor alle landen en maakt zich binnen de Europese Unie hard voor een hervorming die in de gehele EU geldt.
- 2 Nederland schaft de verblijfsvergunningen af en verstrekt verblijfsrecht aan alle migranten, ongeacht hun achtergrond.
- 3 We zetten het mandaat van de IND om in een loketfunctie om mensen op weg te helpen in Nederland.
- 4 Nederland zet zich op Europees niveau in voor het afschaffen van Frontex en de Dublinverordening. In plaats van Frontex komt er een EU-facilitator van migratie. Dat is een agentschap dat boten in nood redt en medische zorg, voedsel, water, kleren en andere basisbehoeften biedt aan mensen aan de Europese grenzen. Nederland zet hier extra geld en middelen voor in.
- 5 Nederland draagt niet langer bij aan Europees grensgeweld. Het betaalt niet mee aan grenspolitie, wapens of hekken, detentie- of quasi-detentie-faciliteiten binnen de EU en wereldwijd. We stellen een fonds in dat schadevergoedingen verstrekt aan slachtoffers en nabestaanden van Europees grensgeweld.
- 6 Reddingswerkers worden gefaciliteerd, niet gecriminaliseerd. Dat geldt op de Middellandse Zee, aan de grens met Belarus, maar ook in Ter Apel: niet de hulpverleners, maar de verantwoordelijke politici die vluchtelingen en migranten willens en wetens in gevaar brengen, moeten gevangenisstraf riskeren.
- 7 We gaan mensen die mee hebben gewerkt aan de bouw van Fort Europa en daarbij misdaden hebben gepleegd, of medeplichtig waren, strafrechtelijk vervolgen. Bijvoorbeeld misdaden zoals het opzettelijk tot zinken brengen van bootjes en martelen van mensen. Daar vallen ook Nederlandse politici en ambtenaren onder. In sommige gevallen is er zelfs

sprake van medeplichtigheid aan misdaden tegen de menselijkheid, zoals bij de Libië-deal, die op grote schaal leidde tot dood, slavernij en marteling.

- 8 Mensen die asiel aan willen vragen in Europa kunnen zelf een land kiezen en vrij reizen door de EU. We handhaven niet

langer de Dublinverordening en sturen dus geen mensen terug naar andere EU-landen.

- 9 De 30%-regeling wordt afgeschaft: buitenlandse werknemers met hoogbetaalde banen gaan net zoveel belasting betalen als ieder ander.

HOOFDSTUK 9

ZELFBESCHIKKING



JOUW LICHAAM, JOUW KEUZES

BIJ1 gelooft dat zelf mogen bepalen wat er met je lichaam gebeurt een belangrijk recht is dat altijd gerespecteerd moet worden. BIJ1 beschermt daarom het recht op zelfbeschikking.

Het recht op zelfbeschikking is een groot goed, van je geboorte tot aan je overlijden. Je hebt het recht goed geïnformeerd te worden over zaken die betrekking hebben op jouw leven en lichaam. Op basis daarvan maak je je eigen keuzes. Dit betekent ook dat je het recht hebt om je te kleden zoals jij wilt, lief te hebben wie jij wilt, jezelf uit te drukken zoals jij wilt en te geloven waarin jij wilt. Het betekent dat je zelf mag bepalen wat je met je lichaam doet en welke

medische of psychische behandelingen je wel of niet wilt ondergaan. Natuurlijk is het recht op zelfbeschikking wel aan grenzen gebonden, namelijk waar jouw recht datzelfde recht van anderen schendt.

Het recht op zelfbeschikking staat voor veel verschillende groepen mensen onder druk. Daarom stelt BIJ1 de volgende veranderingen voor:

TOEGANKELIJKE ANTICONCEPTIE EN ABORTUS

- 1 Volledige vergoeding van anticonceptie.
- 2 We bestrijden actief het taboe rond abortus: we halen abortus uit het Wetboek van Strafrecht.
- 3 We stoppen subsidies aan organisaties die doen alsof ze hulp bieden aan ongewenst zwangere mensen, maar de zwangere geen keuzeruimte bieden. Alleen onafhankelijke hulp die autonomie respecteert verdient subsidie.
- 4 We betrekken ervaringsdeskundigen actief bij het ontwikkelen van beleid rond abortuszorg.
- 5 Abortuszorg behoort tot de reguliere zorg; er komen abortusafdelingen in verloskundigenpraktijken en andere medische centra. Zowel verloskundigen als de huisarts kunnen de abortuspil voorschrijven. Zij werken hierin actief samen met abortusartsen.

ZWANGERSCHAP, OUDERSCHAP EN ADOPTIE

- 1 We maken vruchtbaarheidsbehandelingen, inclusief eiceldonatie, in vitro fertilisatie (IVF) en kunstmatige inseminatie met donorsperma (KID), voor iedereen toegankelijk, ongeacht gender, neurodivergentie, beperking en relatievorm. We vergoeden deze behandelingen voor iedereen vanuit de basisverzekering.
- 2 Mensen die zwanger zijn en gaan bevallen hebben altijd het recht om zelf beslissingen te nemen over wat er met hun lichaam gebeurt. Er komt een wet op draagouderschap op basis van het Wetsvoorstel kind, draagmoederschap en afstamming, met solide bescherming voor kinderen, draagouders en wensouders.
- 3 Er komt een wet op draagouderschap op basis van het Wetsvoorstel kind, draagmoederschap en afstamming, met solide bescherming voor kinderen, draagouders en wensouders. Deze bescherming houdt ook in dat internationaal draagouderschap aan strenge eisen voldoet. Er wordt een einde gemaakt aan interlandelijke adoptie.
- 4 Er komt een wet voor meerouderschap. Het huidige huwelijks- en samenlevingsrecht wordt op zo'n manier aangepast, dat alle mensen (of relaties) die

meervoudig ouderschap verkiezen, gelijke sociale en financiële rechten verkrijgen. De overheid stelt geen voorwaarden aan de vorm van de relatie waarbinnen mensen meervoudig ouderschap verkiezen.

- 5 We maken een einde aan interlandelijke adoptie.
- 6 Adoptie binnen Nederland kan alleen wanneer de gegevens van biologische

ouders beschikbaar blijven voor het geadopteerde kind. Ook moet het 100 procent zeker zijn dat het gaat om een vrijwillige adoptie, waarbij pleegzorg niet een betere optie is.

- 7 Mensen die als kind zijn geadopteerd, hebben het recht om de feiten over hun afstamming te weten. Zij worden hierin waar mogelijk gesteund door de overheid.

GESLACHTSONTWIKKELING EN GENDER (NIET-STANDAARD)

- 1 Er komt wetgeving die een einde maakt aan medisch ingrijpen bij (niet-levensbedreigende) geslachtelijke ontwikkeling van intersekse kinderen, die niet standaard is.
- 2 Een genderwijziging mag zonder beoordeling en zo vaak als nodig.
- 3 Uiteindelijk schaffen we genderregistratie af in de Basisregistratie Personen. Tot die tijd wordt het invullen van 'X' een mogelijkheid, net

zoals bij het veranderen van de geslachtsaanduiding op identiteitsdocumenten en reispapieren van een 'M' naar een 'V', of andersom. Naast mannen en vrouwen nemen we ook non-binaire personen op in bestaande wetgeving en beleid.

- 4 Gender- en naamswijzigingen in de gemeentelijke basisadministratie en de daarbij horende nieuwe identificatiedocumenten, worden gratis.

ONDRAAGLIJK LIJDEN EN EUTHANASIE

- 1 We halen euthanasie uit het Wetboek van Strafrecht. Mensen die hun leven als voltooid ervaren, moeten de vrijheid hebben een weloverwogen en vrijwillige keuze te maken om hun leven op een waardige manier te beëindigen.

- 2 Artsen die een verzoek tot euthanasie weigeren te beoordelen, moeten patiënten doorsturen naar een arts die wel bereid is dat te doen.
- 3 We stellen euthanasie ook beschikbaar voor kinderen onder de twaalf jaar.

4 Het wordt gemakkelijker om in testamenten vast te leggen onder welke voorwaarden iemand niet meer wil leven.

5 We onderzoeken of er specifieke gevallen zijn waarin hulp bij zelfdoding niet strafbaar is, zoals het helpen van een dierbare met een duurzame wens tot zelfdoding.

RELIGIE EN ZELFBESCHIKKING

1 Alle vormen van religieus onderwijs, scholen en gebedshuizen worden volgens gelijke criteria beschermd.

2 De overheid waarborgt het recht op zelfbeschikking van moslimvrouwen. We heffen het gedeeltelijk verbod op gezichtsbedekkende kleding (in de volksmond 'niqab-verbod') per direct op. Ook het verbod op het dragen van

een hoofddoek voor rechters, griffiers en bij de politie wordt opgeheven.

3 Er komt meer keuzevrijheid in het opnemen van vrije dagen op basis van religieuze overtuiging.

4 Er komen meer begraafplaatsen voor eeuwige grafrust.

TOEGANKELIJKHEID & INCLUSIE



NIETS OVER ONS, ZONDER ONS

In Nederland leven ongeveer drie miljoen mensen met één of meerdere beperkingen. Deze mensen kunnen niet vanzelfsprekend meedoen in de maatschappij zonder extra zaken te regelen en extra kosten te maken. BIJ1 staat voor een inclusieve samenleving in de breedste zin van het woord. Beperkingen zijn ook onderdeel van de diversiteit van de mensheid. Zij vormen niet per se een medisch probleem dat opgelost moet worden. Vanuit onze intersectionele benadering, zetten wij ons bovendien specifiek in voor mensen met een beperking die ook onderdeel uitmaken van andere gemarginaliseerde groepen.

Mensen met een beperking zijn voornamelijk afhankelijk van de goede wil van anderen. Wij willen hier een einde aan maken. BIJ1 pleit ervoor dat mensen met een beperking zelf de regie krijgen en het recht op toegankelijkheid terugzien in wetgeving. Ons land heeft het VN-verdrag voor mensen met een beperking ondertekend. Maar het volgen van dit verdrag is nu te vrijblijvend. BIJ1 wil zien

dat dit wordt omgezet in daadkracht en wetgeving, zo nodig met sancties. We strijden voor een samenleving die toegankelijk is voor iedereen!

Voor een samenleving die toegankelijk is voor iedereen, strijdt BIJ1 onder meer voor de volgende punten:

GELIJKE BEHANDELING EN RECHTSPPOSITIE

- 1 We ontwikkelen een nationale strategie om de achterstelling en uitsluiting van mensen met een beperking tegen te gaan, met structurele oplossingen voor knellende wetgeving.
- 2 Er wordt onderzoek gedaan naar hoe gender, etniciteit en seksualiteit invloed hebben op het leven en welzijn van mensen met een beperking. Zo kan wetgeving, beleid en infrastructuur de toegankelijkheid beter bevorderen.
- 3 We leggen gemeentebestuur dat mensen met een beperking raakt landelijk vast. Zo kan men in elke gemeente aanspraak maken op dezelfde passende voorzieningen, onder dezelfde voorwaarden.
- 4 We stellen gemeenten verplicht om mensen met een beperking en hun vertegenwoordigers te betrekken bij het maken, uitvoeren en evalueren van beleid. Daarbij verplichten we gemeenten een lokale inclusie-agenda op te stellen, waarin zij aangeven hoe zij de positie van mensen met een beperking gaan verbeteren.
- 5 In elke gemeente wordt een lokale gehandicaptenraad ingesteld.

TOEGANKELIJKHEID IN DE OPENBARE RUIMTE

- 1 Alle overheidsgebouwen worden (en blijven) volledig toegankelijk. We creëren budgetten voor gemeenten om toegankelijkheid in de openbare ruimte te bevorderen.
- 2 Alle openbare toiletten zijn toegankelijk en gratis.
- 3 Geleidestroken worden beschermd en blijven onbelemmerd.
- 4 De landelijke overheid, gemeenten en vervoerders nemen gezamenlijk maatregelen om toegankelijkheid van openbaar vervoer en doelgroepenvervoer te verbeteren conform het vernieuwde Besluit Toegankelijkheid Openbaar Vervoer. Er wordt scherp toegezien op naleving hiervan. Mensen die niet met het openbaar vervoer kunnen reizen, krijgen passende ondersteuning om op een andere manier te kunnen reizen.
- 5 Alle verkeerslichten zijn gebruiksvriendelijk voor mensen met een visuele beperking.
- 6 Informatie van de overheid is standaard toegankelijk in begrijpelijke taal en beschikbaar in braille.

TOEGANKELIJKHEID, INCLUSIE EN WELZIJN

- 1 We investeren structureel meer geld in passende dagelijkse ondersteuning voor mensen met een beperking. Toekenning van het Persoonsgebonden Budget (PGB) wordt gelijkwaardiger en laagdrempeliger. We coördineren de uitvoering van de Wet Maatschappelijke Ondersteuning (WMO) weer op landelijk niveau en de eigen bijdrage verdwijnt.
- 2 We gaan stigmatisering op basis van gezondheid tegen en ondersteunen het gebruik van persoonlijke hulp- en beschermingsmiddelen zoals ortheses, mondneusmaskers of gehoorbeschermers, ook op het werk en op school.
- 3 We zetten ons in voor een inclusieve sport- en cultuursector en maken extra geld vrij om sport en culturele activiteiten toegankelijker te maken voor mensen met een beperking.

HOOFDSTUK 11

VEILIGHEID & JUSTITIE



BESTAANSZEKERHEID BOVEN REPRESSIE

BIJ1 staat voor een samenleving die voor iedereen vrij, veilig en rechtvaardig is. Een samenleving waarin mensen, zonder de dreiging van staatsgeweld, vreedzaam samenleven. We streven naar goede collectieve voorzieningen en een hoge levensstandaard, waardoor een groot deel van de oorzaken van criminaliteit wegvalt. We bouwen aan een wereld waarin preventie en medemenselijkheid de functie van politie en gevangenis zoals we die nu kennen vervangen. Een wereld waarin we collectief zorg dragen voor elkaar, en waarin elk mens de kans krijgt om hun fouten te herstellen en in waardigheid te leven.

Veiligheid ontstaat niet door het onderdrukken van criminaliteit en het bestraffen van misdaad. Veiligheid ontstaat door het garanderen van bestaanszekerheid; een menswaardig bestaan kunnen leven. BIJ1 strijdt voor een rechtssysteem waarin mens en planeet worden beschermd, en wij gezamenlijk de verantwoordelijkheid dragen om veiligheid te garanderen. Ons huidige systeem is gebaseerd op bestraffing, geweld en opsluiting. Dit systeem voorkomt misdaad

en onveiligheid niet, maar creëert ze juist. We investeren daarom niet langer in staatsgeweld, bestraffing en opsluiting, maar in collectieve voorzieningen en bestaanszekerheid; zaken die onze gemeenschappen wél veilig houden.

Niet afstraffing, maar medemenselijkheid moet centraal staan in de samenleving. BIJ1 strijdt daarom onder meer voor de volgende punten:

VAN STRAFKETEN NAAR EEN RECHTVAARDIGE MAATSCHAPPIJ

- 1 We minimaliseren de rol van politie en BOA's in de samenleving en deze zal uiteindelijk verdwijnen. BOA's die werkzaam zijn in de domeinen Milieu, Welzijn en Infrastructuur en Werk, Inkomen en Zorg worden op een andere wijze dan de BOA-titel bevoegd om op te treden tegen overtreders. We stoppen met investeren in handhaving. In plaats daarvan investeren we in goede collectieve voorzieningen. Iedereen krijgt goede toegang tot onderwijs en een leefbaar inkomen. Racisme wordt maatschappijbreed aangepakt. We investeren in goede hulp voor mensen met onbegrepen gedrag: de politie heeft daarin geen rol.
- 2 We bestrijden klassenjustitie. Iedereen heeft recht op goede, gratis en toegankelijke rechtsbijstand van sociale advocaten, die eerlijk worden betaald. De hoogte van een boete gaat afhangen van de hoogte van iemands inkomen en vermogen. Om de afstand tussen mensen en het recht te verkleinen, zetten we in op wijkrechtspraak. We heropenen kleine, lokale rechtbanken (kantongerechten).
- 3 We onderzoeken institutioneel racisme binnen het Openbaar Ministerie (OM) en het rechterlijke apparaat.
- 4 We legaliseren en reguleren teelt, fabricage, bezit en verkoop van alle drugs. Zo zorgen we ervoor dat de veiligheid beter wordt gecontroleerd en kunnen mensen met drugsproblematiek eerder worden geholpen.
- 5 We beëindigen onnodige, repressieve verplichtingen en verboden, zoals de verplichting een identiteitsbewijs te kunnen tonen.
- 6 Gevangenisstraffen worden een uiterst middel. We vormen gevangenissen om naar Fins 'open' model, zodat daders menswaardig worden behandeld. We versoepelen de voorwaarden om voor vervroegde vrijlating in aanmerking te komen.
- 7 Herstelrecht wordt als eerste optie gewogen bij het OM en de rechter, zowel tijdens de procedure als bij uitspraken. Bij het jeugdstrafrecht wordt dit de standaard.
- 8 Het volwassenenstrafrecht wordt nooit toegepast op kinderen onder de achttien. De wettelijke leeftijd voor strafrechtelijke aansprakelijkheid verhogen we naar minimaal veertien jaar.

9 In samenspraak met experts en ervaringsdeskundigen ontwikkelen we preventief beleid om alle vormen van geweld tegen te gaan. Hierbij hebben we specifiek aandacht voor geweld tegen vrouwen, kinderen, LGBTQIA+ personen, mensen van kleur, mensen met beperkingen en vluchtelingen.

10 Met inzet van expertisecentra zoals Atria en Movisie definiëren we 'femicide' breed en nemen het op in het Wetboek van Strafrecht. We verzamelen genderspecifieke data om genderverschillen te erkennen en mee te nemen in verder beleid.

VAN POLITIECONTROLE NAAR CONTROLE OVER DE POLITIE

1 De politie mag niet langer aanwezig zijn op campussen en hun aanwezigheid in overheidsgebouwen wordt ingeperkt.

2 We ontslaan handhavers sneller of vervolgen ze voor racisme, of beide, wanneer ze grensoverschrijdend gedrag hebben vertoond. We hebben heldere regels over omgangsvormen en taalgebruik en handhaven ze strikt.

3 We leggen de beslissing om handhavers te vervolgen niet langer bij het OM, maar bij een onafhankelijke toezichthouder op de politie. De politie-inzet van camera's wordt tot een minimum beperkt. Predictive Policing wordt verboden.

4 We verhinderen dat de politie wordt bemenst door personen met fascistische en racistische opvattingen. We beschermen klokkenluiders. Klokkenluiders krijgen alle ruimte om misstanden aan te kaarten.

5 Alle handhavers dragen verplicht bodycams die altijd aanstaan. Daarnaast dragen zij duidelijk zichtbare identificatienummers en uitgebreide identificatiebewijzen. Ook handhavers dienen zich te identificeren tegenover burgers.

6 We stoppen met preventief fouilleren, 'patsercontroles' en andere controles die etnisch profileren in de hand werken. We verbieden het gebruik van huidskleur, etniciteit, nationaliteit en afkomst in risicoprofielen.

7 We introduceren verplichte stopformulieren voor alle politiecontroles. We maken gedetailleerde data over politiecontacten met burgers en onderzoeken naar racisme en politiegeweld openbaar.

EEN ONGEWAPENDE POLITIE

- 1 We brengen de basisbewapening terug tot pepperspray en een kleine gummiknuppel. BOA's krijgen geen enkele vorm van bewapening.
- 2 Politieagenten mogen alleen in uitzonderlijke gevallen wapenstokken, tasers en vuurwapens dragen. Training en protocollen omtrent gewelds- en wapengebruik worden fors strenger.
- 3 We verbieden de inzet van gewelddsmiddelen zoals waterkanonnen, elektrische wapenstok, rubberkogels, traangas, 'sonische wapens' (zoals mosquito's), politiepaarden en zogenaamde surveillancehonden.
- 4 We beperken de politie-inzet van camera's tot een minimum en verbieden 'predictive policing'.
- 5 We verbieden het gebruik van private DNA-banken door de politie. We staan het afnemen van DNA alleen toe bij zeer ernstige misdrijven, na toetsing door een rechter.

HOOFDSTUK 12

INTERNATIONALE SAMENWERKING



EEN WERELD VAN VREDE EN SOLIDARITEIT

BIJ1 staat voor een wereld waar armoede, onderdrukking, geweld en oorlog niet meer bestaan. Een gedekoloniseerde wereld gebaseerd op internationale solidariteit en anti-imperialisme. Omdat kapitalisme, kolonialisme en de verschillende vormen van onderdrukking, wereldwijde systemen zijn, moeten we de strijd voor radicale gelijkwaardigheid internationaal aangaan. Anti-imperialisme, dekolonisatie en pacifisme moeten centraal staan in het Nederlandse beleid voor internationale samenwerking, Europa en defensie.

De Europese Unie moet dan ook drastisch veranderen. We gaan van een kapitalistisch, imperialistisch en racistisch verlengstuk van de CEO's en multinationals van deze wereld, naar een unie die werkt in het belang van mens, dier en planeet. BIJ1 wil een einde maken aan de oorlogszucht van Westerse landen om invloed te krijgen in andere landen voor politiek, economisch en militair gewin. Daarom zetten we ons actief in voor het bevorderen van vredesprocessen. Dit gebeurt bij voorkeur in VN-verband,

waarbij wederopbouw, vredesbewaring en vredesbewaking een centrale rol innemen. Daarnaast zijn we voor een kernwapenvrije wereld. Zolang er kernwapens in de wereld zijn, is de toekomst van de mensheid onzeker.

Om langdurige vrede, stabiliteit en internationale rechtvaardigheid te bereiken strijdt BIJ1 onder meer voor de volgende punten:

EEN EINDE AAN IMPERIALISME

- 1 We zijn solidair met het Globale Zuiden en steunen de strijd tegen de neokoloniale overheersing en uitbuiting door het Globale Noorden en andere mogendheden. Daarnaast steunen we niet-kapitalistische economische modellen en bewegingen die zich inzetten voor een rechtvaardige herverdeling van rijkdom.
- 2 Nederland zet zich in voor het aanklagen en arresteren van personen die betrokken zijn geweest bij het plegen van genocide, oorlogsmisdrijven, misdrijven tegen de menselijkheid en misdrijven tegen de vrede, ook als ze uit Westerse landen komen. Ook zet Nederland zich internationaal in om het Statuut van Rome aan te passen, zodat het Internationaal Strafhof bedrijven en andere particuliere organisaties kan vervolgen voor betrokkenheid bij deze internationale misdrijven.
- 3 Dekolonisatie, emancipatie en zelfbeschikking van volkeren geldt als uitgangspunt bij erkenning van nieuwe staten.
- 4 BIJ1 is solidair in de strijd voor zelfbeschikking van de inheemse volkeren van West- Papua en Maluku. We spreken ons uit tegen de schending van mensenrechten en het neo-koloniale systeem van onderdrukking waarin deze volkeren leven. De dekoloniale strijd voor hun vrijheid en onafhankelijkheid is onderdeel van de rechtvaardige verandering die wij voor ogen zien.
- 5 Er moet een einde komen aan de bezetting en kolonisatie van Palestijnse grond en de onderdrukking van het Palestijnse volk. We schorten het Associatieverdrag en alle handelsbetrekkingen met Israël op. Nederland erkent de staat Palestina en zet zich actief in voor een einde aan de kolonisatie en illegale nederzettingen.

ECONOMISCHE RECHTVAARDIGHEID

- 1 Nederland stelt protocollen op voor bedrijven, zowel binnen als buiten Nederland, voor eerlijke handel, duurzaamheid en mensenrechten. We verbinden consequenties aan het niet naleven van deze richtlijnen.
- 2 We verhogen het budget voor internationale ontwikkelingssamenwerking tot 1% van het Bruto Binnenlands Product (BBP). Het beschermen van mensenrechten en het

wereldwijd behalen van de duurzame ontwikkelingsdoelstellingen (SDG's) staat centraal in ons buitenlandbeleid. We bepalen de landenselectie voor internationale hulp op basis van noodzaak, behoefte in de landen zelf en de toegevoegde waarde van de Nederlandse bijdrage.

- 3 Nederland zet zich in voor een internationaal minimum belastingpercentage voor bedrijven. Landen voelen hierdoor niet langer de druk om belastingen voor bedrijven te verlagen om investeringen aan te trekken. De belasting op

vermogen, winst en vervuiling gaat in internationaal verband omhoog. Zo kunnen we extreme ongelijkheid en klimaatverandering aanpakken.

- 4 Nederland verzet zich tegen het neokolonialisme van internationale ondemocratische, kapitalistische instituties zoals het IMF, de Wereldbank en Wereldhandelsorganisatie. Daarnaast zet Nederland zich internationaal actief in voor het kwijtschelden van alle schulden van landen die te maken hebben met koloniale en imperialistische uitbuiting.

EEN NIEUW EUROPA

- 1 We maken een einde aan de militarisering van de grenzen van Europa. Nederland zet zich ervoor in dat de Europese Unie rechtvaardigheid, anti-imperialisme en solidariteit centraal stelt in beleid, wetgeving en budgettering.
- 2 We zetten ons in voor een democratischer Europese Unie. Het Europees Parlement moet de centrale rol krijgen bij het vormen van beleid. De Europese Raad, Raad van de Europese Unie, de Europese Commissie en andere plekken waar onderhandeld wordt moeten transparant worden.
- 3 Nederland zet zich in voor het versterken van gelijkwaardigheid in Europa. We zetten meer middelen en capaciteit in om de rechten

van onder anderen kinderen, migranten, asielzoekers, staatlozen, LGBTQIA+ mensen, Roma en Sinti te beschermen. We ontwikkelen sociale wetgeving om een bestaansminimum in de hele EU mogelijk te maken.

- 4 We geven klimaat en natuur een nog belangrijkere plek in EU-beleid. We verbieden lobbyen door multinationals en industrieën. Nederland stemt ook niet in met verdragen die bedrijven een claimrecht geven en stuurt de EU er op aan deze in te trekken.
- 5 Nederland neemt als eerste Westerse land de verantwoordelijkheid voor ons grote aandeel in het veroorzaken van klimaatverandering en neemt in VN-verband het voortouw.

INVESTEREN IN VREDE

- 1 Nederland trekt zich militair terug uit alle internationale conflicten en steunt verzet tegen imperialistische uitbuiting, geweld en onderdrukking. We zorgen voor ruimhartige genoegdoening en herstelbetalingen aan slachtoffers van Nederlandse overzeese militaire acties.
- 2 In een geweldloze wereld is geen plek voor machtsblokken en militaire bondgenootschappen. Nederland treedt daarom uit de NAVO en alle buitenlandse militairen worden uit Nederland teruggetrokken. We verwijderen tevens alle buitenlandse wapens en infrastructuur in het kader van NAVO uit Nederland.
- 3 Vrijgekomen geld gaat naar preventie van conflicten, diplomatie, investeringen in noodhulp en andere sociale doeleinden. Hierbij ligt de focus op humanitaire organisaties en de weerbaarheid van lokale gemeenschappen.
- 4 We veroordelen de imperialistische agressieoorlog van Rusland tegen Oekraïne. Nederland zal ruimhartig humanitaire hulp aan Oekraïne blijven bieden zo lang als nodig is en ook bijdragen aan de wederopbouw van Oekraïne wanneer de oorlog is beëindigd. Hierbij zal Nederland zich inzetten om alle internationale schulden van Oekraïne te vergeven. Nederland zal een staakt-het-vuren faciliteren en, waar er ruimte is, diplomatie en onderhandelingen ondersteunen met oog voor de behoeften en wensen van de Oekraïners. Nederland zet zich in om Vladimir Poetin en andere leiders juridisch ter verantwoording te roepen voor schendingen van mensenrechten, oorlogsmisdrijven, misdrijven tegen de menselijkheid en het plannen en uitvoeren van een agressie-oorlog tegen Oekraïne. Ook steunt Nederland Russische dissidenten en activisten die zich verzetten tegen de oorlog.
- 5 We streven een geweldloze wereld na, in binnen- en buitenland. In plaats van te investeren in het verdedigen van grondgebied tegen ingebeelde vijanden, bouwen we aan een solidaire, rechtvaardige en veilige wereld voor iedereen, overal. De krijgsmacht moet daarom inkrimpen en op termijn worden vervangen door een civiele hulporganisatie. Vrijgekomen middelen gaan onder andere naar diplomatie,

de preventie van conflicten, noodhulp en het versterken van de capaciteiten van humanitaire organisaties.

Tot die tijd moet de krijgsmacht doordrongen zijn van democratische en antiracistische waarden. Mensen met extreemrechtse opvattingen mogen geen deel uitmaken van de krijgsmacht.

- 6 Wie weigert te vechten in oorlogen wordt niet bestraft. Nederland wordt een veilige haven voor alle dienstweigeraars in alle conflicten. We maken dienst weigeren in het buitenland tot geldige grond voor asiel in Nederland, met een route naar Nederlands staatsburgerschap. Er komt (postuum) eerherstel voor dienstweigeraars uit het verleden.
- 7 We stoppen per direct met het ontwikkelen van AI-systemen voor militaire doeleinden. Computers mogen nooit beslissen over leven en dood. De ontwikkeling en het gebruik van AI zijn nog altijd doordrongen van discriminerende algoritmes en data.
- 8 Nederland zet zich actief in voor een wereld vrij van kernwapens. Nederland sluit zich daarom aan bij het Verdrag over het verbod op kernwapens en toont zich internationaal ambassadeur voor

deze en andere ontwapenings- en dus ook het concept van nucleaire afschrikking—af. Amerikaanse kernwapens die sinds de jaren '60 gestationeerd zijn op vliegbasis Volkel worden uit Nederland teruggetrokken. Er worden geen nieuwe kernwapens meer geplaatst op Nederlands grondgebied. We zorgen ervoor dat alle kernwapens op Nederlandse bodem worden vernietigd. Financiële instellingen en andere publieke en private ondernemingen mogen niet langer investeren in ontwikkeling, productie of onderhoud van kernwapens en hun overbrengingsmiddelen.

- 9 We verbieden de vestiging van wapenbedrijven in Nederland en heffen hoge belastingen voor de bestaande wapenindustrie, zolang deze nog niet is hervormd. We stimuleren de inzet van ontwikkelde technische kennis in de wapenindustrie voor de civiele industrie.

HOOFDSTUK 13

SEKSWERK



ZIJ AAN ZIJ MET SEKSWERKERS

BIJ1 kan niet vaak genoeg benadrukken dat sekswerk gewoon werk is. Wij strijden voor een Nederland waarin sekswerkers vrij van vooroordelen en in veiligheid hun werk kunnen doen. Dat is helaas nog lang niet het geval. Het Nederlandse sekswerkbeleid is ouderwets, achterhaald en gaat nog steeds uit van repressie en criminalisering. BIJ1 volgt graag het voorbeeld van Nieuw Zeeland en streeft naar totale decriminalisering van sekswerk. Sekswerkers verdienen vertrouwen en goede arbeidsrechten in plaats van stigmatisering. Zo zorgen we ervoor dat hun positie structureel beter wordt en zij gelijkwaardig mee kunnen doen aan onze samenleving.

We zetten ons in het bijzonder in voor sekswerkers die in kwetsbare posities zitten, omdat zij bijvoorbeeld trans, ongedocumenteerd, of een combinatie daarvan zijn. Deze sekswerkers doen hun werk vaak noodgedwongen en zonder vergunning. Hierdoor krijgen ze vaker te maken met onveiligheid of uitbuiting. Veel kwetsbare sekswerkers kunnen hierdoor geen aanspraak maken op goede zorg en ondersteuning en worden daarnaast ook nog door de staat gecriminaliseerd. Dat helpt hen op geen enkele manier. We rekenen daarom per direct af met de wet

regulering sekswerk (WRS) en stoppen met maatregelen die keer op keer bewezen hebben een tegengesteld effect te hebben. Sekswerkers weten zelf heel goed wat ze nodig hebben. Daarom praten wij met hen, in plaats van over hen.

Er moet beleid komen waarin zelfbeschikking en goede werkomstandigheden centraal staan en sekswerkers zeggenschap krijgen over hun eigen werk. BIJ1 strijdt daarom onder meer voor de volgende punten:

SEKSWERK IS WERK

- 1 Volledig decriminaliseren van sekswerk.
- 2 Gelijktrekken van de rechten van sekswerkers met de arbeidsrechten van andere zelfstandigen en werknemers.
- 3 Opheffen van de vergunningseis voor zelfstandige sekswerkers. Sekswerkers krijgen de mogelijkheid om thuis een 'eenmanszaak' te starten. Daarbij stellen we hen in staat diensten bij derden in te kopen, zonder die partij te criminaliseren.
- 4 Sekswerkers zijn nooit verplicht bijzondere persoonlijke informatie te delen of zich te laten registreren. De WRS gaat van tafel.
- 5 We maken in beleid onderscheid tussen sekswerk en mensenhandel. Sekswerk is werk en mensenhandel is uitbuiting. We leggen de beleidsverantwoordelijkheid voor sekswerk bij het Ministerie van Sociale Zaken, en die voor mensenhandel bij het Ministerie van Justitie en Veiligheid.

ZEGGENSCHAP OVER EIGEN WERK EN LEVEN

- 1 We praten met sekswerkers, niet over hen. Sekswerkers krijgen inspraak in, en bepalen mede, het beleid over sekswerk.
- 2 De leeftijdsgrens voor sekswerk blijft op 18 jaar en gaat niet naar 21 jaar.
- 3 Sekswerkers krijgen toegang tot (zakelijke) dienstverlening. Zij kunnen een bankrekening openen of hypotheek krijgen en worden met respect behandeld. Sekswerkers weigeren vanwege hun arbeid wordt gezien als discriminatie.

VEILIGE WERKPLEKKEN

- 1 We stimuleren gemeenten om lokaal voldoende veilige werkplekken voor sekswerkers te faciliteren en voorkomen dat gemeenten een eigen beleid van criminalisering kunnen voeren.
- 2 We versimpelen het vergunningstelsel voor exploitanten. Als sekswerkers het willen, moet het makkelijk zijn werkplekken te creëren waar zij kunnen werken met gedeelde voorzieningen en in nabijheid van collega's.

HOOFDSTUK 14

ONDERWIJS & WETENSCHAP



KENNIS IS KRACHT

BIJ1 staat voor gelijke kansen voor alle leerlingen en studenten. Het mag niet uitmaken wie je bent, hoe je eruitziet, of waar je vandaan komt. Ook het inkomen of de achtergrond van je ouders of verzorgers mogen geen rol spelen. Als je op latere leeftijd een opleiding wilt doen, moet dat mogelijk zijn. Al het onderwijs moet volledig toegankelijk zijn voor leerlingen met een beperking.

BIJ1 staat voor het creëren van inclusief, toegankelijk en kwalitatief hoogwaardig onderwijs. Om gelijke kansen te creëren in het onderwijs moet je niet bezuinigen, maar juist investeren. In alle lagen van het onderwijssysteem werkt ongelijkheid door. Scholen dienen actief verantwoordelijkheid te nemen voor het creëren van een veilige en inclusieve omgeving voor al hun leerlingen. We zetten ons actief in voor het dekoloniseren van het onderwijs door fors meer aandacht te besteden aan de koloniale geschiedenis. We rekenen af met eurocentrisme of lesmateriaal dat racisme in de hand werkt. We gaan onderadvisering tegen en bevorderen bredere klassen met verschillende schoolsoorten. BIJ1 vindt het

belangrijk dat elke leerling en student de ruimte krijgt om eigen talenten en interesses te ontplooien en tegelijkertijd te groeien als mens: of zij nou theoretisch of praktisch opgeleid zijn. Onderwijsinstellingen krijgen daarom meer ruimte voor de begeleiding van leerlingen en studenten bij hun zelfontwikkeling. We herwaardenen beroepen zoals kapper, elektricien en bouwvakker. Daarnaast zullen we meer en structureel investeren in salarissen van leraren.

Voor het creëren van inclusief, toegankelijk en kwalitatief hoogwaardig onderwijs, strijdt BIJ1 onder meer voor de volgende punten:

VOOR BETAALBAAR EN TOEGANKELIJK ONDERWIJS

- 1 We schaffen het collegegeld af: praktisch, theoretisch en wetenschappelijk onderwijs worden gratis. We voeren de basisbeurs opnieuw in. Deze maken we inkomensafhankelijk, gebaseerd op het inkomen van de student zelf. Studieschulden van de 'pechgeneratie' worden kwijtgescholden.
- 2 Scholen moeten volledig toegankelijk worden voor leerlingen met een beperking. We maken extra budget vrij voor de ondersteuning van deze leerlingen. We vormen het onderwijs zodanig om, dat zoveel mogelijk kinderen met een beperking deel kunnen nemen aan het reguliere onderwijs.
- 3 Op elke vorm van wetenschappelijk, theoretisch en praktisch onderwijs komt een schoolpsycholoog waar studenten met mentale problemen terecht kunnen.
- 4 De uitzonderingspositie van private universiteiten verdwijnt. Op termijn vormen we deze om en trekken we ze gelijk met openbare universiteiten.
- 5 We schaffen decentrale selectie voor opleidingen als geneeskunde af. Extra-curriculaire activiteiten (welke moeilijk toegankelijk zijn voor velen) zijn dan niet meer van invloed op de toelating tot de opleiding. Door loting toe te passen, creëren we meer kansengelijkheid.
- 6 We werken aan toegankelijk onderwijs door het recht op thuisstudie vast te leggen. Ook komt er meer (onafhankelijke) ondersteuning, zodat mensen met een beperking beter naar eigen wensen kunnen studeren, bijvoorbeeld door het faciliteren van online colleges.
- 7 We versterken en verbreden praktische opleidingen én er komen meer kleinschalige vakscholen. We maken de toegang tot het theoretisch en wetenschappelijk onderwijs makkelijker. Bijvoorbeeld door drempels voor werkende mensen weg te nemen en door schakelprogramma's.

DEKOLONISATIE EN GELIJKE KANSSEN

- 1 We zetten ons actief in om onder advisering tegen te gaan. De selectie en toetsing van basisschoolleerlingen voor het voortgezet onderwijs moet anders en op een later moment. Advies voor vervolgonderwijs wordt voortaan gebaseerd op een overeenkomst tussen leraar, ouders(s) of verzorger(s) en leerling.
- 2 We stimuleren brede brugklassen en scholengemeenschappen met verschillende schoolsoorten (VMBO, HAVO, VWO). Diploma's in het voortgezet onderwijs moeten gestapeld kunnen worden zonder aanvullende eisen.
- 3 Kinderen en jongeren die later instappen in het Nederlandse onderwijs, of jaren onderwijs door omstandigheden moeten missen, krijgen voldoende tijd om Nederlands te leren. Zij mogen ook onderwijsjaren inhalen in schakelonderwijs met maatwerk, zonder beperking in tijd of leeftijd.
- 4 Er wordt geen lesmateriaal meer gebruikt waarin een eenzijdig en eurocentrisch verhaal over de geschiedenis wordt gepresenteerd. Scholen stoppen onmiddellijk met het gebruik van lesmateriaal waarin koloniale misdadigers verheerlijkt worden. De slavernij en koloniale geschiedenis krijgen een prominente plek in het lesmateriaal van het basis- en voortgezet onderwijs.
- 5 Ook besteden we fors meer aandacht aan verzetshelden uit de (voormalige) koloniën en aan prekoloniale culturen. De manieren waarop het koloniale en slavernijverleden doorwerken in het heden, worden structureel besproken in alle lagen van het onderwijs.
- 5 Scholen moeten verantwoordelijkheid nemen om een veilige leeromgeving te creëren voor leerlingen van kleur en **LGBTQIA+** leerlingen. In samenwerking met **ervaringsdeskundigen** en professionals, wordt er beleid gevormd om kansenongelijkheid, onder advisering en discriminatie binnen onderwijsinstellingen tegen te gaan. Er worden middelen vrijgemaakt voor trainingen aan onderwijsinstellingen over racisme, discriminatie en de doorwerking van kolonialisme. Daarnaast wordt het makkelijker voor scholieren en studenten om meldingen te maken van racisme en discriminatie.
- 6 We beboeten bedrijven die discrimineren in hun selectie voor stagiairs. Zij worden ook uitgesloten van overheidsopdrachten en subsidies.
- 7 De voorschool is gratis voor alle kinderen. We schaffen de vrijwillige ouderbijdrage in het basisonderwijs en voortgezet onderwijs af. Ook bijles is gratis.

DOCENTEN VERDIENEN BETER

- 1 We verbeteren de arbeidsvoorwaarden van docenten en ondersteunend personeel: hoger salaris en minder werkdruk.
- 2 Op universiteiten wordt zo min mogelijk met tijdelijke contracten gewerkt.
- 3 We dichten de loonkloof tussen het basisonderwijs, voortgezet onderwijs, praktisch onderwijs, theoretisch onderwijs, en wetenschappelijk onderwijs: alle docenten gaan hetzelfde verdienen.
- 4 We zorgen voor kleinere klassen en verlichten de administratieve lasten. Zo verlagen we de werkdruk en creëren we meer voorbereidingstijd.
- 5 Op Pabo's en lerarenopleidingen besteden we meer aandacht aan de werkdruk in het onderwijsveld (veroorzaakt door samenleving, schoolbestuur en ouders) en hoe daar mee om te gaan.

MEER WAARDERING, DEMOCRATIE EN DIVERSITEIT

- 1 De overheid werkt samen met hogescholen en universiteiten om de academische vrijheid te waarborgen.
- 2 De toegezegde extra gelden voor het hoger onderwijs zijn niet voldoende om de kwaliteit van het onderwijs en de uitvoerbaarheid voor de medewerkers te waarborgen. Om de (met 25%) gedaalde rijksbijdrage per student weer op peil te brengen is 1,5 miljard nodig. Prioriteiten van de investeringen zijn werkdrukvermindering en het waarborgen van de kwaliteit van ongebonden onderzoek.
- 3 'Outputfinanciering' wordt afgeschaft. Het geldbedrag dat onderwijsinstellingen ontvangen, hangt niet langer af van het percentage afgestudeerden. Tijdelijke financiering van onderzoekinstellingen door middel van beurzen en prijzen creëert perverse prikkels om maar zo veel mogelijk projecten te verzinnen, onafhankelijk van of deze projecten maatschappelijk of wetenschappelijk nut hebben.
- 4 We financieren onderzoekinstellingen structureel, om ervoor te zorgen dat onderzoekers zich op onderzoek kunnen richten dat maatschappelijk of wetenschappelijk nut heeft. De onderzoekinstellingen hoeven dan niet constant van beurs naar beurs te springen.

- 5 Nederland neemt maatregelen tegen uitgeversmonopolies en hoge kosten in de publicatie van wetenschap. Het zogenaamd illegaal distribueren en downloaden van wetenschappelijke publicaties wordt niet bestreden. Om de macht van academische uitgevers tegen te gaan, moet de overheid investeren in gratis 'open access', door middel van digitale infrastructuur en internationale lobby.
 - 6 We stoppen de invloed van de fossiele industrie op onderwijs en onderzoek.
 - 7 De overheid maakt extra budget vrij voor kunst- en cultuureducatie.
- Meer aandacht hiervoor zorgt voor een verbindende werking in lesprogramma's en draagt bij aan een gezond schoolklimaat.
- 8 Besturen en raden van toezicht in het onderwijs worden democratisch verkozen. Voor hogescholen en universiteiten kan dat bijvoorbeeld met een 'academische senaat' als bestuursmodel. Elke instelling krijgt een diversiteitscommissie en er komen diversiteitsquota in alle onderwijs- en bestuurslagen in het theoretisch en wetenschappelijk onderwijs.

HOOFDSTUK 15

DEMOCRATIE & STAATSRECHT



NAAR EEN ECHTE DEMOCRATIE

BIJ1 staat pal achter een democratie die gebaseerd is op gelijkwaardigheid, en niet op de belangen van de vrije markt en de rijken. Onze huidige liberale parlementaire democratie maakt haar beloftes zelden waar. De belangen van machtige groepen winnen het te vaak van de belangen van gemarginaliseerde gemeenschappen. We willen een rechtsstaat die vrij en veilig is. Een rechtsstaat waarin klokkenluiders en journalisten goed worden beschermd. Waar democratie niet leidt tot competitie, maar tot solidariteit en respect. Want een échte democratie is er voor iedereen.

Dat betekent dat het democratisch principe nog verder moet worden doorgevoerd. Democratie behoort een levend, dagelijks iets te zijn; niet enkel elke vier jaar een vakje rood kleuren. Er kan geen emancipatie zijn en geen herstel, zonder dat historisch onderdrukte gemeenschappen daarbij worden betrokken. De markt en bedrijven mogen niet langer ons democratisch proces

vervuilen. Volksvertegenwoordigers moeten worden gesteund in hun steeds zwaarder wordende werklust, maar zullen worden beperkt als ze te veel macht naar zich toe trekken.

De samenleving moet radicaal democratiseren. BIJ1 strijdt daarom onder meer voor de volgende punten:

NAAR EEN DEMOCRATISCHE REPUBLIEK

- 1 Nederland krijgt een nieuwe Grondwet die de bestaande koloniale en kapitalistische Grondwet vervangt. Daarnaast komt er een Constitutioneel Hof, dat Nederlandse wetten toetst aan die Grondwet.
- 2 We schaffen de monarchie af: Nederland wordt een democratische republiek. We onteigenen het kapitaal van de adel en gebruiken dit voor rechtsherstel voor de voormalige koloniën. We verbieden, naar Oostenrijks voorbeeld, het dragen van adellijke titels.
- 3 We nemen drempels voor het meedoen aan verkiezingen weg. Het gaat dan bijvoorbeeld om waarborgsommen. In het kiesstelsel is geen plaats voor kiesdrempels. We verkiezen de waterschappen geheel democratisch en schaffen geborgde zetels af. We herzien en hervormen de verkiezingen en de functie van de Eerste Kamer.
- 4 Het aantal Kamerleden in de Tweede Kamer moet proportioneel meegroeien met het aantal inwoners in Nederland, want volksvertegenwoordigers kunnen hun werk alleen goed doen wanneer ze voldoende tijd en ondersteuning krijgen. Dat betekent dat we het huidige aantal van 150 Kamerleden flink vergroten en ook het budget voor fractiemedewerkers verhogen.
- 5 We herzien en verlagen het salaris van voltijds volksvertegenwoordigers.
- 6 We perken de macht van burgemeesters in, in het bijzonder rond openbare orde en veiligheid. De sluitingsbevoegdheid van woningen in het belang van de openbare orde draaien we bijvoorbeeld terug.
- 7 Gemeenten staan dicht bij de burgers voor wie ze beleid maken en uitvoeren. Zij weten beter dan de landelijke overheid wat er lokaal het hardst nodig is. Gemeenten krijgen daarom meer zeggenschap over en geld voor dagelijks bestuur.
- 8 We stellen een maximum van acht jaar aan de ambtstermijnen van ministers en premier.

DEMOCRATIE VOOR IEDEREEN

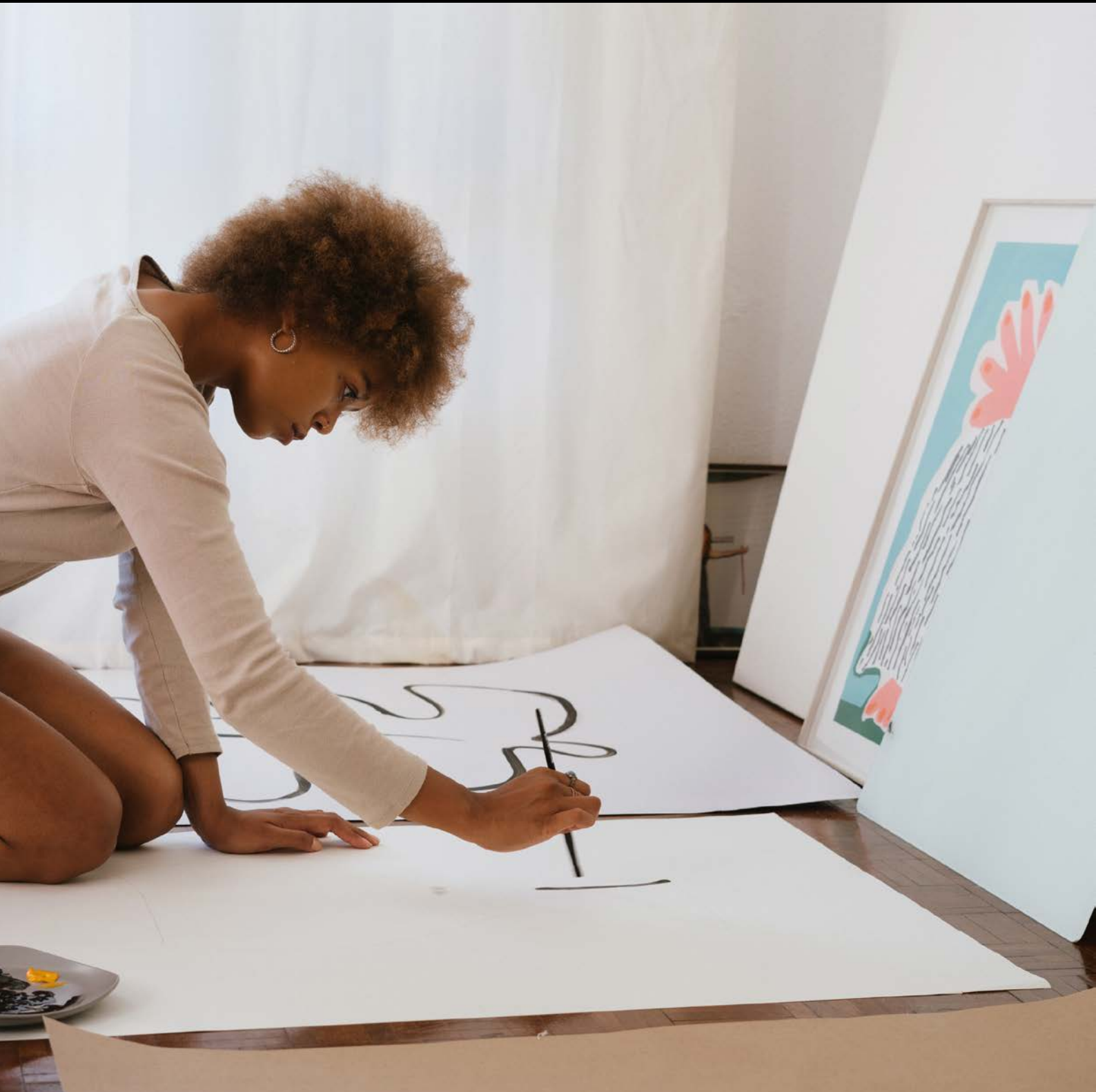
- 1 We nemen internationale aanbevelingen en verdragen rond mensenrechten, zoals het Kinderrechtenverdrag, Vrouwenrechtenverdrag en VN-verdrag inzake rechten van personen met een handicap, serieus. Wanneer dat passend is, nemen we ze ook op in het Nederlandse recht. We nemen **ethniciteit**, afkomst, nationaliteit, genderidentiteit en genderexpressie in artikel 1 van de Grondwet op.
- 2 We lossen het **democratisch deficit** in het Koninkrijk structureel op. Hierbij krijgen Aruba, Bonaire, Curaçao, Sint Maarten, Statia en Saba niet alleen meer directe vertegenwoordiging, maar ook meer zeggenschap terug over het beleid op de eilanden (zie ook hoofdstuk 7).
- 3 **Actief en passief stemrecht** zijn basisrechten voor iedereen. Vluchtelingen en migranten moeten ook gebruik kunnen maken van deze rechten, niet pas na vijf jaar.
- 4 We maken van de dag van de Tweede Kamerverkiezingen een nationale feestdag. Zo heeft iedereen tijd om te stemmen en vergroten we de opkomst.
- 4 We vergroten de betrokkenheid van burgers bij het democratisch bestuur. Dit doen we onder andere door gratis educatieprogramma's over de politiek, het vertalen van debatten en het stimuleren van lokale vormen van directe democratie, zoals wijkraden, burgerfora en burgerberaden.
- 5 We verbreden de mogelijkheden om een dubbele nationaliteit te hebben of behouden: een meerduidige identiteit heeft meerwaarde en mag niet worden onderdrukt.
- 6 We toetsen beleid dat over kinderen en jongeren gaat met de kinderrechtoets (Child Rights Impact Assessment). Deze maken we in samenspraak met kinderen en jongeren.

INFORMATIE- EN DEMONSTRATIERECHT

- 1 We beschermen het recht op demonstratie strikt. Autoriteiten mogen geen:
 - a. beperkingen opleggen aan demonstraties op grond van het verkeersbelang
 - b. protesten meer verbieden, beperken of beëindigen vanwege het ontbreken van (tijdige) kennisgeving of aanmelding van het protest
 - c. demonstranten bestraffen vanwege het deelnemen aan een niet-aangemeld protest
 - d. ID-controles uitvoeren tijdens demonstraties zonder wettige bevoegdheid om een identiteitsbewijs te vorderen.
- 2 We verplichten de politie om de ID-controles die ze wel uitvoeren te registreren. In de registraties worden onder andere de omstandigheden en verdenkingen vastgelegd. De registraties worden gebruikt voor onderzoek naar discriminatie en de politie dient hier publiek verantwoording over af te leggen.
- 3 We ontmantelen de Mobiele Eenheid en de aanwezigheid van politie in burger op demonstraties (de zogenaamde 'stillen'). Handhavers mogen alleen aanwezig zijn op demonstraties wanneer dit nodig is om een protest te beschermen tegen geweld van anderen.
- 4 We beschermen de onafhankelijkheid van journalisten. Intimidatie, opsluiting en volgen van journalisten door het Openbaar Ministerie (OM) en veiligheidsdiensten stopt. De overheid zet zich harder in voor het vergroten van de veiligheid, ondersteuning van en noodhulp aan journalisten in binnen- en buitenland.
- 5 Onafhankelijke NGO's en stichtingen die toezicht houden op onze politiek, rechtsstaat en handhaving zijn onmisbaar voor een gezonde democratie. Deze moeten effectief te werk kunnen gaan met voldoende middelen, zonder onafhankelijkheid te verliezen. We onderzoeken hoe de overheid deze instanties kan steunen, zonder hun onafhankelijkheid te schaden.
- 6 We ontmantelen veiligheidsdiensten zoals de AIVD, NCTV, politie-onderdelen zoals TOOI en ID-WIV en alle andere onderdelen van het geheime staatsapparaat. Tot dit gerealiseerd is intensiveren en verbeteren we de strenge, bindende, onafhankelijke democratische controle over deze diensten. We beperken hun bevoegdheden en leggen gegevensverstrekking aan buitenlandse geheime diensten aan banden.

HOOFDSTUK 16

KUNST, CULTUUR & MEDIA



SAMEN VERBEEDEN WE EEN NIEUWE TOEKOMST

BIJ1 zet zich in voor een bloeiende kunst-, cultuur- en mediasector die de Nederlandse samenleving weerspiegelt, en die toegankelijk en betaalbaar is voor iedereen. Een sector die ons scherp houdt, ons vermaakt en onderwijst, maar die ook haar verantwoordelijkheid neemt voor haar aandeel in de koloniale geschiedenis en het slavernijverleden. BIJ1 strijdt voor genoeg plekken waar makers en kunstenaars hun werk kunnen maken en tonen, terwijl zij ook eerlijk betaald krijgen. Als we ruimte maken voor alle perspectieven en verhalen die onze samenleving rijk is, kunnen kunst en cultuur en media van grote betekenis zijn voor iedereen.

Cultuur is geen luxeproduct. Cultuur is het cement van de samenleving. In geen andere sector wordt de maatschappelijke realiteit al eeuwenlang zo goed vertolkt als in de kunsten. Om tot een gelijkwaardige sector te komen, moeten alle culturele instellingen en media een goede afspiegeling zijn van de samenleving. BIJ1 wil dat inclusiviteit de norm is en niet alleen een mooie alinea in een subsidieaanvraag. We maken de Code Culturele Diversiteit bindend en stellen extra subsidies beschikbaar voor makers en verhalen die nu niet goed vertegenwoordigd zijn. Ook kijken we eerlijk naar hoe het koloniale verleden nog steeds bepaalt voor welke verhalen er wel of geen plek is.

Veel van onze museumcollecties zijn gebouwd op de Nederlandse koloniale geschiedenis en het Nederlandse slavernijverleden, en musea tonen kunst die gestolen is uit andere landen. We geven deze gestolen kunst per direct terug. Daarnaast maken we een einde aan de onzichtbare armoede in de cultuursector. Want alle kunstenaars en creatieven moeten kunnen leven van hun werk.

Samen bouwen we aan een duurzame sector en een samenleving waarin ruimte is voor creativiteit en radicale verbeeldingskracht. BIJ1 strijdt daarom onder meer voor de volgende punten:

VOOR DE MAKERS

- 1 We stellen structureel meer fondsen beschikbaar op het gebied van kunst, cultuur en media. We versimpelen de subsidie en prestatie-voorwaarden, waardoor meer makers aanspraak kunnen maken op deze fondsen.
- 2 We roepen de Wet Werk en Inkomen Kunstenaars weer in het leven. Er komt structurele inzet om een einde te maken aan de armoede in de kunst, cultuur en mediasector. Hierbij wordt extra aandacht besteed aan de **genderloonkloof** die onder kunstenaars groter is dan in andere sectoren. Er wordt een omvangrijk onderzoek ingesteld naar de oorzaken van dit grote inkomensverschil, waarbij zaken als de babyboete en de rol die kunstinstellingen, galeries, verzamelaars en kunstacademies spelen in het in stand houden van deze ongelijkheid, onderzocht worden.
- 3 We investeren in betaalbare en toegankelijke plekken en vrijplaatsen waar kunst gemaakt en getoond kan worden. Bestaande vrijplaatsen worden erkend en behouden. Nieuwe vrijplaatsen worden praktisch, financieel en juridisch ondersteund.
- 4 We stimuleren en versterken onafhankelijke (lokale) media en journalistiek en we gaan monopolievorming tegen.
- 5 Bij toekomstige crises, zoals een bankencrisis of een pandemie, gaan we ZZP-ers, flexwerkers, makers en instellingen die weinig of geen subsidie krijgen net zo ruimhartig compenseren als de instellingen die onder de basisinfrastructuur vallen.

EEN INCLUSIEVE CULTUURSECTOR

- 1 We investeren fors in de **Fair Practice Code** en de **Code Culturele Diversiteit** en maken deze bindend. Er komen extra middelen voor kleinere instellingen, onafhankelijke makers en de publieke omroep (NPO) om deze codes in te voeren.
- 2 Het wordt verplicht voor culturele- en media-instellingen om aandacht te hebben voor de Nederlandse koloniale geschiedenis en slavernijverleden, vanuit het perspectief van de voormalige koloniën.
- 3 We zorgen dat roofkunst die in Nederlandse handen is wordt teruggegeven. Nederlandse musea gaan geen uitleenovereenkomsten meer aan met musea die grootschalig roofkunst tentoonstellen. Daar waar behoefte is, helpen we het (financieel) mogelijk te maken

dat teruggegeven kunst wordt geconserveerd en tentoongesteld op de plek waar deze thuishoort.

- 4 Er komt een sectorbreed onafhankelijk onderzoek naar de stand van zaken op het gebied van representatie en diversiteit in besluitnemende functies binnen media- en cultuurfondsen.
- 5 We zorgen voor een goede bewaking van de representativiteit van media,

waarbij regionale media, lokale media en doelgroepmedia worden beschermd.

- 6 We bouwen een publieke omroep die onafhankelijk blijft en niet door de overheid of door de commercie wordt beïnvloed. We geven geen ruimte aan omroepen die racistische en discriminatoire denkbeelden verspreiden.

TOEGANKELIJKHEID & EDUCATIE

- 1 De toegangsprijzen van musea en culturele instellingen gaan flink omlaag, zodat iedereen van kunst en cultuur kan genieten, ongeacht hun inkomen. We maken toegang tot Rijksmusea gratis.
- 2 Culturele instellingen, mediamakers en creatieve makers worden bij subsidieaanvragen ook beoordeeld op toegankelijkheid voor mensen met een beperking. Het gebruiken van schrijf- en/of gebarentolken, ondertiteling, meertaligheid en toegankelijke communicatie wordt de norm.
- 3 We sturen aan op gratis toegankelijke en online programma's van de publieke omroep.

- 4 We maken kunst- en cultuureducatie een verplicht onderdeel van zowel het basisonderwijs als het voortgezet onderwijs en het praktisch onderwijs. Hierbij wordt samenwerking gezocht tussen onderwijs, de culturele omgeving van de school en de kunst- en cultuursector. Participatie in de vrije tijd maken we toegankelijk en betaalbaar voor ieder kind en er komt een cultuurbudget voor ieder kind dat zich in Nederland bevindt.
- 5 Initiatieven die kunst en cultuur toegankelijk maken voor jeugd en jongeren moeten hetzelfde beoordeeld worden als initiatieven voor volwassenen. De waardering hiervan ligt nu (te) ver uit elkaar.

HOOFDSTUK 17

DIGITALE RECHTEN & TECHNOLOGIE



TECHNOLOGIE VOOR MENS, DIER EN PLANEET

BIJ1 staat voor een wereld waarin technologie, mens, dier en planeet dient, en niet wordt gebruikt om hen uit te buiten. We willen naar een wereld waarin technologische vooruitgang het leven van ons allemaal verbetert; waarin technologie wordt gebruikt om discriminatie tegen te gaan, schaarste te verminderen, levens te redden, het klimaat te beschermen, onderdrukte groepen een stem te geven, om werk gemakkelijker en minder vervreemdend te maken en voor zo veel meer.

Onder het kapitalisme wordt technologische vooruitgang niet gebruikt in het voordeel van iedereen, maar om de winsten van een kleine groep kapitalisten te vergroten. Ideeën en innovaties, zoals levensreddende medicijnen, worden met patenten gemonopoliseerd, zodat ze door niemand zonder betaling en toestemming mogen worden gebruikt. Automatisering wordt niet ingezet om mensen te bevrijden van zwaar en vervreemdend werk, maar om mensen juist steeds meer te kunnen behandelen als machines. Het internet wordt uitgebuit door enorme bedrijven die uit winstbejag discriminatie, haat en egoïsme aanmoedigen. Enorme hoeveelheden energie en werk worden gebruikt voor het

verzamelen en verwerken van data, maar niet om mens, dier en planeet te helpen. In plaats daarvan gebruiken bedrijven het internet om mensen verder uit te buiten, en overheidsinstanties zoals de politie, inlichtingendiensten, de belastingdienst en het UWV om mensen te discrimineren, onderdrukken en te surveilleren.

Om de weg naar een betere wereld voor iedereen vrij te maken, wil BIJ1 dat technologie niet in dienst staat van een kleine groep kapitalisten en onderdrukkende instanties, maar van de hele mensheid. BIJ1 strijdt daarom onder meer voor de volgende punten:

TECHNOLOGIE EN DIGITALISERING: VAN EN VOOR IEDEREEN

- 1 Toegang tot het internet is een basisrecht en moet daarom voor iedereen toegankelijk zijn. We maken internettoegang voor iedereen gratis. We staan piraterij toe, niet alleen van media en software, maar ook van alle andere innovaties, zoals medicijnen en apparaten.
- 2 Technologie, informatie en innovatie zijn verdiensten van de hele mensheid waarop niemand het alleenrecht mag claimen. We schaffen patenten en alle andere vormen van 'intellectueel eigendom' af en maken een eind aan bedrijfsgeheimen. Tot dit is gerealiseerd zet BIJ1 zich in voor het gebruik van open source en open standaarden in de publieke en private sector. We het staan piraterij toe, niet alleen van media en software, maar van alle andere innovaties, zoals medicijnen en apparaten.
- 3 Iedereen krijgt het recht producten te repareren en te verbeteren, zonder dat de garantie vervalft. We verplichten fabrikanten om rekening te houden met repareerbaarheid, en moeten benodigdheden voor reparatie, zoals reserveonderdelen en reparatiehandleidingen, aanbieden.
- 4 Online diensten, zoals zoekmachines en social media, dienen non-profit te zijn. We ondersteunen de activiteiten en oprichting van non-profit initiatieven. Internettoegang moet niet afhankelijk zijn van het verplicht gebruiken van specifieke diensten. De overheid zet zich in voor de ontwikkeling van open source en open standaarden in de publieke en private sector.
- 5 We stellen de rechten en behoeften van mens, dier en planeet centraal in het digitaliseringsbeleid. Toegankelijkheidseisen en de ervaringen van verschillende mensen met een beperking worden meegenomen. Alternatieve kanalen, zoals telefoon of fysieke loketten, blijven beschikbaar voor wie daar behoefte aan heeft.
- 6 Het ontwikkelen, onderhouden en innoveren van technologische ontwikkelingen, zoals het gebruik van AI, berust op de uitbuiting van grondstoffen en mensen uit het Globale Zuiden, terwijl het slechts ten goede komt aan het Globale Noorden. Ons digitaliseringsbeleid bestrijdt deze vormen van hedendaags kolonialisme.
- 7 De overheid zet zich in voor de ontwikkeling van open source en open standaarden in de publieke en private sector.

PRIVACY EN VEILIGHEID

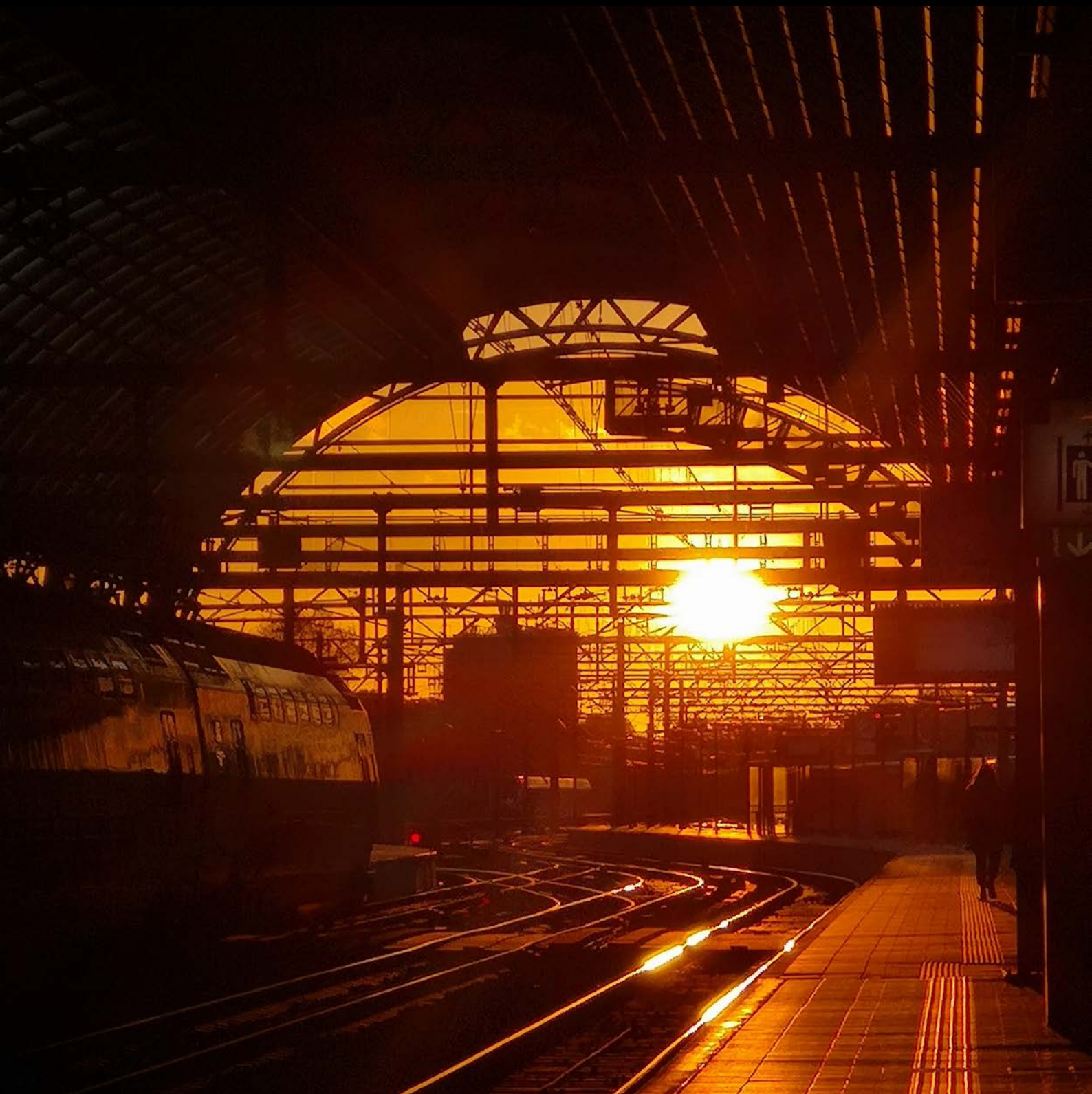
- 1 We verbieden handel in privé-informatie volledig en minimaliseren verder het opslaan van privégegevens door bedrijven en overheid.
- 2 Eind-tot-eind encryptie blijft gewaarborgd en wordt gestimuleerd. Scannen aan clientzijde, zoals in het chatcontrole-voorstel van de Europese Unie, wordt tegengehouden. Netneutraliteit blijft beschermd.
- 3 We perken online en offline surveillance flink in en verbieden dit grotendeels. We brengen bijvoorbeeld het cameratoezicht in de openbare ruimte en het aantal camera's in de publieke ruimte terug, gaan bestaande wetgeving tegen het filmen van de openbare weg met beveiligingscamera's strikt handhaven, en ontmantelen politieursurveillanceprogramma's zoals Camera in Beeld. Technologie die het mogelijk maakt om mensen op afstand te identificeren, zoals gezichtsherkenningstechnologie, wordt verboden. Surveillance van activisten, demonstraties en protesten stopt.
- 4 Communicatie mag altijd veilig verstuurd worden, zodat deze alleen te lezen is voor de afzender en ontvanger. De inhoud van iemands telefoon, cloud of andere apparaten blijft privé. Alleen als er een strafrechtelijke verdenking is kan dit onder strenge voorwaarden anders zijn.
- 5 Op scholen en universiteiten vindt geen indringende surveillance plaats tijdens de examens, in de gangen, of via leerlingvolgsystemen.
- 6 We breken Big Tech-monopolies op. Het op surveillance gebaseerde bedrijfsmodel van Big Tech wordt verboden. We zorgen dat belangenorganisaties goede controle op Big Tech en de overheid kunnen uitoefenen, in het bijzonder waar artificiële intelligentie (AI) wordt ingezet.
- 7 Er komt een integrale aanpak om techbedrijven die misbruik maken van geavanceerde AI en algoritmes aan te pakken: we treden onder andere op tegen het promoten van mis- en desinformatie en racisme door techbedrijven, en het rangschikken en evalueren van medewerkers en verdelven van werk met algoritmes. De data en informatie waar AI-systemen op zijn gebouwd mogen niet discriminerend zijn, of zonder toestemming van en vergoeding voor de oorspronkelijke bron worden ingezet.

TECHNOLOGIE DIE ONS BESCHERMT

- 1 We voeren actief overheidsbeleid tegen discriminatie en etnisch profileren in de digitalisering van overheidsdiensten: van het ontwerp van algoritmes tot aan het evalueren van digitaliseringsprocessen. De onmisbare stem van gemarginaliseerde groepen die het hardst door discriminatie en etnisch profileren worden geraakt is in dit proces leidend. Er komt een onafhankelijke toezichthouder op de strijd tegen discriminatie, etnisch profileren en het schenden van mensenrechten in dataverzameling over burgers door de overheid. Deze toezichthouder heeft het mandaat om overheidsdata op te vragen, te beoordelen en wettelijk bindend advies te geven aan overheidsinstanties.
- 2 We verbieden en ontmantelen discriminerende algoritmes. Om discriminatie te voorkomen en mensenrechten te bevorderen en beschermen, komt er een instantie die mensenrechtentoetsen uitvoert op AI-software, en de software reguleert en keurt voordat deze op de markt komt.
- 3 We benoemen een minister voor digitale zaken die zich onder andere inzet voor de bescherming van digitale mensenrechten. Deze minister overziet digitaliseringsprojecten bij de overheid en zorgt dat mens en planeet hierbij centraal staan. Er wordt voortgebouwd op bestaande kennis in het veld, van NGO's tot aan de Autoriteit Persoonsgegevens (AP). We geven de AP meer middelen om hun taak als waakhond ter bescherming van persoonsgegevens goed te kunnen uitvoeren.
- 4 We investeren in (digitale) infrastructuur en technologie, waaronder AI-technologie in het publieke belang. Het garanderen en beschermen van mensenrechten blijft hierin centraal staan, en zal worden gecontroleerd. We zorgen dat afhankelijkheid van techbedrijven wordt verminderd.

HOOFDSTUK 18

VERVOER & TRANSPORT



TOEGANKELIJK, BETAALBAAR EN DUURZAAM VERVOER

Mobiliteit is een recht. Iedereen hoort toegang te hebben tot gratis, toegankelijk en milieuvriendelijk vervoer, ongeacht waar je woont of hoeveel je te besteden hebt. Zo gaan we ongelijkheid tegen, verbreden we onze beweegruimte, en geven we richting aan een klimaatrechtvaardige samenleving.

Momenteel leveren we het openbaar vervoer over aan de verwoestende werking van de vrije markt. Onder het kapitalisme worden basisbehoeftes, waaronder bewegingsvrijheid, benaderd als handelswaren. Hierdoor is het openbaar vervoer steeds duurder geworden. Vaak zijn vervuilende ‘gemaksvervoermiddelen’ zoals de auto en het vliegtuig het meest betaalbaar en comfortabel, ook voor mensen die er liever geen gebruik van maken. Ingewikkelde reserverings- en betaalsystemen zorgen er voor dat mensen steeds moeilijker bij milieuvriendelijk, toegankelijk vervoer kunnen komen. Ongedocumenteerde mensen worden hierdoor systematisch buitengesloten van het openbaar vervoer. Ook is het meenemen van een fiets in de trein, net zoals reizen

met een rolstoel, onnodig ingewikkeld. Daarnaast is de bereikbaarheid van kleinere steden en dorpen de afgelopen decennia sterk achteruitgegaan. Hierdoor kunnen grote groepen mensen, waaronder scholieren en studenten, steeds moeilijker bij hun naasten, opleiding of werkplek komen. Dit probleem treft mensen met een beperking nog harder. Veel openbaar vervoer is onvoldoende toegankelijk voor onder andere Dove of slechthorende mensen, blind of slechtziende mensen, en mensen die door een beperking minder mobiel zijn.

Vrije beweging is een onmisbaar onderdeel van een menswaardige samenleving. BIJ1 strijdt daarom onder meer voor de volgende punten:

OPENBAAR VERVOER

- 1 We nationaliseren het openbaar vervoer (OV), maken het gratis, en zorgen dat het uiterlijk in 2030 volledig elektrisch is. Ook wordt het OV fijnmazig en toegankelijk.
- 2 Het Meerjarenprogramma Infrastructuur, Ruimte en Transport (MIRT) wordt een bereikbaarheidsfonds met als doel het financieren van beter openbaar vervoer, (lokale) voorzieningen voor fietsen en deelvervoer. Vormen van deelvervoer moeten collectief en niet op concurrerend marktdenken gebaseerd zijn. Er wordt een bereikbaarheidsnorm vastgesteld waar alle financieringsplannen aan worden getoetst. Fiscale regelingen op het gebied van mobiliteit laten we ten goede komen aan lopen, fietsen en openbaar vervoer.
- 3 Zolang het OV nog niet gratis is, schaffen we de belasting (BTW) op vervoerbewijzen af, zodat deze direct overal goedkoper worden. Vervolgens werken wij aan afschaffing van concurrentie in het OV door OV-bedrijven volledig te nationaliseren: de NS fuseert met alle andere personenvervoerders op het spoor en ProRail samen tot één overheidsdienst die verantwoordelijk is voor het hele Nederlandse spoornetwerk. Hetzelfde doen we met alle bus-, tram- en metrovervoerders.
- 4 Wanneer dit ten gunste van het openbaar vervoer of de fiets is, moeten auto's omrijden. Zo worden fiets- en OV-routes efficiënter.
- 5 In dunbevolkte gebieden investeren we fors in openbaar vervoer en deelmobiliteit, zodat mensen minder afhankelijk zijn van een eigen auto.
- 6 We creëren meer ruimte voor het meenemen van de fiets in de trein, en investeren in meer OV-fietsen en OV-fietslocaties. We schaffen in alle treinen het klassensysteem af.
- 7 Nog voor 2030 realiseren we de voorgestelde Lelylijn en Nedersaksenlijn. Deze nieuwe spoorlijnen fungeren als aanvullende ruggengraat voor het landelijke OV-netwerk. Ze dragen bij aan efficiëntere mobiliteit en economische ontwikkeling in onderbediende regio's.
- 8 Ook op Europees niveau zetten we ons in om zo snel mogelijk op duurzame wijze een Europees spoornetwerk te realiseren.
- 9 We zorgen waar mogelijk dat alle openbare vervoermiddelen voorzien zijn van gelijkvloerse instap of betrouwbare schansen of beide. We investeren in rolstoeltoegankelijke voertuigen, haltes en stations. Haltes en stations die niet goed toegankelijk zijn worden verbouwd, niet gesloten. We registreren storingen aan liften en roltrappen op stations openbaar, en lossen deze met hoge prioriteit op.

10 Stations en vervoermiddelen worden strenger, en mede door ervaringsdeskundigen getoetst

op toegankelijkheid voor Doof of slechthorende en blind of slechtzijnde mensen.

AUTOVERKEER

- 1 Het vervangen van alle auto's op brandstof door elektrische auto's legt een te groot beslag op de wereldvoorraad van benodigde grondstoffen. Daarom verminderen we met ons Meerjarenprogramma Infrastructuur, Ruimte en Transport (MIRT) het autobezit, door te investeren in openbaar vervoer en het stimuleren van flex- en thuiswerken. We stimuleren mensen hun auto te laten staan, of er geen aan te schaffen.
- 2 We stoppen met het verbreden van snelwegen. We leggen alleen nog nieuwe wegen aan als deze de bereikbaarheidsnorm bevorderen en niet ten koste gaan van natuurgebieden. We staken de toevoeging van rijstroken aan de snelwegen A15 en A27 onmiddellijk, gezien de hoge kosten, natuurschade en het beperkte nut van deze maatregel.
- 3 We moedigen het gebruik van 30km-zones aan.
- 4 Momenteel is autorijden voor mensen met een beperking noodzakelijk. Dit geldt ook voor veel mensen buiten de Randstad. We pleiten daarom niet voor een kilometerheffing of verdere accijnsverhoging op brandstof. Zo voorkomen we dat de kosten van klimaatverandering bij de burger komen te liggen.
- 5 Mensen met een gehandicaptenpas krijgen vrijstelling van motorrijtuigenbelasting en aanschafbelasting, ook als dit geen aangepaste rolstoelbus betreft.
- 6 De kosten voor het behalen van een rijbewijs worden uniform, onafhankelijk van het aantal benodigde rijlessen. Zo garanderen we dat neurodivergente personen, die mogelijk meer lessen nodig hebben, niet financieel gestraft worden voor de benodigde extra begeleiding.

LUCHTVAART EN SCHEEPVAART

- 1 We vergroenen en reduceren waar mogelijk de scheepvaart en de havens.
- 2 Bij de keuze om wel of geen aanlegvergunning te verlenen geven we voorrang aan schepen die geregistreerd staan in landen met eerlijke belastingconstructies en rechtvaardige arbeidswetgeving.
- 3 We faseren cruiseschepen uit, onder andere via extra belasting op aanleggen en vermindering van aanlegvergunningen. Uiteindelijk zullen er geen cruiseschepen meer in Nederlandse havens aanmeren.
- 4 We verplichten Nederlandse vliegvelden, waaronder Schiphol, hun vluchtaanbod zo aan te passen dat uitstoot van broeikasgassen jaarlijks vermindert en in 2030 verwaarloosbaar is.
- 5 Er komt geen vierde aanvliegroute voor Schiphol en Lelystad Airport open. We sluiten Rotterdam The Hague Airport. Door de verbetering van het Europese spoornetwerk kunnen we kortereafstandsvluchten uitfasen en uiteindelijk bijna in het geheel afschaffen.
- 6 We brengen BTW op vliegtickets terug en we heffen BTW en accijns op kerosine. We introduceren een vliegtaks voor zakelijke veelvliegers. Zo stimuleren we bedrijven om te kiezen voor online bijeenkomsten of duurzame vervoermiddelen in plaats van het vliegtuig.
- 7 Privévliegtuigen mogen buiten noodsituaties niet langer landen op en opstijgen vanaf Nederlandse vliegvelden. Deze bijzonder inefficiënte vorm van personenvervoer past niet in een klimaatvriendelijk Nederland.
- 8 Als maatregelen om luchtverkeer te reduceren prijsstijgingen als gevolg hebben, dan zorgen we dat deze geen negatieve invloed zullen hebben op mensen uit diasporische gemeenschappen uit de voormalige koloniën, wanneer die een land van oorsprong willen bezoeken.





WOORDENLIJST

In deze woordenlijst vind je de betekenis van veel woorden uit het verkiezingsprogramma. Omdat we in het programma onze standpunten over heel verschillende onderwerpen uitleggen, zul je regelmatig woorden tegenkomen die je niet kent. We hebben geprobeerd de betekenis van de belangrijkste van deze woorden in deze lijst op te nemen. Deze woordenlijst is geen onderdeel van het partijprogramma, maar een hulpstuk om de hoofdstukken van het partijprogramma makkelijker te kunnen lezen.

0-9

30%-regeling: Een regeling waarbij werknemers die van buiten Nederland komen en tijdelijk in Nederland werken onder bepaalde voorwaarden, over maximaal 30% van hun loon geen belasting hoeven te betalen.

30km-zone: Een gebied waarin je maximaal met een snelheid van 30 kilometer per uur mag rijden.

A

Aanvullende inkomensvoorziening ouderen (AIO): Een aanvulling op het inkomen, om dit inkomen te verhogen naar het sociaal minimum (het minimale bedrag dat je nodig hebt om in je levensonderhoud te voorzien). Mensen die de leeftijd hebben bereikt waarop zij recht hebben op een inkomen op grond van de Algemene Ouderdomswet (AOW), maar die geen of geen volledige AOW ontvangen, kunnen mogelijk aanspraak maken op de AIO.

ABA-genezingstherapie: Afkorting voor therapie op basis van toegepaste gedragsanalyse, 'Applied Behavior Analysis' (ABA) in het Engels. Wij zijn kritisch over ABA-therapie, omdat het vaak mensen met autisme dwingt zich onnodig aan te passen aan heersende gedragsnormen. Dit kan het welzijn van mensen met autisme schaden.

ABCSSS-eilanden: Afkorting voor de eilanden Aruba, Bonaire, Curaçao, Saba, Statia en Sint Maarten.

Actief en passief stemrecht: Actief stemrecht is het recht om te stemmen. Passief stemrecht is het recht om verkiesbaar te zijn voor stemmingen.

Agressieoorlog: Een oorlog die gevoerd wordt zonder dat hier rechtvaardiging voor is op grond van zelfverdediging. Het Handvest van de Verenigde Naties noemt een agressieoorlog als een misdaad tegen de vrede.

AI: Afkorting voor 'artificiële intelligentie'. Een computersysteem dat voorspellingen maakt of acties onderneemt op basis van patronen in bestaande gegevens en vervolgens kan leren van fouten om de nauwkeurigheid te vergroten.

AIVD: Afkorting voor 'Algemene Inlichtingen- en Veiligheidsdienst', een Nederlandse geheime dienst die op civiel (niet-militair) gebied zowel in het binnenland als het buitenland inlichtingen verzamelt.

Algoritme: Een algoritme is een formule in de vorm van code om een wiskundig of informaticaprobleem automatisch op te lossen.

Anti-imperialistisch: Tegen koloniale en kapitalistische invloeden, bezettingen en structuren.

AOW: Afkorting voor 'Algemene Ouderdomswet'. De Algemene Ouderdomswet verschaft vanuit de Rijksoverheid een basispensioen voor mensen die een vastgestelde leeftijd hebben bereikt. Afhankelijk van je geboortedatum, ligt deze leeftijd tussen de 66 en de 70 jaar.

Associatieverdrag met Israël: Een akkoord tussen de EU en Israël, waarmee de internationale samenwerking met Israël is vastgesteld, en dat Israël vrijstelt van invoerheffingen in de EU. Associatieovereenkomsten die de EU met landen afsluit moeten gebaseerd zijn op respect voor de mensenrechten en op democratische beginselen. De interne en buitenlandse politiek van deze landen moet hierdoor geleid worden. Dat staat ook vermeld in artikel 2 van de overeenkomst met Israël, waar Israël zich dus niet aan houdt.

Automatische prijscompensatie (APC): Een regeling die is opgenomen in sommige CAO's. Met automatische prijscompensatie stijgen de lonen automatisch wanneer de prijzen stijgen.

Autonome landen: Aruba (sinds 1986), Curaçao en Sint Maarten (sinds 2010) zijn autonome landen binnen het Koninkrijk. Dit betekent dat zij verantwoordelijk zijn voor hun bestuur en een eigen Parlement en Grondwet hebben. Zij zijn nog wel deel van het Nederlands Koninkrijk. Officieel zijn de landen gelijkwaardig, maar in de praktijk zijn de regelingen zo opgezet dat Europees Nederland de grootste macht heeft en zelf kan besluiten om in te grijpen op de eilanden.

B

Babyboete: Metafoor voor de negatieve gevolgen op het inkomen van mensen die één of meer kinderen krijgen en opvoeden. De babyboete is sterk gender-afhankelijk en treft hoofdzakelijk moeders.

Bestaanszekerheid: De zekerheid waarin personen en gemeenschappen van hun basisbehoeften zijn voorzien, en een goed en waardig leven kunnen leiden. Voor BIJ1 betekent bestaanszekerheid in ieder geval een goed en betaalbaar huis hebben, passende zorg krijgen wanneer je dat nodig hebt, ruimte om jezelf te ontwikkelen zoals jij dat wilt, een leefbaar inkomen.

Big Tech: De grootste en meest invloedrijke technologiebedrijven ter wereld. Enkele van de meest prominente Big Tech-bedrijven zijn: Meta, Amazon, Apple, Netflix en Google.

Big 5: De voorwaarden die je als jongere (uit de jeugdzorg) nodig hebt om zonder hulp verder te kunnen. Namelijk; een woning, een dagbesteding, een volwassene om op terug te vallen, financiële zelfstandigheid en een sociaal netwerk.

Bijzondere gemeenten: De BES-eilanden (Bonaire, Statia en Saba) zijn sinds 2010 bijzondere gemeenten van Nederland. Ze maken geen deel uit van een provincie, maar zijn gemeenten als onderdeel van het Nederlandse Koninkrijk.

Biodiversiteit: De diversiteit van flora (planten) en fauna (dieren) binnen een bepaald ecosysteem.

Biomassacentrales: Centrales waar materiaal van plantaardige of dierlijke herkomst wordt gebruikt om energie op te wekken. Helaas lang niet altijd met de garantie dat dit duurzaam gedaan wordt.

Blackface: Het opmaken van het gezicht met zwarte/bruine schmink en eventueel stereotyperende kenmerken om zo een racistische karikatuur van een Zwart persoon uit te beelden.

BOA: Afkorting voor 'buitengewoon opsporingsambtenaar'. Een BOA heeft een specifieke opsporingsbevoegdheid en mag onderzoeken of er bepaalde strafbare feiten zijn gepleegd. Voorbeelden van BOA's zijn de conducteur, de douanebeambte, de gemeentelijke handhaver, en de leerplichtambtenaar. Boa's mogen verdachten aanhouden, iemands identiteit controleren, processen-verbaal opmaken en boetes uitschrijven.

Body Mass Index (BMI): Een veel gebruikte Engelse term voor Lichaamsmassaindex (ook wel queteletindex of QI). Dit is een getal dat de verhouding tussen lengte en gewicht bij een persoon uitdrukt. De BMI wordt veel gebruikt om overgewicht of ondergewicht te meten, ondanks de non-medische, racistische en seksistische oorsprong van deze index.

Braille: Een vorm van geschreven taal voor mensen met een visuele beperking. In braille worden letters en leestekens weergegeven door patronen met verhoogde stippen die je kunt lezen door ze met je vingertoppen te voelen.

Brievenbus-BV: Een bedrijf dat alleen een postadres heeft in een land waar het geregistreerd staat, maar in dit land verder geen bedrijfsactiviteiten uitvoert. Algemener ook een 'brievenbusfirma' genoemd. Vaak worden brievenbusfirma's gebruikt om belasting te ontwijken. Wanneer een bedrijf zich met een postbus registreert in een ander land met lage belastingtarieven, kan het er zo voor zorgen dat het minder belasting hoeft te betalen.

Bruto Binnenlands Product (BBP): De som van de waarde die huishoudens, overheden en ondernemingen in een land toevoegen aan de goederen en diensten die zij hebben verbruikt om hun producten te maken. Eerder werd dit 'bruto nationaal product' (BNP) genoemd.

Bureaucratie: Een onnodig ingewikkeld administratief systeem of procedure.

C

Camera in Beeld: Een systeem van de politie, waar inwoners en bedrijven vrijwillig hun beveiligingscamera('s) voor kunnen aanmelden. Met Camera in Beeld weet de politie waar er privébeveiligingscamera's hangen. De politie kan beelden van aangemelde camera's opvragen. Camera in Beeld draagt bij aan politie-surveillance.

CAO: Afkorting voor 'collectieve arbeidsovereenkomst'. In een collectieve arbeidsovereenkomst staan afspraken over arbeidsvoorwaarden, zoals over loon, werktijden, toeslagen, of pensioen.

Chatcontrole: Bijnaam van een wetsvoorstel van de Europese Commissie om aanbieders van online diensten te kunnen verplichten om alle digitale communicatie op hun dienst te laten doorlichten op de mogelijke aanwezigheid van illegaal materiaal. Alle digitale (privé) berichten van iedereen in de Europese Unie zouden moeten worden gescand, ongeacht of je ergens van verdacht wordt. Chatcontrole ondermijnt het briefgeheim en fundamentele rechten van mensen in de Europese Unie.

Circulaire landbouw: Ook wel kringlooplandbouw. Een vorm van landbouw gebaseerd op het idee dat alles optimaal gebruikt wordt. De resten van de ene keten zijn de grondstoffen voor een andere keten. Zo wordt bijvoorbeeld voedsel dat wij niet meer eten als diervoeder gebruikt. Om tot zo'n circulair landbouwsysteem te komen, hebben we een transitie (omschakeling) nodig waarin plantaardige en dierlijke productieketens slim aan elkaar worden geknoopt.

Cis: Als aanduiding van gender: Persoon wiens gender op dit moment hetzelfde is als het gender dat deze bij de geboorte toegewezen heeft gekregen.

Claimrecht: Het recht van bedrijven om Nederland aan te klagen als zij winsten mislopen vanwege een besluit dat de Nederlandse overheid heeft genomen.

Code Culturele Diversiteit: Een richtlijn voor de culturele sector om deze sector te verbeteren op het gebied van diversiteit. Oorspronkelijk vooral gericht op culturele diversiteit, maar inmiddels richt het zich op een breder spectrum, zoals onder andere gender, religie, sociaal-economische status en leeftijd.

Consensusrijkswet Herstelmaatregelen: Voorgestelde wet voor herstelmaatregelen voor het Nederlandse slavernijverleden.

Constitutioneel Hof: Een centraal rechtscollege dat toetst of wetten of andere wetstekrachtige verdragen grondwettelijk zijn. Dat wil zeggen, of deze wetten of verdragen passen bij de grondwet.

COVID-19: Afkorting van het Engelse 'coronavirus disease 2019'. COVID-19 is een ziekte die wordt veroorzaakt door een coronavirus (SARS-CoV-2). In de acute fase wordt de ziekte gekenmerkt door symptomen zoals hoesten, koorts, kortademigheid, keelpijn, verlies van reuk en smaak, of vermoeidheid. Sommige mensen die besmet raken hebben weinig of geen symptomen. In sommige gevallen kan COVID-19 leiden tot ademhalingsproblemen, blijvende schade aan de longen en de hartspier, problemen met het zenuwstelsel, nierfalen, of de dood.

Cultuurmarxisme: Cultuurmarxisme is een neonazistische complottheorie, die veronderstelt dat een Joodse linkse elite in het geheim de Westerse samenleving omver wil werpen via cultuur.

Cultuursensitief: Handelen met respect voor, en terwijl je je bewust bent van de normen en waarden die bij een bepaalde cultuur horen.

Curriculum (meervoud: curricula): Een curriculum is een gestructureerd plan of programma binnen onderwijsinstellingen, scholen, en opleidingen. Het wordt gebruikt om de inhoud, doelen en leeractiviteiten voor een bepaald vakgebied of onderwerp te bepalen.

D

Decentrale selectie: Regeling waarmee scholen voor theoretisch en wetenschappelijk onderwijs (hogescholen of universiteiten) zelf studenten selecteren voor opleidingen met een beperkte toelating, en dus niet in afstemming met andere scholen. Voor deze opleidingen gaat toelating vaak niet door loting, en er kunnen niet-inclusieve of niet-toegankelijke voorwaarden gesteld worden die ongelijkheid bevorderen.

Decriminalisering: In sekswerkbeleid: de vergunningsplicht voor sekswerk vervalt en er wordt niet meer opgetreden of gehandhaafd op sekswerk. Sekswerk is gewoon werk, en sekswerkers hebben dezelfde rechten als andere arbeiders.

Dekolonisatie: Het proces waarin gekoloniseerde landen zich ontdoen van de koloniale machthebbers, maar ook de processen waarin de samenleving afstand neemt van witte en/of Westerse normen als de universele waarheid.

Dekolonisatiebeleid: Beleid omtrent het proces van dekolonisatie.

Democratisch deficit: Een democratisch deficit bestaat als er groepen zijn die geen vertegenwoordiging hebben in een democratie, maar wel te maken hebben met de wetgeving die door dat parlement gemaakt wordt. In het Koninkrijk is er een democratisch deficit, omdat het Nederlandse Parlement Rijkswetten vastlegt voor het hele Koninkrijk, maar de Parlementen van de autonome landen (Aruba,

Curaçao en Sint Maarten) daar geen stemrecht in hebben. Omdat inwoners van die eilanden niet voor de Nederlandse Tweede Kamer kunnen stemmen, is er dus een democratisch deficit.

Diasporisch: Van doen hebbend met een diaspora. Een diaspora is een groep mensen die een culturele en geografische herkomst delen, maar buiten hun traditionele geografische plaats van herkomst leven.

Digitale infrastructuur: De voorzieningen die nodig zijn om informatie op het internet te kunnen delen. Je kunt hier denken aan kabels onder de grond, zendmasten, maar ook computers en servers, software en websites.

Discretionaire bevoegdheid: In bestuursrecht: De bevoegdheid van een bestuursorgaan om in bepaalde gevallen naar eigen inzicht een besluit te nemen. Bijvoorbeeld een burgemeester die naar eigen inzicht bepaalde maatregelen kan nemen voor ordehandhaving.

Discriminatie: Het onrechtmatig uitsluiten en niet gelijkwaardig behandelen van, of onderscheid maken tussen verschillende mensen of groepen. Volgens artikel 1 van de Grondwet is discriminatie “wegens godsdienst, levensovertuiging, politieke gezindheid, ras, geslacht, handicap, seksuele gerichtheid of op welke grond dan ook”, niet toegestaan.

Diversiteitsquotum (meervoud: diversiteitsquota): In organisaties: Het aandeel aan (bestuurs)functies binnen een organisatie dat minimaal dient te worden bezet door mensen die de diversiteit van deze organisatie vergroten. Het kan bijvoorbeeld gaan om diversiteit met betrekking tot etniciteit, gender, of beperking.

Doorzettingsmacht: In de zorg: De bevoegdheid van een zorgmedewerker om op te schalen als de zorg en ondersteuning niet goed kan worden geleverd in de bestaande situatie. Denk bijvoorbeeld aan een huisarts die iemand doorverwijst naar een specialist.

Dublinverordening: Een Europese verordening die sinds januari 2014 van kracht is. Deze verordening bepaalt welk land verantwoordelijk is voor de behandeling van een asielaanvraag. Meestal is dat het land waar de vluchteling aankomt: in de praktijk betekent dit dat Italië en Griekenland verreweg de meeste asielaanvragen te verwerken hebben. Deze verdeling is oneerlijk en heeft veel schadelijke gevolgen voor mensen die zich in Europa willen vestigen, bijvoorbeeld omdat ze op de vlucht zijn.

DUO: Afkorting voor ‘Dienst Uitvoering Onderwijs’, een uitvoeringsorganisatie van de Rijksoverheid. De dienst uitvoering onderwijs is verantwoordelijk voor onder meer het innen van lesgeelden, verstrekken en lenen van studiefinanciering, en het erkennen van diploma’s.

Dynastieke werking: In het kader van kapitaalopbouw: De neiging die geld en bezit (kapitaal) hebben om binnen families van generatie op generatie te worden doorgegeven. Zonder goede controlemechanismes zorgt dit voor steeds grotere ongelijkheid tussen mensen die in rijke families geboren worden en andere mensen.

E

Ecocide: Het doelbewust of op basis van nalatigheid verwoesten van een ecosysteem door menselijk handelen.

Ecosysteem: Een systeem van levende wezens die samen met hun omgeving een keten vormen die het leven binnen het systeem in stand houdt.

Eilandsraad: De eilandsraden op Bonaire, Saba en Sint Eustatius zijn de democratisch gekozen vertegenwoordigers op de eilanden. Zij zijn vergelijkbaar met gemeenteraden in Europees Nederland.

Ervaringsdeskundige: Iemand die op basis van eigen ervaringen een situatie goed kent, en die hierdoor een specifieke vorm van expertise heeft die met anderen gedeeld kan worden. Denk bijvoorbeeld aan een Doof persoon die binnen een gemeente werkt om de binnenstad toegankelijker te maken voor mensen met een beperking van het gehoor.

Etniciteit: Een verzameling van kenmerken die onderdeel zijn van iemands achtergrond of identiteit, zoals nationaliteit, taal, cultuur of religie.

Etnisch profileren: Het hanteren van (uiterlijke) eigenschappen als huidskleur, nationaliteit, etniciteit, taal of geloof bij opsporing of handhaving, terwijl daar geen bewezen aanleiding voor is.

Eurocentrisme: Het, al dan niet bewust, benadrukken van (het perspectief van) Europa, en in het algemeen de Westerse ideeën en theorieën. Hierbij wordt geen rekening gehouden met de invloeden en mogelijkheden van andere culturen.

Europees Parlement: Het Europees Parlement is het enige orgaan binnen de Europese Unie dat direct is verkozen door EU-burgers.

Europese Commissie: Het overheidsorgaan van de Europese Unie, verantwoordelijk voor onder andere de Europese begroting en het indienen van en stemmen over Europese wetgeving.

Europese Raad: De Europese Raad bestaat uit de regeringsleiders van alle EU-lidstaten en de voorzitter van de Europese Commissie. Zij zijn het belangrijkste beslissingsorgaan van de EU en hebben het laatste woord over Europees beleid. (Niet hetzelfde als de Raad van de Europese Unie.)

Evenredige werving van personeel: Met betrekking tot werklust en arbeidsduur: Als we de werktijd terugbrengen tot 30 uur per week, dan moet het niet zo zijn dat de werkers in minder tijd dan toch hetzelfde werk moeten doen. Het is belangrijk dat als mensen minder lang werken er evenredig meer mensen worden aangesteld, zodat de werklust per persoon hetzelfde blijft.

Extra-curriculaire activiteiten: Activiteiten die buiten een officieel onderwijsprogramma vallen, bijvoorbeeld vrijwilligerswerk, sport, of deelname in clubs.

F

Fair Practice Code: Een gedragscode voor ondernemingen en mensen die werken binnen de kunst, cultuur en creatieve sector met als doel het bewerkstelligen van een eerlijke en solidaire bedrijfsvoering.

Femicide: Het opzettelijk doden van vrouwen of meisjes om hun gender.

Fijnmazig: Over een vervoersnetwerk: Zeer vertakt, met een hoog aantal beschikbare verbindingen. Een fijnmazig vervoersnetwerk is handig, omdat je dan meer kans hebt dat je overal gemakkelijk vlak bij je vertrekpunt kunt instappen en vlak bij je eindbestemming kunt uitstappen.

Foie gras: De vervette lever van een gans of eend (foie gras is Frans voor 'vette lever'). Om een lever van een gans of eend te vervetten, wordt het dier meerdere keren per dag onder dwang gevoerd. Met een lange stalen of rubberen buis wordt voer direct de slokdarm ingepompt, wat zorgt voor angst, pijn en verwondingen. Dieren die gebruikt worden voor het maken van foie gras hebben een vreselijk leven.

Fort Europa: Aanduiding van het grondgebied van de Europese Unie als een fort, waarvan de buitengrenzen aan alle kanten zijn afgesloten en worden verdedigd. Metafoor met een negatieve bijklank.

Frontex: Afkorting van het Franse 'Frontières extérieures', wat verwijst naar buitengrenzen. Frontex is het Europese grens- en kustwachtagentschap dat vanuit samenwerking tussen Europese lidstaten de Europese buitengrenzen bewaakt.

G

Garantstelling door derden: Wanneer een partij er voor instaat dat een andere partij aan bepaalde financiële eisen of verplichtingen voldoet of zal voldoen. Bijvoorbeeld een ouder die er tegenover een verhuurder voor instaat dat hun kind de huur zal betalen, of een gemeente die er tegenover een schuldeiser voor instaat dat een inwoner diens schulden zal aflossen.

Geborgde zetels: Bij waterschappen: Zetels in het algemeen bestuur van een waterschap die zijn gereserveerd voor onverkozen vertegenwoordigers vanuit bedrijven, de landbouw en beheerders van natuurterreinen.

Gele bond: Een vakbond die is opgericht door een overheid, werkgever, of die op een andere manier niet onafhankelijk is van de werkgever. Een vakbond die niet of onvoldoende onafhankelijk is van een werkgever behartigt de belangen van de werkgever en zet echte vakbonden buitenspel. Daarmee ondermijnt een 'gele' vakbond het recht van de arbeider op collectief onderhandelen.

Geleidestrook: Een speciale baan plaveisel met een afwijkende structuur (bijvoorbeeld ribbels)

die mensen met een visuele beperking kunnen gebruiken om zich te oriënteren.
Geleidestroken zijn te vinden op bijvoorbeeld voetpaden, trappen en stations (maar lang niet altijd).

Gemarginaliseerd: Toestand waarin een persoon, groep, of idee als onbelangrijk of als buitenstaander wordt behandeld. Mensen die gemarginaliseerd worden kunnen te maken hebben met sociale uitsluiting. Zij kunnen niet altijd gebruik maken van de rechten, mogelijkheden en bronnen die voor centraal gestelde mensen ter beschikking staan.

Genderexpressie: De manier waarop iemand diens eigen of een andere genderidentiteit waarneembaar maakt aan de buitenwereld.

Genderidentiteit: De wijze waarop iemand zich identificeert op het gebied van diens gender.

Genderloonkloof: Het verschil in het gemiddeld bruto uurloon dat mensen van het ene gender ontvangen in vergelijking met mensen van een ander gender. Bijvoorbeeld het verschil in gemiddeld brutoloon tussen vrouwen en mannen.

Gentrificatie: Het verdrijven van oude bewoners uit (een vaak multiculturele) volkswijk, waarvoor vaak een nieuwe rijke bevolking in de plaats komt.

Geschillenregeling: Een procedure waarin geschillen of conflicten tussen partijen worden opgelost. Momenteel is er in het Koninkrijk geen procedure wanneer de landen het oneens zijn met elkaar. Uiteindelijk beslist meestal de Rijksministerraad als er een geschil is, waarin Nederland de macht heeft.

H

Handhaving- en toezichtslocatie (HTL): Een locatie waarin mensen worden opgesloten die in Nederland asiel zoeken en waarvan gesteld wordt dat zij in een reguliere opvanglocatie overlast hebben veroorzaakt. Een handhaving- en toezichtslocatie is te vergelijken met een gevangenis.

Harde knip: Bij Jeugdzorg: Het principe dat iemand die jeugdzorg ontvangt geen aanspraak meer kan maken op jeugdzorg vanaf het moment dat deze persoon 18 jaar oud wordt.

Herstelrecht: Herstelrecht biedt mensen die betrokken zijn bij een (mogelijk) strafbaar feit, zoals slachtoffers, verdachten, veroorzakers en veroordeelden, de kans om de gevolgen van het onrecht te herstellen. Je kunt hier denken aan het herstellen van emotionele, fysieke, materiële of immateriële schade.

Housing First: Engels voor 'eerst een huis'. Zorgen dat mensen eerst een huis hebben is een bewezen effectief model om dakloosheid te beëindigen. Het doel van het Housing First model is om dak- en thuisloze mensen zo snel mogelijk in een stabiele huisvestingssituatie te plaatsen en hen van daaruit te

helpen bij het aanpakken van eventuele andere problemen die tot dakloosheid hebben geleid. Dit model is gebaseerd op het idee dat huisvesting zowel een basisbehoefte als een fundamenteel recht is, en dat mensen beter in staat zijn om aan hun andere problemen te werken als ze een veilige en stabiele plek hebben om te wonen.

Huisjesmelker: Iemand die meerdere panden bezit en probeert een zo groot mogelijke winst uit deze panden te halen. Bijvoorbeeld door hoge huren te vragen, minimaal onderhoud te plegen, of één pand in kleinere studio's of kamers aan zoveel mogelijk huurders tegelijkertijd te verhuren.



ID-WIV: Afkorting voor 'Inlichtingendienst Wet op de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten'. ID-WIV is een afdeling van de nationale politie die onder het gezag van de Algemene Inlichtingen- en Veiligheidsdienst (AIVD) informatie verzamelt.

IHRA-definitie: Door de Israël-lobby wordt een poging gedaan om de gangbare definitie van antisemitisme aan te passen door erin op te nemen dat vormen van kritiek op de staat Israël daaronder kunnen vallen. De pogingen om de IHRA-definitie aangenomen te krijgen door regeringen en parlementen gaan niet toevallig samen met campagnes om alle kritiek op Israël te onderdrukken.

Immateriële reparaties: Immateriële vormen van herstel zijn maatregelen die niet met financiële compensaties zijn op te lossen. Voorbeelden hiervan zijn formele excuses, eerherstel voor verzetshelden en educatie en bewustwording. Immateriële reparaties gaan vaak samen met materiële reparaties, voor een brede aanpak die recht doet aan de schade die (neo)koloniale landen hebben aangericht.

IMF: Afkorting voor Internationaal Monetair Fonds. Zij gaan over internationale samenwerking op monetair gebied, de bestrijding van financiële crises en kredietverlening voor staten met betalingsproblemen. Het IMF is een gespecialiseerde organisatie van de Verenigde Naties met hoofdkantoor in Washington. BIJ1 vindt het IMF een ondemocratisch orgaan dat gedomineerd wordt door enkele grote kapitalistische landen, zoals de VS. Het IMF staat bekend om het afdwingen van neoliberal economisch beleid, als voorwaarde voor bijstand aan landen in financiële moeilijkheden.

Imperialisme: Het proces waarbij een rijk de eigen macht en het eigen gebied uitbreidt, door andere gebieden in de wereld te veroveren en te beheersen.

Inclusiviteit: Het actief in de samenleving betrekken van achtergestelde groepen op basis van gelijkwaardige rechten en plichten.

Inheems: Over een bevolking, dier- of plantensoort: Komende uit of van het gebied zelf.

Institutioneel: Verweven in de cultuur en normen van instituten, bijvoorbeeld overheidsinstellingen.

Interlandelijke adoptie: Adoptie van een kind uit het buitenland.

Intersectioneel: Een term afkomstig uit het Zwart feminisme, om aan te duiden hoe verschillende identiteitskenmerken niet afzonderlijk kunnen worden begrepen, maar eerder samenwerken om de ervaringen van individuen te vormen. Intersectioneel feminisme gaat bijvoorbeeld niet alleen over vrouwzijn, maar de combinatie van factoren die je leven ook beïnvloeden en hoe die samenwerken. Het gaat dan bijvoorbeeld om gender, ras, klasse, seksualiteit, beperking en meer.

Intersekse mensen: Personen met een lichaam dat niet past binnen normatieve binaire ideeën over wat een vrouwelijk of mannelijk lichaam is. Bijvoorbeeld op grond van de combinatie van sekse-eigenschappen zoals chromosoompatronen, geslachtsklieren en genitaliën.

IVF (in vitro fertilisatie): Een vruchtbaarheidsbehandeling waarbij buiten het lichaam in een laboratorium een ei met sperma wordt gecombineerd. De bevruchte eieren laat men enkele dagen in een embryocultuur groeien, waarna één of meerdere embryo's in de baarmoeder worden geplaatst. Het doel van IVF is een zwangerschap te realiseren.

Irregulier verblijf: Een proces waarbij een persoon zonder geldige documenten in een land verblijft.

K

Kapitaalvlucht: Het doorsluizen van kapitaal naar het buitenland, vaak vanwege lage belastingtarieven.

Kapitalisme: Ons huidige economische systeem waarin het behalen van winst en het opbouwen van kapitaal het belangrijkste zijn. De vrije markt met de bijbehorende voortdurende groei moet daarvoor zorgen. Dit gebeurt door middel van uitbuiting en kolonialisme en gaat ten koste van onder andere arbeidsrechten, eerlijke verdeling van macht en welvaart, dierenwelzijn en het klimaat.

Klassenjustitie: Wanneer mensen die meer vermogen hebben, of een 'hogere' opleiding, om die reden worden bevoorrecht binnen de rechtspraak.

Klokkenluider: Iemand die een misstand onthult over een organisatie. Bijvoorbeeld fraude, gevaarlijke werkomstandigheden, of andere illegale activiteiten. De term 'klokkenluider' is metaforisch gebruikt, met het idee dat zo een persoon de noodklok luidt over deze misstanden.

Kostendelersnorm: Het verlagen van een bijstandsuitkering op het moment dat meerdere volwassenen samenwonen op één adres. Dit geldt ook als de samenwonende volwassenen een familie vormen.

Kraakverbod: Wetgeving die kraken illegaal maakt. Kraken is het betreden en in gebruik nemen van een (langdurig) leegstaand gebouw of grondgebied.

Kunstmatige inseminatie met donorsperma (KID): Een vruchtbaarheidsbehandeling waarbij sperma van

een spermadonor middels een dunne buis of slang wordt ingebracht in de baarmoeder. Het doel is om een zwangerschap te realiseren.

L

Lelylijn: Een voorgestelde directe spoorlijn tussen Lelystad en Groningen, via Emmeloord, Heerenveen en Drachten.

Levensbrede beperking: Een beperking die op meerdere aspecten van iemands leven betrekking heeft. Bijvoorbeeld een beperking die zowel iemands mobiliteit als diens psychisch welzijn beïnvloedt.

LGBTQIA+: Een afkorting voor Lesbisch, Gay, Biseksueel, Trans, Queer, Intersekse, Aseksueel en meer.

Liberaal: Politieke stroming waar de overheid zo min mogelijk invloed heeft op de invulling van de maatschappij, waar het belang van bedrijfseigenaren voorop staat, en radicale verandering vrijwel uitgesloten is.

Lissabon Verklaring: Kort voor 'Verklaring van Lissabon over het Europees platform voor de bestrijding van dakloosheid'. Een verklaring die in 2021 in de stad Lissabon (Portugal) werd opgesteld met als doel om in het jaar 2030 een einde te hebben gemaakt aan onder meer dak- en thuisloosheid, lang verblijf in noodhuisvesting en huisuitzettingen. De verklaring erkent dat discriminatie, gezondheidsproblemen, stijgende huisvestingskosten, onvoldoende sociale woningvoorraad, lage lonen en onzekere arbeidscontracten bijdragen aan dak- en thuisloosheid.

Long COVID: Engelse aanduiding voor langdurige COVID, een verzameling gezondheidsproblemen die mensen kunnen ervaren na een COVID-19 besmetting. Symptomen zijn onder andere vermoeidheid, geheugenproblemen, kortademigheid, slaapstoornissen, hoofdpijn, verlies van reuk of smaak, spierzwakte, koorts, cognitieve stoornissen en problemen met de geestelijke gezondheid. Symptomen kunnen weken, maanden, of jaren duren.

M

Materiële reparaties: Maatregelen om schade door kolonialisme en slavernij te herstellen, met financiële compensaties en andere materiële vormen van herstel. Herstelbetalingen zijn hier een voorbeeld van.

ME/CVS: Afkorting voor 'myalgische encefalomyelitis/chronischevermoeidheidssyndroom'. ME/CVS is een niet-aangeboren, complexe en chronische multisysteemziekte. Het voornaamste kenmerk van ME/CVS is een extreme vermoeidheid of uitputting, die ook gepaard kan gaan met pijn. Een relatief kleine inspanning kan leiden tot verergering van de klachten. Het leven van mensen met ME/CVS wordt

hierdoor vaak dramatisch beperkt.

Mediaanloon: De hoogte van loon dat, wanneer je alle lonen van klein naar groot op een rij zou zetten, precies in het midden van de rij zou liggen. Bijvoorbeeld, in 2021 was volgens het Centraal Bureau voor de Statistiek het mediaanloon in Nederland €39.100. Dat betekent dat de helft van de mensen in Nederland toen minder dan €39.100 verdiende en de andere helft méér.

Mensenrechtenverdragen: Gemaakte afspraken tussen landen over het beschermen van mensenrechten. Denk bijvoorbeeld aan de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens. Ook binnen de Nederlandse en Europese wetgeving worden deze in verschillende wetten en afspraken behandeld.

Menstruatieverlof: Verlof dat iemand die menstrueert kan opnemen tijdens de menstruatie, in het bijzonder bij ernstige menstruatieklachten, zoals hevige krampen, (lage) rugpijn, hoofdpijn, vermoeidheid, opgeblazen gevoel, misselijkheid of braken.

N

Nationaal Coördinator tegen Discriminatie en Racisme (NCDR): De Nationaal Coördinator tegen Discriminatie en Racisme (NCDR) is een onafhankelijke regeringcommissaris die sinds oktober 2021 een aanpak voor racisme en discriminatie maakt. De Kamer stelde deze commissaris aan naar aanleiding van onder meer de grootschalige Black Lives Matter-demonstraties in 2020, en de onthullingen over institutioneel racisme bij de kinderopvangtoeslag door de Belastingdienst.

Nationaliseren: Het omvormen van een private bezitting, onderneming of dienst naar een publieke bezitting, onderneming of dienst. Bijvoorbeeld, door iets eigendom van de staat te maken. Voorbeelden van sectoren die vaak in publiek bezit zijn of worden gebracht: telecommunicatie, energie, spoorwegen, de post, het bankwezen, zorg, volkshuisvesting en water. Nationaliseren is het tegengestelde van privatiseren.

Naturalisatiecursus: Een cursus die je helpt bij het proces van naturaliseren. Naturaliseren is het verkrijgen van officieel staatsburgerschap van een land.

NAVO: Afkorting voor 'Noord-Atlantische Verdragsorganisatie'. De NAVO is een intergouvernementele militaire overeenkomst tussen Noord-Amerikaanse en Europese lidstaten met als doel collectieve militaire verdediging. Ieder lid van NAVO belooft de andere leden militair te verdedigen wanneer één of meer van hen wordt aangevallen door een land dat niet lid is van de NAVO.

NCTV: Afkorting voor 'Nationaal Coördinator Terrorismebestrijding en Veiligheid', het orgaan binnen de Rijksoverheid dat verantwoordelijk is voor onder meer terrorismebestrijding, nationale veiligheid en statelijke dreigingen.

Nedersaksenlijn: Een voorgestelde directe spoorlijn tussen Enschede en Groningen, via Emmen.

Neokolonialisme / Neokoloniaal: Met neokoloniaal worden systemen bedoeld waarin rijke (vaak Westerse) landen voormalig gekoloniseerde gebieden nog steeds uitbuiten.

Neoliberaal: Van doen hebbend met neoliberalisme. Neoliberalisme is een los samenhangend geheel van ideeën en principes dat onder meer vrije-markt-kapitalisme, privatisering, deregulatie, globalisering, vrijhandel en een beleid van soberheid voorstaat. Neoliberalisme stuurt aan op het terugbrengen van overheidsuitgaven, om de rol van de private sector in de economie en maatschappij te vergroten. Neoliberalisme wordt bekritiseerd omdat het vaak zonder goede onderbouwing gelooft dat marktwerking de meeste economische en sociale problemen oplost, en omdat het ongelijkheid in maatschappijen vergroot.

Netneutraliteit: Afkorting van 'netwerkneutraliteit'. Het principe dat internetaanbieders alle communicatie en gegevens die via het internet verstuurd worden gelijk moeten behandelen. Met netneutraliteit moet een internetaanbieder er voor zorgen dat alle websites en applicaties onder dezelfde voorwaarden en met dezelfde snelheid toegankelijk zijn, zonder bepaalde inhoud te blokkeren of een voorkeursbehandeling te geven.

Neurodiversiteit / Neurodivergent: De van nature aanwezige verschillen en variaties in het menselijk brein, bijvoorbeeld op het gebied van sociale interactie of de manier van informatie opnemen. Ook wel een verzamelterm voor onder andere autisme en dyslexie. Iemand is neurodivergent als deze persoon niet voldoet aan het stereotype van hoe het menselijk brein werkt.

NGO: Afkorting voor 'niet-gouvernementele organisatie', dus een organisatie die onafhankelijk is van de overheid.

Non-binair: Een non-binair persoon is iemand die geen man of vrouw is.

Non-farmaceutische beschermingsmaatregelen: Maatregelen om je eigen gezondheid of de gezondheid van anderen te beschermen anders dan door het gebruik van geneesmiddelen.

O

Omvolkingstheorie: Een extreemrechtse complottheorie die suggereert dat in Westerse landen de inheemse bevolking zal worden vervangen door niet-inheemse bevolking.

Onbegrepen gedrag: Gedrag waar mensen zonder ervaring of deskundigheid met moeite op de juiste manier mee omgaan. Dit is een alternatief voor 'personen met verward gedrag', dat nog (te) vaak gebruikt wordt, en dat geen recht doet aan de diversiteit van menselijke ervaring en leven.

Onderadvisering: Wanneer iemand een lager advies krijgt dan anderen met vergelijkbare presentaties op

basis van externe factoren, of lager wordt ingeschat aan de hand van vooroordelen. Dit gebeurt vaak op de basisschool, als leerlingen een advies krijgen over welk voortgezet onderwijs te volgen.

Onteigeningswetgeving: De mogelijkheid om eigendom van particulieren aan de overheid over te dragen, bijvoorbeeld omdat de particuliere bezitter onverantwoord of op voor anderen schadelijke manier met dit eigendom omging.

Ontgroeien: Het terugbrengen van economische groei. Onder het kapitalisme draait economisch beleid vaak om het stimuleren van economische groei. Maar een steeds groeiende economie is destructief voor mens, dier en planeet. Een welvarende wereld is mogelijk zonder economische groei. Voorstanders van ontgroeien gebruiken ook wel het Engelse woord 'degrowth'.

Open access: Engels voor 'open toegang'. Het idee van open access wordt gebruikt in discussies over (wetenschappelijke) publicaties en bronnen. Veel publicaties en informatiebronnen zijn ontoegankelijk omdat je ervoor moet betalen of een bepaalde licentie nodig hebt. Daarom streven we naar een standaard van open toegang (open access) voor (wetenschappelijke) publicaties en informatiebronnen, zodat iedereen die dat wil deze kan raadplegen.

Open source: Vrije toegang tot de gebruikte bronnen van een eindproduct.

Orthese: Een uitwendig hulpmiddel dat om een deel van je lichaam zit en dit lichaamsdeel zo ondersteunt, corrigeert, stabiliseert, immobiliseert of ontlast.

Outputfinanciering: Het verstrekken van geld op basis van uitkomsten. In het bijzonder wordt dit woord gebruikt voor een regeling van de overheid waarbij onderwijsinstellingen (vooral theoretisch en wetenschappelijk onderwijs) geld krijgen van de overheid op basis van hoeveel mensen er afstuderen of een certificaat behalen.

P

Pan-Afrikaans: Een politieke en filosofische stroming die een gedeelde relatie ziet tussen alle Zwarte mensen op de wereld. Deze relatie wordt gezien op cultureel gebied (muziek bijvoorbeeld), politiek gebied (verzet tegen anti-Zwart racisme), en identiteit (een persoonlijke verbinding met andere Zwarte mensen en het Afrikaanse continent).

Partnerverlof: Verlof voor partners na de geboorte van een kind. Ook wel geboorteverlof, kraamverlof, of ouderschapsverlof genoemd.

Participatiewet: Een wet die ervoor zou zorgen dat meer mensen betaald werk vinden, ook mensen met een arbeidsbeperking. In veel gevallen brengt deze wet mensen met een beperking in de problemen, en dwingt hen dingen te doen die ze niet willen of kunnen.

Pathogenen: Biologische ziekteverwekkers, zoals schadelijke bacteriën, schimmels en virussen.

Pechgeneratie: Mensen die studeren hebben recht op een beurs van de overheid. Op het moment is dit de basisbeurs, en studenten hoeven dit bedrag niet terug te betalen als ze hun studie afronden. In 2015 werd de basisbeurs voor studenten afgeschaft door het toenmalige kabinet van VVD en PvdA, met steun van D66 en GroenLinks. In 2023 is deze beurs weer ingevoerd. De studenten die in de periode 2015-2023 zijn gaan studeren kregen dus geen basisbeurs. Daarom worden zij ook wel als de ‘pechgeneratie’ aangeduid.

Persoonsgebonden Budget (PGB): Een persoonsgebonden budget is een bedrag waarmee iemand zelf zorg of ondersteuning inkoop. Mensen kunnen dit bedrag aanvragen bij de gemeente, hun zorgverzekeraar of het zorgkantoor in hun regio. Iemand die dit budget krijgt, bepaalt zelf welke zorgverleners zorg of ondersteuning geven, waar en wanneer.

Praktisch onderwijs: Praktijkgericht onderwijs dat mensen opleidt voor de beroepspraktijk. Deze onderwijsvorm staat ook wel bekend als MBO, maar deze aanduiding is onderdeel van een indeling van onderwijsvormen die impliciet communiceert dat sommige vormen van onderwijs hoger en daarmee beter zouden zijn. Wij spreken in plaats daarvan van praktisch (MBO), theoretisch (HBO) en wetenschappelijk onderwijs (WO). Zo kunnen burgers met welke opleiding dan ook zich altijd gewaardeerd voelen.

Predictive Policing: Het gebruik van analytische technieken om voorspellingen te maken over toekomstige misdaden door de politie. Dit leidt in de praktijk tot etnisch profileren.

Procesbeschikbaarheidslocatie (PBL): Een locatie waarin mensen die in Nederland asiel zoeken worden opgesloten, wanneer is geoordeeld dat hun asielaanvraag een lage kans van slagen heeft. Een procesbeschikbaarheidslocatie is te vergelijken met een gevangenis.

Q

Quotum: In organisaties: Het aandeel aan (bestuurs)functies binnen een organisatie dat minimaal door mensen uit een bepaalde groep dient te worden bezet.

R

Raad van de Europese Unie: De Raad van de Europese Unie bestaat uit de ministers van alle EU-lidstaten die per onderwerp samenkomen om beslissingen te maken over het beleid van de EU. Een voorbeeld hiervan is als de ministers van Buitenlandse Zaken van alle lidstaten samenkomen. (Niet hetzelfde als de Europese Raad.)

Rechtsbijstand: Hulpverlening bij juridische kwesties.

Rechtsherstel: Compensatie voor de verschillende gevolgen die bepaalde groepen hebben moeten doorstaan bij bezetting of vervolging.

Regularisatie: In het kader van asielprocedures en verblijf: Het proces waarbij iemand die in een land geen wettig verblijf heeft, of waarvan het verblijf alleen onzeker of tijdelijk is, een reguliere verblijfsstatus toegekend krijgt.

Repareerbaarheid: De eigenschap die een apparaat of ander product heeft om gerepareerd te worden. Vaak worden apparaten als laptops, televisies of e-bikes op zo'n manier ontworpen dat ze niet of nauwelijks te repareren zijn als er iets mis mee is. Dit is verspilling en oneerlijk tegenover mensen die deze apparaten hebben gekocht.

Reproductieve arbeid: Al het werk dat onbetaald wordt verricht om betaalde arbeid mogelijk te maken. Bijvoorbeeld thuis eten koken, het huishouden doen, of op kinderen passen.

Rijksministerraad: De Rijksministerraad is de ministerraad van het Koninkrijk. Zij beslissen over zaken die met het Koninkrijk te maken hebben of waarvan geregeld is dat het een verantwoordelijkheid van het Koninkrijk is. Ook kan de Rijksministerraad ingrijpen in de landen van het Koninkrijk via "aanwijzingen." De Rijksministerraad is niet representatief: hierin zitten alle Nederlandse ministers (in Rutte IV waren er 20 ministers) en 1 vertegenwoordiger per eiland (dus één voor Aruba, één voor Curaçao en één voor Sint Maarten). In de praktijk betekent dit dat Nederland altijd beslist.

Rijkswetten: Rijkswetten zijn wetgeving die voor alle landen in het Koninkrijk gelden (Nederland, Aruba, Curaçao, Sint Maarten). Deze wetten worden alleen via het Nederlandse parlement goedgekeurd. Er wordt wel om inspraak gevraagd van de eilanden, maar zij hoeven niet voor te stemmen. Uiteindelijk beslist Nederland dus.

S

Safe house: Engelse term voor een veilig onderdak. Een locatie waar de veiligheid van (specifieke doelgroepen) mensen kan worden gegarandeerd.

SARS-CoV-2: Een afkorting voor 'Severe Acute Respiratory Syndrome Corona Virus 2'. In het Nederlands wordt dit virus ook wel het coronavirus genoemd.

Scannen aan clientzijde: Het inzetten van computerprogramma's voor het doorlichten van digitale communicatie op het digitale-communicatie-apparaat (bijvoorbeeld je telefoon, tablet of laptop) van een gebruiker. Scannen aan clientzijde kan worden ingezet om te controleren of iemand bepaalde tekst of bestanden heeft verzonden of op het apparaat heeft staan. Scannen aan clientzijde kan een vorm van surveillance zijn.

Schijnzelfstandigheid: Iemand die werk uitvoert als zelfstandige, maar daarbij eigenlijk wel in constante dienst is van een werkgever en onder diens gezag staat.

Scope 1, 2 en 3 emissies: De verschillende categorieën uitstoot van broeikasgassen (zoals CO₂). Het onderscheid wordt gemaakt door klimaatwetenschappers. Categorie 1 omvat de directe uitstoot van een bedrijf. Categorie 2 omvat de indirecte uitstoot die volgt uit de energie die een bedrijf gebruikt. Categorie 3 omvat de indirecte broeikasgassen die zijn uitgestoten voor de goederen of materialen die het bedrijf verbruikt of aanschafft.

SDG's: Afkorting voor 'Sustainable Development Goals', wat Engelse term is voor duurzame ontwikkelingsdoelen. Dit zijn 17 doelen opgesteld door de VN, die in 2030 voor een duurzame wereld zouden moeten zorgen, een wereld waarin niemand wordt buitengesloten.

Senaat: Bij universiteiten: Traditioneel het dagelijks bestuur van een universiteit in Nederland. Een senaat bestaat exclusief uit hoogleraren en wordt voorgezeten door een hoogleraar-directeur (een rector of rector).

Sociaal domein: Alles wat (lokale) overheden doen op het gebied van participatie, zelfredzaamheid, werk en zorg.

Sociale ontwikkelbedrijven: Bedrijven die mensen met een arbeidsbeperking helpen bij het vinden en houden van een baan.

Socialistisch: Socialisme is een vorm van politiek samenzijn, en ook een economisch systeem gebaseerd op gelijkwaardigheid en gezamenlijk eigendom van productiemiddelen. Middelen en macht zijn in een socialistische maatschappij dus in handen van iedereen, en worden democratisch verdeeld, in plaats van dat deze het bezit zijn van een aantal grootmachten. Basisvoorzieningen worden beschermd en zijn in handen van de staat in plaats van de vrije markt.

Speculatie: Een huis (of iets anders) wordt als er sprake is van speculatie niet gekocht om zelf te gebruiken, maar wordt gebruikt voor winst. Veel huizen komen op die manier leeg te staan en zorgen voor een kunstmatig woningtekort.

Statuut der Nederlanden: Een verdrag van het Koninkrijk der Nederlanden, dat boven de Grondwet van Nederland staat. In het Statuut zijn onder meer de relaties tussen de verschillende landen van het Koninkrijk (Aruba, Curaçao, Nederland en Sint Maarten) geregeld.

Statuut van Rome: Het Statuut van Rome inzake het Internationaal Strafhof is een internationaal verdrag uit 1998, op basis waarvan in 2002 het Internationaal Strafhof in Den Haag is opgericht. Het Statuut van Rome bepaalt dat de volgende misdaden door het Internationaal Strafhof berecht mogen worden: genocide, misdrijven tegen de menselijkheid, oorlogsmisdrijven en het misdrijf van agressie.

Stigmatisering: Het geven van negatieve vooroordelen of het kwalijk uitzonderen van een groep mensen op basis van bepaalde eigenschappen.

Stopformulier: Op dit formulier noteren politieagenten waarom iemand door de agent is gestopt voor controle (ook wel: staande gehouden) en geven ook informatie over bijvoorbeeld de etniciteit of gender van deze persoon.

Surveillance: Het toezicht houden op, of bewaken van, iets of iemand. Verschillende middelen en technieken kunnen worden gebruikt voor surveillance, bijvoorbeeld cameratoezicht, af luister- of scan-apparatuur, sensoren, of het inzetten van infiltranten. Surveillance schendt in veel gevallen het recht op privacy van de persoon die gesurveilleerd wordt.

T

Taperingstrip: Een vorm van het beschikbaar maken van medicatie waarbij de gebruiker iedere dag een lagere dosis werkzame stof krijgt toegediend. Vaak geleverd in een reeks aan elkaar zittende zakjes of verpakkingen. Taperingstrips kunnen mensen helpen bij het afbouwen van hun medicijngebruik.

Theoretisch onderwijs: Theoretisch onderwijs dat mensen opleidt voor de beroepspraktijk. Deze onderwijsvorm staat ook wel bekend als HBO, maar deze aanduiding is onderdeel van een indeling van onderwijsvormen die impliciet communiceert dat sommige vormen van onderwijs hoger en daarmee beter zouden zijn. Wij spreken in plaats daarvan van praktisch (MBO), theoretisch (HBO) en wetenschappelijk onderwijs (WO). Zo kunnen burgers met welke opleiding dan ook zich altijd gewaardeerd voelen.

Tijdschrijven: Zorgmedewerkers zijn nu vaak veel tijd kwijt aan het bijhouden van hoeveel tijd ze besteden aan verschillende taken. Dit wordt ook wel tijdschrijven genoemd. Deze administratielast zorgt voor extra werkdruk en leidt zorgmedewerkers af van het helpen van mensen.

TOOI: Afkorting voor 'Team Openbare Orde Inlichtingen'. TOOI is een onderdeel van de nationale politie dat in het geheim informatie over personen inwint, met als doel ordeverstoringen te voorkomen of te herstellen. Er is geen wettelijke basis voor het inwinnen van informatie door TOOI.

Transitieverlof: Verlof voor transgender personen tijdens een medische transitie.

U

UWV: Afkorting voor 'Uitvoeringsinstituut Werknemersverzekeringen'. Het Uitvoeringsinstituut Werknemersverzekeringen keert werknemersverzekeringen uit, zoals uitkeringen die je ontvangt omdat je werkloos of ziek bent. Ook beoordeelt het in hoeverre mensen niet meer kunnen werken en neemt het

stappen om te zorgen dat mensen die niet werken opnieuw weer gaan werken.

V

Validisme: De discriminatie, stigmatisering of uitsluiting van, en geweld tegen, mensen met een lichamelijke of verstandelijke beperking en van neurodivergente mensen.

Veiligheidsdriehoek: De samenwerking tussen drie personen of instanties (bijvoorbeeld de burgemeester, politie en justitie), meestal op regionaal niveau.

Vijandige architectuur: Een strategie van het bouwen van toepassingen in de openbare ruimte die als doel hebben om bepaalde vormen van gebruik van die ruimte tegen te gaan. Bijvoorbeeld een bank met armleuningen die zo zijn gemaakt dat je er niet op kunt slapen.

VN-verdrag inzake rechten van personen met een handicap: Een sinds 2016 geldend verdrag waarmee de Nederlandse staat heeft toegezegd de situatie van mensen met een beperking dusdanig te verbeteren dat zij volwaardig mee mogen en kunnen doen in de samenleving. Sommige mensen vinden het woord 'handicap' niet goed gekozen, en spreken daarom liever van het VN-verdrag inzake rechten van personen met een beperking.

Vrijheidsbeperkende locatie (VBL): Een gevangenis waarin mensen worden opgesloten die in Nederland asiel zoeken, maar waarvan de asielaanvraag is afgewezen.

Vrouwenquotum: In organisaties: Het aandeel aan (bestuurs)functies binnen een organisatie dat minimaal door vrouwen dient te worden bezet.

W

Warmtefonds: Een fonds waaruit woningbezitters, scholen en verenigingen van eigenaren kunnen lenen om de verduurzaming van hun woningen of panden te realiseren.

Wereldbank: Het grootste internationale instituut voor ontwikkelingssamenwerking. Zij verstrekken leningen aan landen met financiële moeilijkheden. Vergelijkbaar met het IMF, wordt bij de Wereldbank de besluitvorming gedomineerd door enkele grote kapitalistische landen, zoals de VS. De Wereldbank dwingt, net als het IMF, kapitalistisch beleid af, als voorwaarde voor landen om financiële bijstand te ontvangen. Bovendien hebben zij landen (met name in het Globale Zuiden) opgezadeld met schulden, wat leidt tot verslechterde leefomstandigheden in deze landen.

Wereldhandelsorganisatie (WTO): Een organisatie van regeringen die internationale handel reguleert en faciliteert. In het Engels heet deze de World Trade Organisation (WTO)

Werkzoekvisum: Een speciaal visum (tijdelijke verblijfsvergunning, meervoud 'visa'). Met een werkvisum kun je een land binnenkomen en daar verblijven terwijl je op zoek bent naar werk.

Wet Maatschappelijke Ondersteuning (WMO): In de Wet maatschappelijke ondersteuning staat dat gemeenten hun inwoners ondersteunen om zelfstandig te blijven wonen en mee te doen in de samenleving.

Wet Regulering Sekswork (WRS): Deze wet stelt vergunning voor en registratie van sekswork verplicht, en zet in op handhaving en controle.

Wetenschappelijk onderwijs: Wetenschappelijk onderwijs is abstract en theoretisch en leidt mensen op binnen een bepaald wetenschappelijk gebied. Deze onderwijsvorm staat ook wel bekend als WO, maar deze aanduiding is onderdeel van een indeling van onderwijsvormen die impliciet communiceert dat sommige vormen van onderwijs hoger en daarmee beter zouden zijn. Wij spreken in plaats daarvan van praktisch (MBO), theoretisch (HBO) en wetenschappelijk onderwijs (WO). Zo kunnen burgers met welke opleiding dan ook zich altijd gewaardeerd voelen.

Wetsvoorstel kind, draagmoederschap en afstamming: Een wetsvoorstel dat een regeling voor toekenning van ouderschap na draagmoederschap binnen Nederland introduceert, en ook een regeling voor de erkenning van ouderschap na draagmoederschap uit het buitenland.

Wijkrechtspraak: Een laagdrempelige vorm van rechtspraak waar geschillen van buurtbewoners worden bemiddeld, met als doel om een duurzame en menselijke oplossing te vinden.

Woningcorporatie: Een organisatie die als doel heeft sociale, betaalbare woonruimte te bouwen, beheren en verhuren.

Wooncoöperatie: Een organisatie waarin huurders zeggenschap hebben over de woningbouw en huurwoningen. Vaak gaat het dan over huurders die collectief zeggenschap hebben over de huizen waarin ze wonen.

Z

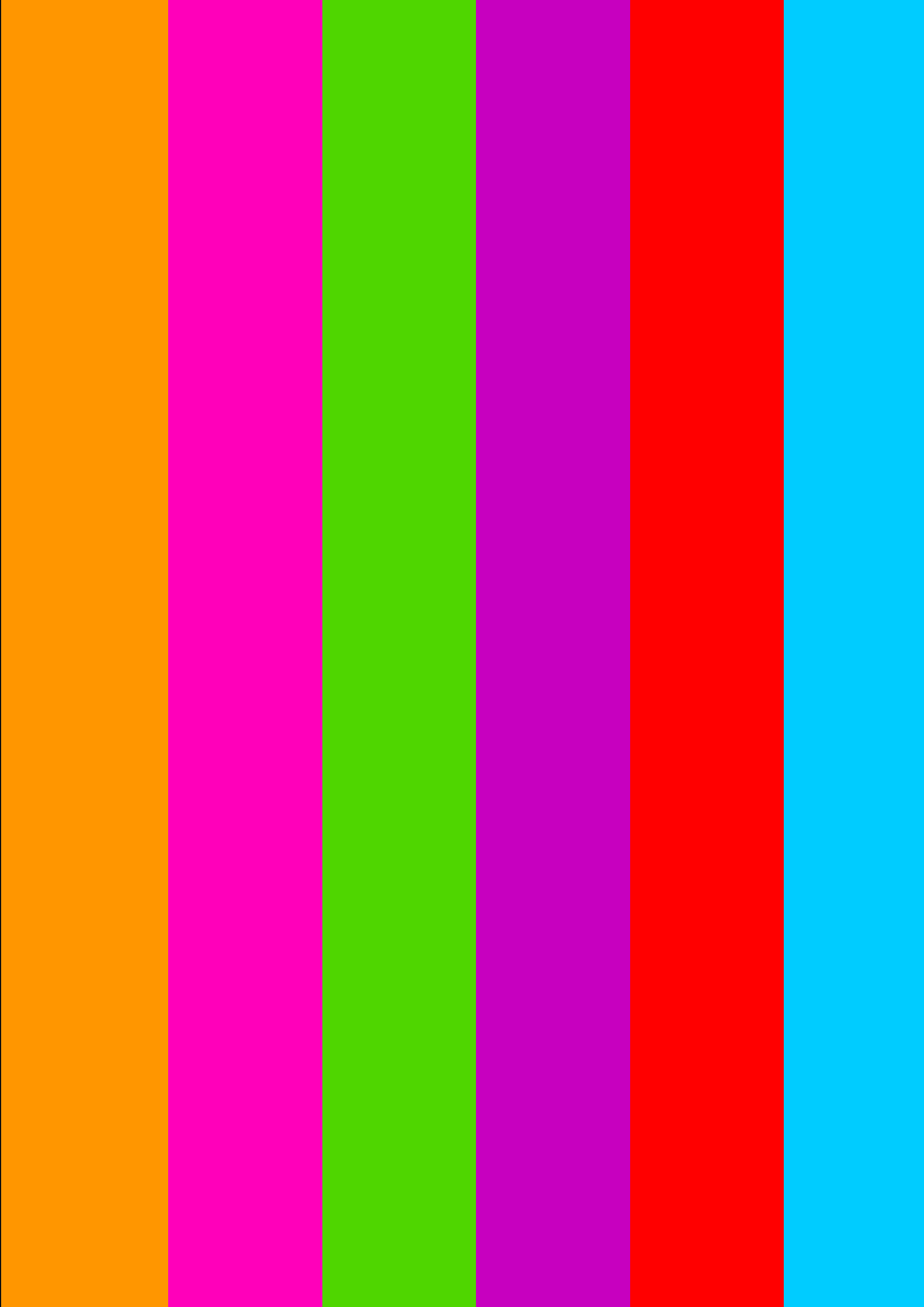
Zelfbewoningsplicht: Het verplichten van huizenkopers om ten minste een bepaald aantal jaren te wonen in het huis dat ze kopen. Deze plicht helpt speculatie tegen te gaan.

Zionistische beweging: Een beweging die Zionisme voorstaat. Zionisme is een nationalistische beweging die opkwam in de negentiende eeuw, met oorspronkelijk als doel om in Palestina een 'thuisland' voor Joodse mensen te stichten. Sinds de stichting van de staat Israël in 1948 omvat zionisme de ideologie gericht op het ontwikkelen en beschermen van de staat Israël, en de bevordering van immigratie van Joodse mensen naar Israël.

Zorgcowboys: Zorgondernemers die extreme winsten behalen door dubieuze praktijken en constructies.

**BREEK
DE
KETENS**

**BEKEN
KLEUR**



WORD LID BIJ1.ORG

©2023 BIJ1

CONTACT
INFO@BIJ1.ORG

**RADICALE
GELIJKWAARDIGHEID
EN ECONOMISCHE
RECHTVAARDIGHEID**

KOM

BIJ1